

EVOLUȚIA PROPRIETĂȚII. POPULAȚIA

Pentru oameni pământul a fost cea mai de preț și permanentă avuție. Cu mult timp în urmă, când omul a devenit sedentar și a început să cultive plante, apoi să domesticească și să crească animale, importanța pământului a crescut mult. Suprafețele cultivate se extindeau pe seama pădurilor, a căror întindere se micșora, mai ales că populația sporea.

Înainte de apariția proprietății individuale pământul se stăpânea în comun, se cultiva în comun, iar produsele se împărțeau între membrii respectivelor comunități. Mai apoi suprafețele destinate arăturii erau împărțite între membrii așezării, prin tragere la sorți, în fiecare an, iar produsele obținute erau însușite de fiecare familie care lucrase respectiva suprafață. Rămăseseră în devălmășie pășunile, fânețele, pădurile, munții și apele.

La un moment dat s-a renunțat la metoda tragerii la sorți a terenului de cultură, rămânând fiecare familie permanent cu aceeași suprafață. Încă din acest moment s-a creat o oarecare inegalitate, fiindcă nu toate suprafețele erau de aceeași calitate. Apoi această suprafață era transmisă de fiecare familie descendenților ei: cu cât o familie avea mai mulți urmași, cu atât suprafața ce revenea acestora era mai mică. În felul acesta inegalitatea dintre familiile obștii se accentua în mod inevitabil. Această inegalitate obiectivă era accentuată, în unele cazuri, de factori subiectivi: unele familii erau mai harnice, mai chibzuite, iar altele, dimpotrivă, nemaipunând la socoteală că unii erau stăpâniți de vicii. Din această cauză familiile mai sărace nu-și puteau achita birul (impozitul personal), care era în continuă creștere datorită sporirii obligațiilor țării către turci. Și astfel acestea sunt nevoite să-și vândă câte o bucată de pământ (ocină) și, în final, toată suprafața pe care o dețineau și, odată cu aceasta, și libertatea, devenind rumâni (vecini), dependenți de stăpânul pământului.

După formarea statului feudal Țara Românească, mai bine de cinci secole, viața economică are caracter predominant agrar: cultivarea pământului și creșterea animalelor fiind îndeletnicirile de bază ale locuitorilor. Viața socială este legată de producția agricolă (în toate ramurile ei) și dreptul asupra pământului.

În epoca medievală forța de muncă era asigurată de către țărani legați de pământ și lipsiți de libertatea personală (numiți vecini sau rumâni), de stăpânii de pământ (numiți în documente megieși, cnezi, juzi, judeci și moșneni) și de țișani (de obicei, robi).

În secolele XIV-XVI clasele fundamentale ale societății erau stăpânii de pământ (numiți boieri) și țărani dependenți (rumânii); la acestea se adăugau orășenii, o categorie secundară, și robii, cea mai de jos categorie (depindeau cu totul de stăpânii lor, care doar viața nu le-o puteau lua).

În această vreme erau numiți boieri toți cei ce stăpâneau pământ, indiferent de suprafață: fie mai multe sate, fie un sat sau parte de sat stăpânit în devălmășie de moșneni, rude între ei. Moșnenii erau stăpâni de moșie, pe care o moșteneau de la înaintașii lor. La Slănic, așa cum vom arăta mai jos, documentele înregistrează patru moși stăpâni ai pământului în devălmășie. Cu timpul denumirile de megieși, cnezi, juzi, judeci și moșneni erau atribuite celor ce stăpâneau suprafețe mai mici de pământ, iar denumirea de boier s-a păstrat doar pentru cei ce posedau suprafețe mari. Primii se mai numeau și boieri mici sau de jos, iar ceilalți boieri mari.

Suprafețele agricole, în epoca medievală, au sporit permanent pe seama pădurilor, părți ale acestora fiind defrișate. Toponimele: Poiana Mare, Poiana lui Frate, explică existența acestui fenomen în satul Slănic, ori Poiana Periș și Poiana Sima în Valea Siliștii.

Producțiile agricole au sporit doar prin extinderea suprafețelor cultivate, fiindcă tehnica agricolă a evoluat puțin, dezvoltarea meșteșugurilor fiind mai evidentă spre finele secolului al XVIII-lea. Principalele produse pe care le obțineau locuitorii satelor Aninoasa, Slănicul de Jos (devenit Valea Siliștii) și Slănicul (de Sus) erau: grâul, orzul, ovăzul, meiul, dar în cantități mai mici, având în vedere clima zonei; golarile alpine, izlaurile și livezile au permis creșterea unui număr important de oi și vite mari; albinăritul era răspândit, având în vedere că mierea ținea loc de zahăr, iar ceara era transformată în lumânări pentru asigurarea luminării locuințelor.

Uneltele de lucru folosite la muncile câmpului erau cele care există și astăzi: plugul, sapa, hârlețul, coasa, grebla, furca, secera, toporul, barda etc. Pentru creșterea producției agricole, sătenii practicau asolamentul bial: o parte a terenului era cultivat, iar o parte era lăsat „să se odihnească“. Trebuie adăugat că rășnițele de mână sunt înlocuite de morile de măcinat, care erau acționate hidraulic; apar „morile“ de tăbăcit, pivele și dârstele, torcătorile de lână și războaiele de țesut orizontale, toate constituindu-se în unelte de lucru ale locuitorilor.

Toți locuitorii țării se supuneau rentei feudale, care consta în plata dijmei, birului și efectuarea de munci și slujbe. Dijma se achita în natură, a zecea parte din produse, iar mai târziu se plătea în bani. Birul era impozit personal, egal pentru toți, indiferent de averea fiecăruia; acesta creștea pe măsură ce sporeau obligațiile țării față de turci. Muncile sau slujbele însemnau căratul sau transportul de produse destinate domniei, ori lucrul la cetăți, la mori, la poduri, la iazuri; găzduirea trimișilor domnești, procurarea de cai curierilor oficiali („cai de olac“).

Rumânii sau vecinii erau supuși la toate aceste obligații fiscale, iar boierii erau scutiți de munci sau slujbe. Toate dările se vărsau în vistieria țării, care, la început, se confunda cu cea a domnului¹.

Aninoasa și Răugeni

Unii boieri, pentru anumite servicii aduse domnului, dar mai cu seamă marile mănăstiri se bucurau de scutiri totale sau parțiale de dări, dijme și slujbe. Această situație, cunoscută sub denumirea de *imunitate*, o întâlnim și la satele Aninoasa și Răugeni (azi contopite), când voievodul Vlad Dracul, la 13 august 1437, acordă scutire totală de slujbe și dajdii mai multor boieri. „A binevoit domnia mea și am dăruit acest atotcinstit hrisov de față al domniei mele boierilor domniei mele Voinea și Radul și Dragomir și Albul și Vâlcsan și Vlaicul, ca să le fie jumătate din Lăngești din Arghiș și *Aninoasa de Sus*^{*} și *Raugul* și Balotești și Găureane“, scutindu-le de „vama oilor, de vama porcilor, de vama stupilor, de găletărit, de vinărici, de dijme, de cositul fânului, de talpe, de podvoade și cărături și de toate, adică de slujbele mari și mici, câte se află în țara singur stăpânitoare și în stăpânirea domniei mele. Și să nu cuteze să-i turbure nici sudeț, nici globnic, nici birari, nici altul nimeni dintre boierii mari și mici, pentru că cine i-ar împiedica măcar cu un fir de păr, unul ca acela va primi mare rău și urgie de la domnia mea, ca un călcător al acestui hrisov al domniei mele².

Prin urmare, beneficiarii bunăvoinței domnului au fost cei șase boieri numiți în document. Aceștia încasau de la săteni toate dările și dijmele la care renunțase voievodul Vlad Dracul în favoarea lor.

La satul Aninoasa se face precizarea, pe marginea documentului, „de Sus“, aceasta însemnând că doar o parte a satului a fost acordată celor șase boieri.

În funcție de cine era stăpânul de moșie pe care erau așezate satele, acestea erau domnești, boierești sau mănăstirești. Ele erau conduse de pârcałabi, numiți de către stăpânul de moșie, iar satele de moșneni se conduceau singure. Satele Aninoasa și Raugul (numit mai târziu Răugeni, Răogeni, Răugeni, Rugeni) vor fi boierești, iar apoi vor intra în stăpânirea mănăstirii din Aninoasa. Locuitorii acestor sate, devenind dependenți de proprietarul moșiei, erau obligați să lucreze ce le cereau stăpânii, apoi să le dea dijma din produsele câmpului și să le plătească dări pentru vitele mari și mici pe care le creșteau.

Starea de dependență se transmitea și asupra urmașilor pe linie bărbătească: dacă tatăl își pierdea dreptul asupra pământului și libertatea personală, atunci și băieții se aflau în aceeași situație de rumânie. Femeile și fetele nu cădeau în această stare, ele nefiind cap de familie, însă după căsătorie, indirect, se aflau în aceeași situație cu a soțului.

Eliberarea din rumânie se putea face numai cu acordul stăpânului, chiar și atunci când își răscumpărau libertatea, deoarece aceasta era considerată ca un act de milă, ori de iertare. Doar în cazul de robie rumânul scăpa de dependența față de stăpânul său; dacă se întorcea din robie, stăpânul nu mai avea niciun drept asupra lui.

Timp de aproape un secol documentele nu mai menționează cele două sate Aninoasa și Răugeni. La 1 septembrie 1532, voievodul Vlad Țepeș a întărit boierului Albu și copiilor săi ocine (adică proprietăți) în Răugeni. „Dă domnia mea această poruncă a domniei mele slugilor domniei mele jupan Albu și cu fiii lui, anume Stan și Vlaicul și Neagoe și fiicelul lui, Zoica și Neacșa [...], ca să le fie în Lăngești jumătate, cu tot hotarul și cu morile, oricât se va alege lor, și în *Răugeni a patra parte* și în seliștea ce se chiamă Găureni a patra parte, pentru că le sânt vechi și drepte ocine și dedine“³.

După cum s-a arătat mai sus, la 1437 satul Răugeni, ca și celelalte menționate în document, au fost date celor șase boieri „de ocină și de ohabă“, unul dintre ei numindu-se tot Albu, ca și acesta, fiind, poate, chiar nepotul său. Acesta stăpânea numai a patra parte din sat, celelalte trei părți aparținând descendenților boierilor de la 1437, sau altora dacă le-or fi înstrăinat.

¹ Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 234 și urm.

^{*} Este singurul document care menționează „de Sus“.

² *D.R.H., B. Țara Românească*, vol. I, doc. 86.

³ *Idem*, vol. III, doc. 134.

Peste alte patru decenii este menționat și satul Aninoasa, într-un document emis de cancelaria voievodului Alexandru al II-lea, la 14 decembrie 1570. „Dă domnia mea lui Radul cu frații, Dragomir și Albul și Nan și cu fiii lor, câți le va lăsa Dumnezeu, ca să le fie ocină în Aninoasa, din plasa lui Badea, partea lui Oancea, din toată, jumătate, din vecini și din mori și din dârstă și din câmp și din munte și din pădure și de peste toată ocina, din jos și din sus, 6 delnițe, pentru că această mai sus-zisă ocină a fost de moștenire a lui Oancea. Astfel, el a vândut-o singur de bunăvoia lui și cu știrea tuturor megiașilor și înaintea domniei mele lui Radul cu frații săi, pentru 8000 aspri gata.

De aceea am dat și domnia mea lui Radul cu frații săi, ca să le fie această mai sus-zisă ocină și de ohabă, lui și fiilor lui, nepoților și strănepoților și de nimeni neclintit, după spusa domniei mele“.

Prin urmare unul dintre proprietarii satului Aninoasa a fost Oancea, care a vândut jumătate din moșie, împreună cu vecinii (rumâni) care o locuiau. Ocina pe care a vândut-o se compunea din „câmp și din munte și din pădure și de peste toată ocina, din jos și din sus“, în suprafață de șase delnițe. Delnița era „partea ce se cuvine unei familii care șade într-o casă“, aceasta însemnând că șase familii de rumâni îi aparțineau lui Oancea, pe care le-a vândut odată cu pământul. Câte pogoane or fi însumat aceste șase delnițe nu știm, deoarece acestea „nu erau egale între ele, în documente întâlnindu-se - în sate diferite - delnițe de trei pogoane, de 296 pogoane etc.“. Într-un document din 1776 se menționează că satul Jupânești-Mușcel avea 50 de delnițe „care delnițe se numesc căminurile caselor și fiecare delniță are și moșie în câmp, de delniță câte stânjeni 60“. La această dată se statornicise stânjelul lui Șerban Vodă Cantacuzino (1678-1688), care avea 1,962 m, dar la 1570, când s-a făcut vânzarea la Aninoasa, nu se știe cât măsura stânjelul⁴.

Documentul precizează că s-a vândut jumătate din „partea lui Oancea“, aceasta însemnând că mai stăpâna și altcineva în moșia Aninoasa, neștiindu-se cât însemna partea acestuia din totalul suprafeței. Este de subliniat că a vândut numai jumătate din partea lui, adică șase delnițe, cu șase familii de rumâni, oprind pe seama lui cealaltă jumătate, adică alte șase delnițe cu șase familii de rumâni și suprafețele de teren corespunzătoare.

Dacă celălalt (sau ceilalți) proprietar stăpâna în Aninoasa ocină cu rumâni sau numai moșie „stearpă“ (adică fără locuitori), documentul nu precizează. Oricum știm că Oancea a vândut șase delnițe, cu șase familii de rumâni, stăpânind în continuare alte șase delnițe, cu șase familii de rumâni. Aceasta înseamnă că Aninoasa avea în anul 1570 sigur 12 familii, toate de vecini (rumâni), fără să cunoaștem numărul sufletelor.

Documentul ne mai transmite și o altă informație importantă: în satul Aninoasa existau „mori“ și „dârstă“, desigur pe apa Bratia, din care a vândut tot jumătate. Pe tot ceea ce a vândut Oancea a încasat suma de 8000 de aspri⁵.

Satul Răugeni (menționat în documente și sub forma Raugul, Răugeni, Răogeni, Rugeni) este menționat și la 22 ianuarie 1572, într-un document emis de cancelaria voievodului Alexandru al II-lea, când s-au stabilit hotarele satului Năpârteni (astăzi înglobat în satul Berevoiești Ungureni), disputat de Vlaicu logofăt și frate-său Mihnea, pe de-o parte, și Ștefan și Bran din Răugeni, împreună cu frații lor, pe de alta. Primii doi s-au jeluț domnitorului că ceilalți vor să pună stăpânire pe nedrept pe satul Năpârteni care le este de moștenire. „Vlaicul logofătul, feciorul Mihnei pârçalab, el au avut pâră înaintea domniei mele pentru satul Năpârtenii cu Ștefan și cu Bran de la Răogeni și cu frații lor de la Cereșani, însă așa pâră Ștefan și Bran cu cetașii lor cum că iaste de baștină al lor satul Năpârtenii. Întru aceia, domnia mea am judecat și am ales, dupe dreptate și după lege, cu toți cinstiții boiarii domniei mele și am adeverat domnia mea cum că au fost acest sat de baștină al Vlaicului logofătului și al frății-său Mihniei și cumpărat de moșul lor, Pătrul postelnic încă din zilele lui Basarab voevod cel Bătrân. Iar Ștefan și Bran cu cetașii lor, ei n-au avut nicio treabă cu satul Năpârtenii ce s-au zis mai sus, ci au rămas Ștefan și Bran și cu cetașii lor de lege dinnaintea domniei mele încă de doao ori“.

Prin urmare cele două părți s-au judecat de trei ori pentru stăpânirea satului vecin Năpârteni, câștig de cauză având Vlaicu logofăt și fratele său Mihnea.

Documentul precizează și argumentul care a stat la baza hotărârii domnitorului: „Și cu aceste semne și hotară s-au încungiurat toată moșia satului Năpârtenilor, pentru că sânt drept moșii și de baștină cumpărate de moșul lor, Pătrul postelnic, de la Bărcă și de la Voica, drept 200 de florinți și 1 caftan de atlatu și 1 conțeș de urșinic și încă din zilele răposatului Basarab cel Bătrân“⁶.

⁴ Nicolae Stoicescu, *Cum măsurau strămoșii. Metrologia medievală pe teritoriul României*, Editura Științifică, București, 1971.

⁵ *D.R.H.*, B, Țara Românească, vol. VI, doc. 254.

⁶ *Idem*, vol. VII, doc. 87.

Acest document ne sugerează faptul că se făceau și abuzuri în ceea ce privește stăpânirea asupra unor sate, părți de sate sau moșii. Cine avea documente avea și câștig de cauză, de unde și zicala: Ai carte (adică document), ai parte, n-ai carte, n-ai parte!

Pe ce s-or fi bazat cei doi din Răugeni și cetașii lor documentul nu precizează, însă este posibil ca afirmația lor să fi avut un sâmbure de adevăr, mai ales că domnitorul nu i-a pedepsit pentru minciună, deși s-au judecat de trei ori.

După doi ani, Ștefan și Bran din Răugeni, cu „frații lor din Năpârteni și Cerășani“ se plâng din nou domnitorului că satul Năpârteni este al lor „de moștenire, însă l-au cotopt buncii lui Vlaicu logofăt și ai lui Mihnea postelnic cu sila“⁷. Însă, prin actul emis la 10 ianuarie 1574, domnul dă din nou dreptate lui Vlaicu logofăt din Piscani și fratelui său Mihnea postelnic, la fel cum făcuse și în anul 1572. Trebuie precizat faptul că Vlaicu logofăt era mare proprietar și cu trecere la domnie.

Documentul din 1572 mai precizează că în „capul Erjii“ se afla „siliștea Măceșanilor și Boziianilor“, care făceau parte din satul Năpârteni, vecin cu Răugeni.

Alte vânzări de ocini au loc la finele deceniului al optulea al secolului al XVI-lea, în cele două sate fiind menționați noi proprietari. La 19 aprilie 1577, voievodul Alexandru al II-lea dă „poruncă a domniei mele lui Mogoș și lui Manea și lui Mihăilă și lui Stepan și cu fiii, câți Dumnezeu le va da, ca să le fie ocina Aninoasa și Răugeni, cu toată partea lui Pătru și a lui Tudoran și a lui Dobre, oricât se va alege din hotar în hotar, din apă și din câmp și din pădure și din munte și din sus și din jos și de pretutindeni pentru că au cumpărat pentru 2700 aspri gata“⁸. Cei ce au vândut erau din Aninoasa și Răugeni, cum poate că și cumpărătorii erau din aceste sate.

În epoca medievală obiceiul era ca pământul să fie vândut mai întâi vecinilor (megiașilor) și numai dacă aceștia nu doreau să-l cumpere, atunci putea fi vândut și străinilor. De aceea în document se face precizarea că „au vândut ei de-a lor bunăvoie și cu știrea megiașilor“. Ocina vândută era „stearpă“ (fără locuitori), spre deosebire de cea vândută la 14 decembrie 1570, care era locuită de „vecini“ (rumâni).

Dintr-un document din 12 <iulie-august> 1578 aflăm numele unui locuitor din Aninoasa care, alături de alții, a fost martor la întocmirea unei tranzacții: „și din Aninoasa, Stanciul banul“⁹. Iar „popa Bertea din Aninoasa“ a fost martor la întocmirea unui document la 21 aprilie 1599, în vremea lui Mihai Viteazul¹⁰. De asemenea, la 25 iunie 1609, au fost martori „din Aninoasa Țogan și Zaharia“¹¹, la 6 iulie 1626 „popa Savu ot Aninoasa“¹², la 9 iunie 1630 „din Aninoasa, Mogoș“¹³, la 20 august 1631 „și Neagoe ot Răogeni“¹⁴.

Multe documente de la finele secolului al XVI-lea și aproape tot secolul al XVII-lea îi menționează ca proprietari de ocine în aceste sate pe Tudoran pitarul din Vlădești, apoi pe fiii acestuia Pârvu spătar, căsătorit cu Anca, Badea mare dregător, căsătorit cu Neacșa, și Iane paharnic, căsătorit cu Chera, dar mai ales pe Tudoran clucer, fiul lui Iane, căsătorit cu Alexandra. Pe frații Badea, Pârvul și Iane îi menționează ca fiind din Vlădești, dar și din Aninoasa. Însă Tudoran clucerul se stabilise în Aninoasa, unde avea, pe lângă casă, și o biserică mică, nu departe de actuala mănăstire Aninoasa, pe care a zidit-o în anul 1677, unde s-a și călugărit, luând numele de Teodosie. Toată averea pe care o agonisise a lăsat-o mănăstirii, printre care și a treia parte din moșia Aninoasa și două roate de moară pe apa Bratia, câteva delnițe în Răugeni cu trei locuri și două livezi și două părți în Slănicul de Jos¹⁵. Teodosie călugărul (Tudoran clucer) a continuat să sporească averea mănăstirii până la trecerea în neființă, ultimul document în care apare numele său fiind din anul 1695.

În secolul al XVII-lea continuă trecerea ocinelor de la un proprietar la altul. La 2 martie 1627, Dima din Berevoești vinde lui Ene (Iane) paharnic o delniță și două locuri la Rugeni. „Eu jupânul Dima ot Berevoești scris-am al meu zăpis să fie de credință la mâ<na> lu Ene paharnic cu<m> e-mu vândut o delniță ce am avut depreună cu dumnelui de în sat de în Rugeni, anume a Căddăului, dreptu aspri 700, parte Căddăului, șe de în sat șe de în câmpu. Și er e-mu vândut 2 locuri de în sus de sat, de<re>ptu 300 de bani; aceste se trag de delnița boerească. Și am vândut de bunăvoie a me“¹⁶.

⁷ Idem, doc. 164.

⁸ Idem, vol. VIII, doc. 61.

⁹ Idem, doc. 141.

¹⁰ Idem, vol. XI, doc. 328.

¹¹ *D.I.R.*, veacul XVII (1601-1610), doc. 351.

¹² *D.R.H., B., Țara Românească*, vol. XXI, doc 104 și 192.

¹³ Idem, vol. XXIII, doc 114.

¹⁴ Idem, doc. 268

¹⁵ Ioan Răuțescu, *op. cit.*, p. 17.

¹⁶ *D.R.H., B., Țara Românească*, vol. XXI, doc. 192.

La 20 august 1631, Ilinca, fiica Stanei, vinde lui Tudoran sulger din Vlădești moșie și rumâni în satul Aninoasa. „Eu, jupâneasa Ilinca, fata jupânesei Stanei, nepoata logofătului Pârvului Dolofan, scris-am acesta al meu zapis să fie de credință la mâna jupânului Tudoran sulger ot Vlădești, cum amu avut o parte de moșie în satu Aninosa dată zestre de părinți. Deci, eu nu o-mu putut ținea, ce eu de bunăvoia mea și cu știrea tuturor omeniilor miei m-amu tocmnit cu dumnealui [...] jupânul Tudoran sulger, de me-mu vândut toată parte ce au avut părinții mii în satu Aninoasa și cu rumâni, câți să vor găsi, ce m-eu fostu dat părinții mii zestre, o-mu vândut, deript ughi 50¹⁷. Se precizează în document că vânzarea s-a făcut cu știrea „tuturor omenilor mii și a megiișilor de sus și de jos¹⁷”.

Un document foarte important este cel din 15 iulie 1635 prin care Vasilie și Albul, fiii lui Albul din Rătevoești, vând lui Tudoran sulger partea lor de moșie din Aninoasa, împreună cu rumânii. Prin intermediul documentului aflăm și numele rumânilor aflați pe moșia vândută: „Zaharia cu feciorii lui și Stoian cu feciorii lui, anume Barbul i Radul i Stoica și Nenciul cu feciorii lui, anume Oancea i Ivan i Stoian, și Stanciu cu feciorii lui, anume Radul i Adam i Ilcul, și cu toate delnițele câte sântu și cu toate locurile și de în câmpu și de în pădure și de în apă și de peste tot hotarul, câtă se va alege¹⁸”. Pentru tot ce a cumpărat, Tudoran sulgerul a plătit „12.000 de bani gata” foștilor proprietari din Retevoești. În unele documente Tudoran sulger este menționat ca fiind din Vlădești, în altele din Aninoasa, deoarece avea proprietăți în ambele sate.

O altă vânzare de ocină s-a făcut la 25 noiembrie 1640, când jupâneasa Nega (probabil Neaga), fiica lui Radu postelnic din Boteni, și cu feciorii ei au vândut lui Badea paharnic și fratelui său Pârvul spătar „o parte de ocină cu rumâni din satul Aninoasa”, pe care o avusese de zestre. Vânzarea s-a făcut la suma de „16.000 bani gata”, iar dintre rumâni, precizează documentul, lipsesc Stoian, fiul lui Birt, Micul și fiul Stănilav, care „au ieșit din sat mai dinainte vreme¹⁹” (adică fugiseră din sat). La 26 ianuarie 1641, Matei Basarab voievod îi întărește lui Pârvu spătar, fiul lui Tudoran sulgerul din Aninoasa, și soției sale Anca, fiica lui Ivan șufarul, dreptul asupra unei țigănci²⁰. Și alte documente îl menționează pe Pârvu spătar ca fiind din Aninoasa. Acesta, în patru rânduri, a făcut parte dintre cei 24 de boieri hotarnici cu răvașe domnești care au măsurat moșia mănăstirii Argeș (26 iulie, 29 iulie, 1 august 1643 și 1 ianuarie 1644)²¹.

Chera (soția lui Iane paharnicul din Aninoasa) și fiul lor Tudoran, la 29 aprilie 1641, au cumpărat de la Neagoie din Răugeni o „livade pe valea Peperig, cu pădure, cu 800 aspri bani gata, cu știrea feciorilor și sătenilor²²”. Documentul a fost scris de popa Mușat din Aninoasa, menționat în alte documente ca martor.

La 11 martie 1642, la cererea jupânesei Chera și a fiului Tudoran, s-a ales proprietatea acestora și rumânii din Aninoasa și Rugeni, de celelalte două părți. Printre rumânii din Aninoasa ce le-au revenit acestora au fost și „Boțâncu cu 2 fii, Muze cu 3 fii, Vișan cu 2 fii²³”. Această împărțire în trei părți s-a făcut și la alte proprietăți ale acestora. Un document din 6 septembrie 1641, menționează nu numai moșia Răugeni, dar și Valea Răugenilor²⁴.

Matei Basarab voievod întărește lui Tudoran paharnic din Aninoasa, la 3 martie 1653, o țigancă, iar la 8 mai 1653 îi întărește proprietatea asupra unui sălaș de țigani²⁵; aceste hrisoave ne arată limpede cât de prețuiți erau țiganii în această perioadă. Mai multe amănunte în această privință vom prezenta la satul Slănicul de Jos (Valea Siliștii). Alt locuitor al Aninoasei a fost Dănăilă, pe care-l găsim menționat ca martor într-un document din 7 iunie 1654, iar pe Manea pârăcălab, tot ca martor, la 25 iulie 1654.

La 26 mai 1661 Șârbu și Neacșu, feciorii lui Oancea din Răugeni, vând lui Tudoran paharnic din Aninoasa delnița lor de moșie din Răugeni, pe care o cumpăraseră părinții lor de la Albu Logofăt din Lăngești, pentru 12 ughi și jumătate. Printre martori, la întocmirea zapisului, s-au aflat și „popa Nica din Aninoasa, Manea pârăcălab, tot de acolo, Condrea din Răugeni, Mogoș i Radu sin Neagoie, tot de acolo²⁶”.

Trebuie să subliniem următoarele aspecte: 1. Proprietari de ocini în Răugeni erau și din sate apropiate sau mai depărtate; 2. Schimbarea proprietarilor era determinată, de multe ori, de lipsa de bani pentru achitarea unor obligații; 3. Soluția obținerii banilor era împrumutul la cei avuți, cu termen și dobândă mare,

¹⁷ Idem, vol. XXIII, doc. 268.

¹⁸ Idem, vol. XXV, doc. 97.

¹⁹ *Catalogul documentelor Țării Românești din Arhivele Statului*, vol. V, doc. 231.

²⁰ Ibidem, doc. 294.

²¹ Ibidem, doc. 1088, 1092, 1094 și 1172.

²² Ibidem, doc. 365.

²³ Ibidem, doc. 622.

²⁴ Ibidem, doc. 488.

²⁵ Ibidem, vol. VII, doc. 898 și 945.

²⁶ D.A.N.I.C., fond Mitropolia Țării Românești, XCV/5, ms 137, f. 64.

prin zălogirea unei suprafețe de pământ; cel avut în această vreme era familia Vlădescu și, mai ales, Tudoran Aninoșeanul și prin el mănăstirea Aninoasa. Aceste aspecte se regăsesc în documentele pe care le prezentăm în continuare. La 8 iunie 1661 Stănilă din Berivoești dă zăpis la mâna lui Tudoran paharnic de la Aninoasa prin care împrumută bani de la acesta „pentru plata haraciului“, pe timp de un an cu dobândă doi ughi. În zăpis se face precizarea că de nu va putea restitui banii „la zi și soroc“ să fie liber Tudoran să stăpânească partea lui de moșie din satul Răugeni „ce se chiamă a Cornului“²⁷. Maria preoteasa a popii Neagoe din Berivoești și fiul Udrea dau zăpis lui Tudoran paharnic, la 24 iunie 1662, fiindcă au împrumutat 5 ughi, pentru a plăti o datorie a soțului ei, punând zălog partea acestuia de moșie pe care o avea în Răugeni. Se face precizarea că de nu vor restitui banii „la zi și soroc“, adică la Sf. Ilie, atunci să rămână Tudoran paharnic stăpân pe partea de moșie pusă zălog²⁸. Ivașco postelnic din Balotești vinde lui Tudoran paharnic din Aninoasa, la 1 aprilie 1664, toată partea sa de moșie, împreună cu rumâni „câți se vor afla în satul Răugeni“ pentru 42 de ughi²⁹. La 13 mai 1666 Maria preoteasa și fiul ei Udrea dau zăpis lui Tudoran clucer din Aninoasa prin care îi vând toată partea de moșie din Răugeni a soțului ei, pe 7 ughi și jumătate, bani pe care îi primise pentru a achita o datorie a preotului Neagoe³⁰.

Zăpisul lui Dragomir din 7 septembrie 1671 prin care vinde jupânesei Chera, mama lui Tudoran Aninoșeanul, un loc „despre Valea Răugenilor, anume Bețiche, pentru 500 aspri“³¹. În anul 1675 Radu vinde lui Oancea din Bunești ocina sa din Răugeni, cu știrea tuturor megiașilor, dar și a mamei sale Maria și fratelui Albul, pentru 2500 aspri. Printre martori s-a aflat și „popa Radu din Aninoasa“³².

Iane din Berivoești, neputând să-și dea datoria de 20 ughi către Tudoran clucerul din Aninoasa, dă zăpis acestuia, la 7 aprilie 1675, pentru toată partea sa de moșie din Răugeni. Printre martori s-au aflat „Manea pârcaș din Aninoasa“ și „Oprea din Răugeni“³³. Miriță vistiernicelul din Miroș-Mușcel, dă lui Tudoran vel clucer, la 2 decembrie 1677, zăpis prin care lasă „de pomană la mănăstirea Aninoasa“ partea lui și a fratelui său Radu, aflat în satul Răugeni³⁴.

La 21 noiembrie 1678 Matei paharnic, fiul lui Mușat paharnic Balotescu, vinde părintelui Teodosie de la mănăstirea Aninoasa, la 21 noiembrie 1678, partea lui de ocină din satul Răugeni „pentru 24 de ughi și jumătate, însă din jumătate de sat a treia parte, delnițe trei și jumătate și dintr-o jumătate de delniță a treia parte de peste tot hotarul, câtă se va alege, moșie stearpă, fără rumâni“³⁵. Marula, jupâneasa lui Matei paharnic Balotescu, și fiul ei Matei paharnic, vând părintelui Teodosie de la Aninoasa, la 22 martie 1679, partea lor din muntele Răugenilor pentru 13 taleri³⁶. La 30 mai 1679 Pahomie pitarul dă zăpis părintelui Teodosie de la mănăstirea Aninoasa prin care dă de pomană mănăstirii partea sa de moșie din Răugeni: „însă delnițe trei și jumătate și un circ de peste tot hotarul, moșie stearpă, fără rumâni“³⁷. Hamza logofăt de la Titu și jupâneasa lui Vișa vând părintelui Teodosie, la 26 ianuarie 1680, partea lor de moșie din satul Răugeni, care era fără rumâni, pentru 37 de taleri³⁸. Cei doi vânzători îi vând părintelui Teodosie, la 5 martie 1680, și partea lor din muntele Răugenilor pentru 13 taleri³⁹. Ilinca, fata lui Pahomie, vinde părintelui Teodosie, la 10 decembrie 1681, toată partea ei de moșie din satul Răugeni „însă partea unui rumân, anume Radu, feciorul lui Codrea“, trei delnițe, pentru 3 taleri⁴⁰. Iane, feciorul popii Mușat din Berivoești, vinde părintelui Teodosie monah de la mănăstirea Aninoasa, la 18 iulie 1682, toată partea lui de moșie din Răugeni⁴¹.

În fine, la 27 decembrie 1683, Oprea cu fratele său Radu, feciorii lui Neagoe din satul Răugeni, dau zăpis părintelui Teodosie în care arată că „fiind la bir împreună cu sătenii din Aninoasa“ și neavând ei bani au mers la Teodosie și au luat 10 taleri prin care și-au „scos capetele de la nevoie și au pus zălog o delniță de moșie din Răugeni, care era fără rumâni și o aveau de la părinți. Și neavând banii la soroc „să fie

²⁷ Idem, XCV/6, ms 137, f. 64.

²⁸ Idem, XCV/7, ms 137, f. 66-66v.

²⁹ Idem, XCV/8, ms 137, f. 63.

³⁰ Idem, XCV/9, ms 137, f. 66v-67.

³¹ Ibidem, f. 63v.

³² Ibidem, f. 66.

³³ Idem, XCV/10, ms 137, f. 67-67v.

³⁴ Idem, XCV/11, ms 137, f. 67v-68.

³⁵ Idem, XCV/12, ms 137, f. 68v.

³⁶ Idem, XCV/13, ms 137, f. 69-69v.

³⁷ Idem, XCV/14, ms 137, f. 68-68v.

³⁸ Idem, XCV/15, ms 137, f. 70.

³⁹ Idem, XCV/16, ms 137, f. 70v.

⁴⁰ Idem, XCV/17, ms 137, f. 71-71v.

⁴¹ Idem, XCV/18, ms 137, f. 71v-72.

părintele Teodosie și mănăstirea Aninoasa buni stăpâni peste ea⁴². Martori au fost părintele Daniil de la Aninoasa, ieromonah Varlaam, Rafail monah, Costandin diaconul, Vlaicu și Costandin⁴².

La finele secolului al XVI-lea și două treimi din secolul următor multe documente îl menționează ca proprietar de ocină în zonă pe Tudoran pitarul din Vlădești. Apoi pe fiii acestuia, Pârvu spătar, căsătorit cu Anca, și Iane paharnic, căsătorit cu Chera, dar mai ales pe Tudoran clucerul, fiul lui Iane. Pe Pârvu documentele îl menționează ca fiind din Vlădești și Aninoasa, pe Iane mai mult din Aninoasa, iar pe fiul său Tudoran numai din Aninoasa, fiind numit și Tudoran Aninoșeanul. Acesta își clădise gospodăria în Aninoasa, dacă nu cumva și tatăl său Iane (Ene). Mitropolitul Neofit al țării, vizitând mănăstirile din județul Mușcel, în anul 1746, ne lasă informația că Tudoran mare clucer „avea casele acolea și o biserică mică“, adică nu departe de mănăstirea Aninoasa, ctitoria sa.

Tudoran clucer Aninoșeanul, dorind să lase în urma sa o construcție deosebită, având și exemplul unchiului său Pârvu spătar, a construit în Aninoasa o frumoasă biserică, pe care o vedem și astăzi, aflată nu departe de a unchiului său, zidită în Vlădeștii de Sus. Încă din 8 martie 1677, ctitorul și soția sa au lăsat averea prin diată acestei biserici. Deoarece Alexandra, soția sa, a decedat în același an, ctitorul s-a călugărit, luând numele de Teodosie, iar biserica a fost transformată în mănăstire de călugări. Prin diata de care aminteam, ctitorii au lăsat bisericii, printre alte proprietăți: a treia parte din moșia Aninoasa și două roate de moară pe apa Bratia, câteva delnițe în Răugeni și trei locuri și două livezi, precum și două părți din Slănicul de Jos.

La 17 martie 1677, voievodul Gheorghe Duca a acordat bisericii scutiri de diferite obligații, i-a întărit și dreptul asupra rumânilor pe care îi avea Tudoran și pe care i-a scutit de bir, scoțându-i din catastihul vistieriei țării: „ca să-i fie sfintei mănăstiri bucatele ce ar avea: stupi i rămători în pace de dijmărit și oile de oerit și iar să fie sfintei mănăstiri toți oamenii cari vor fi de acolo din sat din Aninoasa, carii sânt daț sfintei mănăstiri de boiarenul domniei mele, de Tudoran clucer, precum sânt scriș în hrisovul domniei mele în pace și ertaț de bir de taleri, de miare și de ceară, de găleată și de fân, de podvoade, de mertice, de conace, de cai de olac și de alte dăjdi, de toate câte vor fi preste an în țara domniei mele, de niciunile val și băntuială să nu aibă. Așisderea și opt slugi și alți oameni streini dintr-altă parte sau de alte țări și ar veni a fi lăcuitori acolo, oameni fără de bir și fără de gâlceavă, aceștea să fie în pace și ertaț de toate de câte sânt mai sus scrise. Pentru că făcându-se și înălțându-se această sfântă mănăstire acum în zilele domniei mele de boiarenul domniei mele Tudoran clucer, domniia mea încă l-am milostivit de am făcut sfintei mănăstiri această milă, ca să-i fie oamenii de acolo de locu și alții streini în pace și ertaț precum scrie mai sus, ca să poată fi sfintei mănăstiri de întărire și ajutoriu și de poslușanie. Iar domniei mele și răposaiilor părinților domniei mele veacinică pomenire, *pentru că am scos domniia mea și birul ce au fost acolo la Aninoasa de la catastih din vistieria domniei mele, ca să poată avea pace și odihnă*“.

În 17 martie 1677 a dat carte de întărire a celor lăstate mănăstirii și patriarhul Dosithie al Ierusalimului și Palestinei ca „toate moșăile și viile și morăle și rumânii și țigani și toate vechiturile deprețutindenea câte sânt date și miluite sfintei monăstiri de dumnealor ctitorii sfintei mănăstiri, Tudoran clucer și de jupâneasa Alixandra, precum sânt scrise toate și așăzate în cartea dumnealor“⁴³.

În secolul al XVII-lea continuă căderea moșnenilor în starea de rumânie din cauza birurilor grele și întărirea boierilor, în cazul nostru Tudoran Aninoșeanul, iar apoi a mănăstirii Aninoasa.

În veacul următor rumânia a fost desființată de către domnitorul Constantin Mavrocordat, dar sătenii neavând pământ au continuat să lucreze diferite suprafețe de teren de la boieri sau mănăstiri în schimbul dijmei și a unui număr de zile (între 12-24) pe an pe care trebuia să le muncească stăpânului de pământ. Mai apoi, Pravilniceasca condică a lui Alexandru Ipsilanti (1780), ca și Legiuirea Caragea (1818), au fixat claca la 12 zile pe an, plus o zi de plug și un car de lemne pe an pe care să le dea proprietarului. Sătenii, lipsiți de pământ, au luat în arendă de la proprietari sau arendași suprafețele necesare pentru fânețe și cultură, peste cele stabilite de Regulamentul Organic.

În urma războiului declanșat în anul 1768 între turci și ruși, țările române au fost ocupate de către armatele rusești învingătoare. În timpul ocupației, ofițeri ruși, sprijiniți de reprezentanți ai administrației locale, au executat o catagrafie (recensământ), în anii 1773-1774, care cuprinde informații de care avea nevoie armata de ocupație: numărul caselor, numărul familiilor, pe categorii sociale, numărul cailor, boilor și al pogoanelor de vie.

⁴² Idem, XCV/19, ms 137, f. 72-73v.

⁴³ D.A.N.I.C., fond Mitropolia Țării Românești, XCIV/97.

Aninoasa nu este înregistrată cu numele de „sat“, ca toate celelalte, ci „Mănăstirea Aninoasa“, așezată pe „moșia mănăstirii Aninoasa“. Este de subliniat faptul că niciuna dintre cele 55 de familii înregistrate nu plătea bir, toți fiind dependenți de mănăstire, pe moșia căreia locuiau: 11 familii au fost înregistrate ca „scutelnicii mănăstirii“, 29 de familii fiind țigani ai mănăstirii Aninoasa, 11 familii tot de țigani dar ai altei mănăstiri, numită în document „Glavocevuți“ (probabil mănăstirea Glavacioc); alături de acestea au mai fost înregistrate trei familii de preoți și un ieromonah⁴⁴.

Am arătat mai sus că Gheorghe Duca voievod, la 17 martie 1677, a întărit mănăstirii Aninoasa pe „toți oamenii carii vor fi de acolo din sat din Aninoasa, carii sânt dați sfintei mănăstiri de boiarenul domniei mele, de Tudoran clucer“, care să fie „ertați de bir“; numărul acestora era de „opt slugi“. Documentul este și mai explicit, precizând că „am scos domnia mea și birul ce au fost acolo la Aninoasa de la catastih din vistieria domniei mele, ca să poată avea pace și odihnă“. Prin urmare satul Aninoasa a fost șters din registrele vistieriei țării, deoarece nu mai plătea bir, cele opt familii devenind „slugi“ ale mănăstirii. Mila domnitorului este și mai mare, deoarece nu se rezumă doar la cele „opt slugi“, ci și la „alți oameni streini dintr-altă parte sau de alte țări și ar veni a fi lăcuiitori acolo, oameni fără bir și fără de gâlceavă, aceștia să fie în pace și ertați de toate de câte sânt mai sus scrise“, ca să-i fie „oamenii de acolo de locu și alții streini în pace și ertați [...] ca să poată fi sfintei mănăstiri de întărire și de ajutoriu și de poslușenie“.

Acesta este motivul pentru care catagrafia din anul 1773-1774 nu înregistrează Aninoasa ca sat, ci ca mănăstire, așezată pe moșie proprie, bir către domnie nemaiplătindu-se, iar satul a fost „scos“ din registrele domniei.

La data întocmirii recensământului în Aninoasa locuiau 11 familii de scutelnici, trei de preoți și un ieromonah, la care se adăugau 29 de familii de țigani ai mănăstirii. Câte suflete vor fi fost nu știm, dar dacă am socoti câte cinci de fiecare familie, ar însemna că la acea dată existau 215 locuitori. La această populație nu adăugăm pe cele 11 familii de țigani ai mănăstirii Glavacioc, fiindcă nu aparțineau mănăstirii Aninoasa, ci erau sezonieri.

Ca în toate satele numărul familiilor la 1774 era mic, iar în cazul Aninoasei, așa cum am arătat mai sus, documentul din 25 noiembrie 1640 precizează că unii rumâni fugiseră din sat: Birt, Micul și fiul Stănilav „au ieșit din sat mai dinainte vreme“, stabilindu-se pe moșia altor proprietari, probabil mai îngăduitori.

În harta austriacă, întocmită de Specht în anii 1790-1791, în Aninoasa sunt marcate: o biserică, 13 case și 2 mori⁴⁵.

Informații despre numărul locuitorilor din sate sunt puține și chiar nesigure, uneori. Într-o catagrafie realizată în anul 1831, satul Aninoasa, care făcea parte din plasa Bratia-Bughea, este menționat cu 70 de familii, iar Vlădeștii de Sus, care îngloba și familiile viitorului cătun Valea Siliștii este înregistrat cu 113 familii. Tot acum, Vlădeștii de Jos, aflat la sud de Vlădeștii de Sus, cuprindea 32 de familii, iar Vlădeștii Pământeni, așezat mai spre sud, este menționat cu 170 de familii⁴⁶.

În urma războiului ruso-turc, declanșat în anul 1828, Moldova și Țara Românească au fost ocupate de trupele rusești, în care timp statul major a întocmit o hartă a teritoriilor ocupate. Datele folosite de topograful ruși au fost puse la dispoziție de către autoritățile administrative locale (sate, plase, județ). Planșele hărții au fost realizate în perioada 1828-1832, însă datele statistice folosite, puse la dispoziție de către autoritățile locale, au fost culese în intervalul 1821 (după Revoluția condusă de Tudor Vladimirescu) și 1828 (înainte de începutul războiului)⁴⁷.

Harta, tipărită în anul 1835, ne transmite mai multe informații interesante, în primul rând numărul de gospodării aflate în fiecare așezare omenească. Astfel, Aninoasa este menționată ca având 52 de curți (case), Berevoiești Pământeni 112, Berevoiești Ungureni 70, Vlădeștii de Sus 81 (în acest sat era cuprins și viitorul sat Valea Siliștii), Vlădești Pământeni 127.

Dacă am socoti că fiecare casă (gospodărie) ar fi fost compusă din câte patru sau cinci persoane, înseamnă că satul Aninoasa, înainte de anul 1828, avea 215 sau 260 de suflete.

Cel mai important și mai cuprinzător document este catagrafia (recensământul) realizată în anul 1838, la nivel de țară⁴⁸. Satul Aninoasa este menționat cu 62 de familii, nominalizate, totalizând 248 de suflete (vezi anexa nr. 2). Din totalul de 62 de familii numai 51 lucrau pământ de la mănăstirea Aninoasa, pe moșia

⁴⁴ Florina Mohanu, Ion Bucur Hera, *op.cit.*, p. 337.

⁴⁵ Specht, *op. cit.*

⁴⁶ Ion Donat, Ion Pătroi, Dinică Ciobotea, *Catagrafia obștească a Țării Românești din 1831*, Editura Helios, Craiova, 1999.

⁴⁷ Constantin C. Guirescu, *Principatele Române la începutul secolului al XIX-lea. Constatări istorice, geografice, economice și statistice pe temeul hărții ruse din 1835*, Editura Științifică, București, 1957, p. 251-252.

⁴⁸ D.A.N.I.C., fond Catagrafii, dosar 55/1838, partea I, f. 255-260.

căreia erau așezate. În anul întocmirii catagrafiei, cele 51 de familii au lucrat 233 de pogoane: 96 au fost cultivate cu porumb, 8,5 cu grâu și 128,5 au fost rezervate pentru fânețe, pentru asigurarea nutrețului necesar animalelor (mai pe larg vezi capitolul Ocupațiile Locuitorilor).

În anul 1838, însă după întocmirea catagrafiei, cătunul Valea Siliștii a fost arondat la satul Aninoasa⁴⁹. Într-o situație „de venitul birnicilor de capitație du prin sate și târguri“, întocmită în anul 1838, satul Aninoasa este consemnat cu 106 familii, totalizând suma de 3180 de lei, pe care urma să o achite la vistieria țării, anual, până în anul 1843. Potrivit catagrafiei în Aninoasa, din cele 62 de familii, numai 33 erau plătitore de bir. Diferența până la 106 se datorează, așa cum spuneam, alipirii cătunului Valea Siliștii la Aninoasa. Deși era mai mare, în privința numărului de familii și locuitori, administrația satului a rămas tot la Aninoasa, acolo unde se afla mănăstirea, proprietarul moșiei.

Și catagrafia întocmită în anul 1840 „de toate moșiile și bunurile mănăstirii“ precizează că pe moșia Aninoasa se aflau 107 clăcași⁵⁰.

Ediția a doua a hărții ruse⁵¹, despre care am vorbit mai sus, tipărită în anul 1853, aduce noi date statistice, culese în anul 1850. Astfel, „ofițerii de stat major ai corpului 5 de infanterie“ rus* au actualizat datele menționate în ediția întâi din anul 1835, precizându-ne numărul de case (gospodării): Aninoasa avea acum 190, fiindcă era împreună cu Valea Siliștii (față de 52 în anul 1835), Vlădeștii de Sus scade la 65 (prin dezlipirea familiilor din Valea Siliștii), iar Vlădeștii Pământeni, 127.

În perioada cuprinsă între 1812 și 1842, mănăstirea Aninoasa și proprietățile ei au fost date spre administrare unor arendași, pe diferite perioade (1-3 ani). Mitropolia, convingându-se că soluția arendării nu este cea potrivită, a hotărât să numească din nou egumeni la conducerea mănăstirii. Primul numit a fost Dionisie Aninoșeanul, care a condus mănăstirea și a administrat averea cu multă pricepere până la secularizare.

La 4 septembrie 1851, domnitorul Barbu Dimitrie Știrbei a aprobat instrucțiunile pe baza cărora urmau să se încheie învoielile agricole între mănăstiri, ca proprietari, și locuitorii clăcași ce locuiau pe acele moșii, pe perioada 23 aprilie 1853 și 23 aprilie 1858. Înainte de a fi prezentate domnitorului, acestea au fost discutate în ședințe la mitropolie, la care au participat chiriarhii eparhiilor și năstavnicii mănăstirilor. Din partea mănăstirii Aninoasa a participat egumenul Dionisie Aninoșeanul. Instrucțiunile prevedeau⁵²:

1. Stabilirea locului și întinderea izlazului, în funcție de zona unde se află moșia, avându-se în vedere ca fiecărui animal să-i revină circa un pogon; fiecare sătean putea învoi în izlaz cinci vite, iar dacă avea mai multe, plătea o sumă de bani tocmită cu proprietarul. Sătenii erau „slobozi a ținea câți rămători vor voi în obștescul izlaz de vite“, însă numai doi erau scutiți de ierbărit, iar pentru ceilalți se plătea, după tocmeală. Se făcea precizarea că izlaz pentru vite mari, oi, cai și porci se putea da și în păduri mai vechi de 15 ani, în afară de capre, pentru care se stabileau locuri speciale, însă pogoanele să fie suficiente. Această situație a fost și în cazul Aninoasei și cătunului Valea Siliștii. Se preciza că trebuiau stabilite „pădurile sau opriturile“ care nu puteau fi „bântuite cu niciun chip“ de animale.

2. După aceea se împărțea restul moșiei la săteni, fără să rămână „o palmă măcar pe dinafară“, adică nelucrată. Fiecare sătean primea o suprafață de fânețe și arătură în funcție de puterea sa de a o lucra. Suprafața neîmpărțită rămânea pe seama proprietarului sau arendașului pentru a le munci sau a le da altor săteni „ce se vor înfățișa“. Se făcea precizarea că: „Tarlalele destinate semănăturilor de toamnă se pot schimba, de la an la an, cu cele de primăvară“.

3. De la pogoanele de fânețe „legiuite“, proprietarul lua o căpiță din cinci, iar de la cele „de prisos de la a cincea parte treptat la 2 căpiți din 5 în natură“.

De la pogoanele de arătură va lua „după poziția și căutarea locurilor sau numai a zecea parte din rodul ce va eși, sau și o zi de clacă peste aceasta. Se făcea precizarea că săteanul era obligat să lucreze pogoanele respective, fiindcă de nu le va munci, tot „va da dijmă după asemănarea rodului pogoanelor alăturate“.

Fiecare sătean primea suprafața pe care o lucruse în anul anterior și nu avea voie să închirieze altuia nicio parte de teren. Între locurile de arătură și fânețe ale sătenilor nu se admiteau răzoare; numai la capete era voie „pentru hrana boilor de jug de la pluguri pe câtă vreme vor ara și pentru întoarcerea plugurilor“.

⁴⁹ Idem, fond Obștescul control, dosar 4384/1838, f. 30v-32.

⁵⁰ Pr. Ioan Răuțescu, op. cit., p. 112.

⁵¹ Biblioteca Academiei Române, Cabinete, Hărți, H 839 - DXIX 1, foaia IV.

* Aceștia se aflau în țară ca urmare a Revoluției de la 1848 din Principatele Române, retragerea lor făcându-se începând cu primăvara anului 1851.

⁵² A.N.D.J.A., fond Episcopia Argeșului, dosar 110/1851, f. 45; 111/1851, f. 12, 13.

4. Din livezile de pruni, nuci, duzi și alți pomi roditori, „când rodesc“ vor da o zecime, ducând produsele la proprietar. Un pogon și jumătate de livadă era egal cu un pogon de fânețe, dându-se astfel o căpiță din cinci.

Deși n-a fost cazul la Aninoasa și Valea Siliștii, instrucțiunile prevedeau că acolo unde erau bălți sătenii puteau pescui „pește și raci cu undițe și mreji mici“ doar pentru hrana lor, iar pentru vânzare urmau să facă tocmeală cu proprietarul. De asemenea unde era viță de vie, dădeau otaștină (una din 20 de vedre), iar vinul nevândut nu aveau voie să-l ducă în sat, ci erau obligați să-l țină „pe la crămile lor“, aflate în vii.

5. Pe lângă cele prezentate mai sus, săteanul era obligat să lucreze pentru proprietar, împreună cu vitele sale, „de va avea“, 22 de zile în cursul anului, eșalonate în modul următor: șapte în lunile martie, aprilie și mai, opt în iunie, iulie, august și șapte în septembrie, octombrie și noiembrie. Clăcașul putea să angajeze un alt om pentru efectuarea zilelor de lucru, plătindu-l la prețul zilei. În privința duratei unei zile de lucru se precizează: „lucrul unei zile ar fi bine să se socotească de la răsăritul soarelui până seara“.

„Dorobanții și cei în slujbă de arme grăniceri“ vor putea plăti în bani zilele de clacă „spre a nu se zminti din slujba pusă asupra-le“.

6. Prevederile instrucțiunilor erau obligatorii atât pentru săteni, cât și pentru arendași și nu puteau fi schimbate cele stabilite, păstrându-se evidențe clare.

După cum se poate observa se acorda mare atenție folosirii întregii suprafețe de teren, nelăsând nicio palmă de pământ nelucrată, prevăzându-se și măsurile de constrângere: achitarea obligațiilor de către săteni pentru întreaga suprafață luată în primire pentru a fi lucrată; interzicerea răzoarelor dintre tarlalele de cultură și fânețe. / Când te gândești că astăzi rămân suprafețe întinse nelucrate, te întrebi ce vremuri trăim?/

Mai jos prezentăm numele locuitorilor satelor Aninoasa și Rugeni, așa cum au apărut în documente, fără să știm câte suflete avea fiecare sat:

1570 = Oancea din Aninoasa;

1572 = Ștefan și Bran din Răugeni;

1577 = Mogoș, Manea, Mihăilă, Stepan, Pătru, Tudoran, Dobre;

1578 = Stanciul banul și popa Berteza din Aninoasa;

1609 = Țogan și Zaharia din Aninoasa;

1626 = popa Savul din Aninoasa;

1627 = Căddău din Răugeni;

1630 = Mogoș din Aninoasa;

1631 = Neagoe din Răugeni;

1635 = Zaharia cu feciorii, Stoian cu feciorii Barbul, Radul și Stoica; Nenciul cu feciorii Oancea, Ivan și Stoian; Stanciu cu feciorii Radul, Adam și Ilcul;

1635 = boierul Tudoran sulger cu fiii Badea paharnic, Pârvu spătar și Iane paharnic;

1640 = Birt, Micul și Stănilav;

1641 = Neagoe din Răugeni, popa Mușat din Aninoasa;

1641 = boierii Iane paharnic și fiul Tudoran, ajuns mare clucer;

1642 = Boțâncu și doi fii, Muze și trei fii, Vișan și doi fii;

1654 = Dănăilă, Manea pârălab.

1661 = Șarbu și Neașu, feciorii lui Oancea din Răugeni; popa Nica și Manea pârălab din Aninoasa; Codrea; Mogoș și Radu, fiii lui Neagoe din Răugeni.

1675 = Manea pârălab din Aninoasa; popa Radu din Aninoasa.

1681 = Radu, feciorul lui Codrea din Răugeni.

1682 = Manea pârălab ot Aninoasa.

1683 = Oprea și Radu, feciorii lui Neagoe din Răugeni.

În continuare prezentăm evoluția numărului locuitorilor satului Aninoasa, iar din 1867, al comunei Aninoasa, incluzând și satul Valea Siliștii și cătunul Broșteni:

1774 = cca 215

1838 = 248

1867 = 804

1872 = 910

1886 = 1211

1890 = 1133

1900 = 1382

1905 = 1462 (din care 688 la Valea Siliștii)

1908 = 1542 (Aninoasa 706, Broșteni 90, Valea Siliștii 746)

1915 = 1655 (Aninoasa 746, Broșteni 155, Valea Siliștii 754)
1923 = 1675
1931 = 1833
1935 = 1881 (Aninoasa 753, Broșteni 255, Valea Siliștii 873)
1940 = 2034
1948 = 2127 (Aninoasa 826, Valea Siliștii și Broșteni 1301)
1953 = 3223 (Aninoasa 878, Valea Siliștii 1293, Slănic 1052)
1962 = 2290 (Aninoasa 889, Broșteni 415, Valea Siliștii 986)
1988 = 2382 (Aninoasa 1070, Broșteni 381, Valea Siliștii 931)
2008 = 3300

Slănicul de Jos (Valea Siliștii)

Satele sunt mult mai vechi decât data la care sunt menționate în documente scrise. Satul Slănic este menționat într-un document emis în cancelaria voievodului Radu de la Afumați, la 24 iulie 1525, cu aproape un secol mai târziu decât satele Aninoasa și Rugeni. Documentul menționat se referă la întărirea dreptului de proprietate al unor boieri asupra unor sate sau părți de sate, aceasta presupunând că foștii proprietari și-au pierdut drepturile într-o perioadă anterioară. Când să se fi produs acest lucru și de ce, nu știm, fiindcă documentele lipsesc. Documentul de mai sus îl menționează ca proprietar în Slănic pe Baldovin pârcălabul, unul dintre înaintașii boierilor de la Goleștii Mușcelului, astăzi sat component al noului oraș Ștefănești.

După moartea pârcălabului, voievodul întărește jupaniței (soției) acestuia, Maria, și fiului ei, Ivașco, mai multe sate, iar „din Slănic partea lui Lălu și Doiciu, toate”. Când jupanița Maria și-a împărțit averea urmașilor a dat nepoatei sale Maria, fiica lui Stan, „zestre la Slănic partea lui Lălu și partea lui Drăghici” nemaifiind menționat Doiciu⁵³. La 29 august 1526 jupanița Maria, care se călugărise și-și luase numele de Magdalina, a lăsat averea (ocinele și țiganii) fiului său Ivașco și nepoatelor Maria, Calea și Velica. „Aicea să se știe zestre Calii, însă Slănicul cu tot hotarul pe unde iaste”⁵⁴.

Prin urmare, Lălu, Doiciu și Drăghici sunt o parte dintre locuitorii Slănicului care-și pierduseră ocinele, devenind vecini (rumâni) ai pârcălabului Baldovin și ai urmașilor săi.

Documentul din 19 aprilie 1560 menționează, alături de Ivașco, fiul pârcălabului Baldovin, pe Mirca și Drăghici, toți trei intrând în conflict cu mănăstirea Argeș pentru hotarul cu satul vecin Domnești. „Iar apoi au avut călugării pără cu slănicenii, cu Drăghici și Mirca și Ivașco înaintea răposatului Radu voievod de la Râmnic”, care „au luat 12 boieri” să jure că hotarul și satul Domnești nu sunt ale mănăstirii, însă ei „năicum n-au putut să jure”, astfel că cei trei „au rămas de lege”⁵⁵.

Documentele care acoperă perioada 1525-1571 menționează satul Slănic, sub această formă, nespecificându-se dacă este vorba de cel de jos sau cel de sus, doar conținutul lor indicând că se referă la cel de jos.

Primul document care precizează Slănicul de Jos este un hrisov din 22 ianuarie 1572, emis în cancelaria voievodului Alexandru al II-lea, prin care se stabilesc hotarele satului Năpârteni (înglobat astăzi în satul Berevoești Ungureni)⁵⁶.

Un alt document, care după conținut se referă la Slănicul de Jos, este cel din 14 mai 1573 prin care voievodul îi întărește postelnicesei Caplea (tot din familia boierului Goleșcu) „părți în Golești, Slănic, Mărăcineni, Vițichești cu rumâni, vii și mori”, precum și țigani; iar „din munte și din Slănic partea ei toată”. Documentul mai precizează că după moartea Caplei aceste proprietăți să rămână „feciorului ei jupan Albul vel clucer și feciorului lui, Radului, pentru că au plătit jupan Albul vel clucer pe muma lui, jupâneasa Caplea, de datorie, cu 12000 aspri”⁵⁷.

Hrisovul din 30 ianuarie 1577 aduce noi precizări în privința proprietarilor satului Slănicul de Jos: „Iată am dăruit domnia mea [...] jupanului Ivașco marele vornic și jupaniței lui, Elina, ca să le fie averile și satele și țiganii pe care îi vor avea de moștenire și de cumpărătură și de zestre de la jupanița Elina, mai sus-zisă, pentru că și sunt vechi și drepte averi și ocine de moștenire [...]. Însă să se știe satele anume: [...] și din Slănic două părți de peste tot hotarul”⁵⁸.

⁵³ D.R.H., B., *Țara Românească*, vol. II, doc. 240.

⁵⁴ Idem, vol. III, doc. 32.

⁵⁵ Idem, vol. V, doc. 174.

⁵⁶ Idem, vol. VII, doc. 87.

⁵⁷ Ibidem, doc. 136.

⁵⁸ Idem, vol. VIII, doc. 47.

Am arătat mai sus că, prin documentul din 24 iulie 1525, jupanița Maria, văduva pârcălabului Baldovin, a dat nepoatei sale Maria „zestre la Slănic partea lui Lalu și partea lui Drăghici“, părți pe care le moștenise văduva și fiul ei Ivașco de la pârcălab. Prin documentul din 30 ianuarie 1577, voievodul Alexandru al II-lea îi întărește lui Ivașco mai multe proprietăți în Slănicul de Jos, pe care le poseda prin moștenire, cumpărătură și zestre de la soție. Conținutul documentului ne arată clar că în intervalul 1525-1577 mai mulți locuitori din Slănicul de Jos s-au vândut boierilor Golescu, astfel că, la 30 ianuarie 1577, Ivașco mare vornic și soția sa Elina stăpâneau „două părți, de peste tot hotarul“.

Abia la 21 aprilie 1599 Slănicul de Sus este menționat în mod explicit într-un document când Mihai Viteazul îi întărește lui Tudoran pitarul din Vlădești o moară și un țigan în sat, martori fiind: „oameni buni [...] și Știrbin și Stoian din Slănicul de Sus și popa Bertea din Aninoasa“. Așadar erau două sate vecine: *Slănicul de Jos și Slănicul de Sus*.

În secolele XIV-XV un număr important de stăpâni de ocini mici și mijlocii (boieri mici) au îngroșat rândul celor aserviți, prin pierderea moșiilor și odată cu ele și libertatea, devenind vecini (rumâni). Această situație o întâlnim și la Slănicul de Jos, ca și la Aninoasa și Răugeni.

În secolul al XVI-lea fenomenul este și mai pregnant: dependența țării față de Poarta otomană accentuându-se, a dus la mărirea haraciului și dărilor, iar pentru acoperirea acestora s-a recurs la creșterea neîntrepruptă a dărilor și înființarea altora noi. Ca urmare, micii boieri (moșnenii) și-au plătit birul din ce în ce mai greu, iar în anii de secetă, războaie sau alte calamități erau nevoiți să-și vândă o parte sau toată moșia (ocina), dar și libertatea personală.

Secolul al XVII-lea „se caracterizează printr-o profundă frământare social-politică“ în Țara Românească; „legătura lui Mihai Viteazul a căutat să-i înfrâneze dezvoltarea normală a relațiilor de producție existente între producătorii bunurilor materiale și stăpânii mijloacelor de producție“. Legătura lui Mihai a fost „numai un succes de moment, căci îndată producătorii aserviți, în speță sătenii, încep pe scară largă lupta pentru judecie, adică să se elibereze de puterea stăpânilor de moșii. Dar baza lor economică fiind slabă și succesul lor a fost efemer, căci locul moșiilor izolate este luat de latifundii și marea proprietate se concentrează în tot mai puține mâini, mari familii boierești vechi și noi“. Începe lupta între țărani și boieri, dar și între boieri. Exemplul sătenilor din Slănicul de Jos și boierilor din familiile Golescu și Vlădescu este edificator.

În acest secol „se accentuează tot mai mult goana după mâna de lucru sigură. Și fiindcă rumânii, sătenii aserviți, fugeau adesea din sate din cauza exploatării nemiloase, s-a ajuns la situația paradoxală că un rumân care-și avea totuși micul său inventar agricol, prețioase unelte de producție, să prețuiască mai puțin decât o țigancă sau un copil de țigan, de obicei afectați întrebunțărilor domestice“. De aceea, prețul cel mai scăzut pentru răscumpărarea din rumânie era pentru preot, apoi mai mare pentru rumân (vecin) și cel mai scump era țiganul. Prezentăm mai jos prețul de vânzare a acestora în secolul al XVII-lea:

- 1602 - 1 țigancă = 1200 aspri;
- 1614 - 1 sălaș = 10800 aspri;
- 1629 - 1 diacon = 1 cal, 4 boi, 1 vacă, 6 măci de albine;
- 1633 - 1 țigancă = 2500 aspri (13 ughi)
 - feciorul ei = 2400 aspri (12 ughi);
- 1634 - 2 țigănci și 2 țigani fugiți = 2 cai și 5 coți postav (10 ughi);
 - 1 sălaș = 50 galbeni;
- 1639 - 1 rumân / 1 rumân cu feciori = 2000 bani gata;
- 1640 - 1 țigancă = 2 boi (10 galbeni) și 300 aspri;
- 1643 - 1 sălaș = 100 vedre de vin;
- 1654 - 2 rumâni cu fii = 1 rumân cu 4 fii (100 ughi);
- 1655 - 1 țigan = 1 țigancă și 5 ughi;
- 1674 - 1 rumân = 1 țigan;
- 1677 - 1 preot cu 3 fii = 1 vie, pivniță, butie, lin și jghiab;
- 1699 - 1 rumân = 50 de oi cu miei și argăția tatălui pe viață;
- 1708 - 1 cal = 12 taleri
 - 2 pistoale = 6 taleri⁵⁹.

⁵⁹ A. Sacerdoțeanu, *Eliberarea preoților din „rumânie“ în secolul al XVII-lea în Țara Românească*, apărut în B.O.R., an LXXXVI, nr. 11-12, nov.-dec. 1968, p. 1392-1410.

Preotul era mai ieftin decât rumânul, fiindcă se putea răscumpăra mai repede și se bucura de unele avantaje. Rumânii erau mai ieftini decât țigani, întrucât erau nesiguri, se răzvrăteau, fugeau, însă erau și mai mulți și nu erau supuși la vexațiuni. Exploatarea lor era mărginită de rezistența lor, în general pasivă, uneori și violentă.

Locuitorii satelor Aninoasa și Răugeni au intrat, în final, în stăpânirea boierilor, apoi a mănăstirii Aninoasa. Cei din Slănicul de Jos, două părți, au fost aserviți familiei boierilor Golescu, apoi au devenit rumâni ai boierului Tudoran clucer Aninoșeanul și în final ai mănăstirii Aninoasa. Însă până a fi aserviți mănăstirii, o parte dintre ei s-au răscumpărat din rumânie de la boierii Golescu, apoi au intrat în stăpânirea boierului Tudoran sulger din Vlădești, apoi din nou au fost aserviți boierilor Golescu, dar în final ajung cu toții rumâni ai mănăstirii Aninoasa.

În cele ce urmează vom arăta strădania locuitorilor din Slănicul de Jos pentru a ieși din starea de rumânie prin răscumpărare. Unul dintre cele patru zapise scrise în ziua de 6 iulie 1626 are următorul conținut:

„Scris-am noi slănicenii de jos, carii au fostu rumâni vornicul<ui> Ivașco, anume: Stoica și Vădislavu și Șă<r>ban și Mane și Once și Stanu și Iarca și Ionu, împreună cu alalți rumâni, acestu zapisu al nostru, să fie de credință la mâna sugerul Tudoran, cumu ne-u făcut boerii noștri vâ<n>zători, Gorgan spătar și jupăneasa Stana și fie-sa jupăneasa Vișa. Ce-mu mersu noi de ne-mu tocmit ca să ne scupărăm noi și ne-m tocmit cu boeri, dere<p>tu ughi 260.

Apoi noi n-am avut putere ca să ne scupărăm, ce-m mersu la sulgeru Tudoran dă ne-m tocmitu de bunăvoe noastră pre acei bani ce scrie ma<i> su<s>, pe tot<ă> parte vornicul<ui> Ivașco, ca să de sulgerul bani pă<n>tru noi, însă să fimu numai 3 omeni jiuđeci, anume Stoica și Șă<r>ban și Vădislavu. Și să ne dăm noi părțile de bani ce ne va face.

Și amu luat noi bani de mâna sugerului Tudoran ughi 207 pol de e-mu dus în mâna boierilor noștri. Însă de<n>tr-acest ban, ne-u turnat boerii înapoi ughi 25, că au fost bani turcești, talere, ce n-au vrut boerii să-i e, cum e-u fost luat sulgeru de la turci. Și au rămas bani ai sulgerului daț în mă<na> boierilor noștri, ughi 182 i pol.

După acee, spătarul Gorgan dec-au prins de vest<e> că-mu vâ<n>dut sulgerul<ui> Tudoran și au fost bani ai lui, elu ne-u ma<i> mărit prețul, ca să-i împlăm ughi 300. Ce eră amu mersu noi toți la sulgerul de ne-m tocmit a do-oră pre ughi 300 să-i împlăm de la noi și să fim acești omeni jiuđeci ce scrie mai sus, anume: Stoica și Vădislav cu fi-său Stoica i Șărban i Mane i Once i Stanu i Erca i Ionu.

Și am dat noi ai noștri bani, ughi 117 pol de ne-mu scumpărat. Eră pe<n>tru bani sulgerului Tudoran, noi e-mu datu delnițe 8 și rumâni, anume: Dobrinu i Mane i Oprea i Erca cu frate-su Radul i Albul i Oprea Cenoșe i Mane păcurarul. Acești omeni ne-mu t<o>cmitu să fie rumâni sulgerului în vecie.

Și amu făcut acestă tocmelă cu voe nos<tră> a to<to>roră și cu știre a tuturor megiașilor de prejurul locul<ui>.

Și mărturii au fost: Dragomiru postelnic ot Vlăd<eni> i Vladul i Slavul i Coste i Vladul gramatic* ot Dol Slănic i popa Savu ot Cotești.

Pis ază popa Dobrotă, measeța iulie 6, vă letu 7134⁶⁰.

Documentul ne arată că partea din Slănicul de Jos care a aparținut vornicului Ivașco, urmașul lui Baldovin părcălabul, se afla, în anul 1626, în stăpânirea descendenților acestuia, Gorgan spătar, jupăneasa Stana și fiica lor Vișa, viitoarea soție a boierului Stroe Leurdeanu.

Acest document, dar nici celelalte, nu menționează cauza pentru care rumânii din sat au fost scoși la vânzare de către boierii proprietari. Cei opt menționați în document (Stoica, Vădislavu, Șărban, Mane, Once, Stanu, Iarca și Ionu), împreună cu alți rumâni, au mers la boieri pentru a se tocmi în privința prețului răscumpărării, convenindu-se la suma de 260 ughi (galbeni). Fiindcă ei nu dispuneau de acești bani, s-au împrumutat de la boierul Tudoran sulgerul (avea moșii în Vlădești și Aninoasa) de 207,5 ughi pentru a completa suma ce li s-a pretins. Din această sumă, Gorgan spătar le-a restituit 25 de taleri, deoarece „au fost bani turcești“ (adică de argint), oprind doar 182,5 galbeni, rămânând să ducă și diferența de 25 de galbeni.

Între timp, spătarul Gorgan a aflat că rumânii s-au împrumutat de la Tudoran, vânzându-se acestuia, de aceea a mărit suma răscumpărării la 300 ughi. Rumânii din nou s-au dus la Tudoran să dea și diferența de

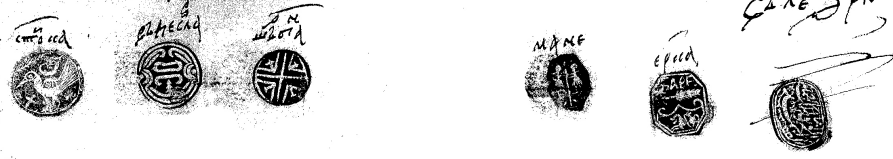
* Greșit transcris Grama în D.R.H., vol. XXI, doc. 104-107.

⁶⁰ D.A.N.I.C., fond Mitropolia Țării Românești, CIX/4; D.R.H., B., Țara Românească, vol. XXI, doc. 106.

galbeni, adică 117,5 ughi, pentru a se completa suma de răscumpărare (300 ughi). Și, astfel, boierul Gorgan spătar a primit 300 ughi pentru răscumpărarea celor opt rumâni menționați mai sus.

Handwritten text in Cyrillic script, likely a legal document or record. The text is dense and appears to be a transcription of a document from the 17th century, discussing land, taxes, and possibly the redemption of captives as mentioned in the caption.

1626 iulie 6. Zapis prin care unii locuitori din Slănicul de Jos se împrumută de bani la Tudoran Vlădescu (Aninoșeanu) pentru a se răscumpăra din rumânie

Pentru suma împrumutată, Tudoran a primit „delnițe opt și rumâni, anume: Dobrinu i Mane i Oprea i Erca cu frate-su Radul i Albul i Oprea Cenoșe i Mane păcurarul“ (ciobanul). Acești oameni urmau să devină rumâni lui Tudoran sulgerul „în vecie“ pentru a deveni juudeci (oameni liberi), așa cum se înțeleseseră, ceilalți opt („Stoica și Vădislav cu fi-său Stoica i Șarban i Mane i Once i Stanu i Erca i Ionu“).

Într-un alt document din 6 iulie 1626 rumânii spun că s-au rugat de boieri „ca să ne scupărămu“. Se aduc și unele precizări în privința locuitorilor satului: dintre cei opt care urmau să se răscumpere Mane se

numea și Răia, iar Manea care s-a vândut lui Tudoran era văr cu Oprea, Iarca era frate cu Radul și un alt Oprea avea un fiu numit Albul⁶¹.

În al treilea zapis întocmit în ziua de 6 iulie 1626 s-a stabilit că rumânii au încuviințarea lui Gorgan spătar să introducă în sat pe cine vor ei: „noi să băgăm în sat <pe> cine vom vrea noi, ca să aibă dumnealor pomană, să nu aibă blăstem“, în cazul că „nu vom ave putere“ să plătim singuri.

În acest document sunt menționați cei ce s-au vândut lui Tudoran cu delnițele lor: „Dobrinu cu făme lui și cu delnița lu<i> și Radul cu frate-său Erca, cu delnița lui, vărul Manii, Oprea, cu delnița lui, și Oprea cu delnița lui, fiiu-său Albul cu delnița Buicăi și Mane păcuraru. Acești bani s-au dat pre noi și pre moșiile nostre“⁶².

Al patrulea document aduce și alte precizări în privința banilor împrumutați: „Însă să se știe dăîntr-acești bani au lu<a>t Șarban și Iarca și Radul ughi 60 de mâna sugerului să de pre capul lor, să să scumperă. Și au pusu zi cu sulger să de bani la zi și cu dobândă cum s-au luat de la turci. Însă dă nu voru da bani la zi, ei să fie rumâni în vecie“. Martori la încheierea zapisului au fost „mulți omeni boni, anume: j<up>ân Lăudat comisul ot Vlăd<eni> i popa Zărână i Vladul i Slavul i Coste i Vladul gram<atic> de sat i popa Savul ot Aninoasa i Negoe ot Râugeni“⁶³.

După două luni și jumătate, adică la 24 septembrie 1626*, cei ce s-au împrumutat de bani la Tudoran sulger au mai încheiat un zapis în acest sens, adică: „Stoica i Vădislavu i Șarban i Once i Iarca i Dobrin i Mane cu văr-u-său Oprea i Iarca cu frate-său Radul i Albul i Oprea Cenușe, Manea păcurar“, toți „parte vor<ni>culu Ivașco“, care cuprinde conținutul celorlalte patru, făcându-se și alte precizări. Documentul face mențiunea că Tudoran sulger le-a pus termen de restituire a banilor, fără să-l precizeze, fiind obligați să plătească o dobândă foarte mare, adică 7 ughi la sută pe lună (într-un an aceștia trebuia să dea 252 de galbeni pentru cei 300). Tudoran sulgerul a cerut să se consemneze în zapis că și el i-a împrumutat „dă la turci“ în aceleași condiții. În această perioadă, dar și mai târziu, cămătăria a fost o cale de îmbogățire a celor ce creditau și de sărăcire a debitorilor. Cum cei de sus (debitorii) „n-am putut să plătim banii, nici dobânda“, o parte dintre ei au devenit rumâni ai lui Tudoran sulgerul „cum ne-u fost tocmela“, iar alții au scăpat de rumânie, devenind oameni liberi (judeci). „Și ne-m tocmi dănaime dumnelor câți vom fi dat banii noștri, noi să fim judeci, iar care au dat Tudoran sulger bani pântru ei și nu-i pot plăti ei la turci banii, ei să fii rumâni în veci la Tudoran sulger“.

Martori la întocmirea zapisului au fost: „Lăudat comis ot Vlădeni, ot Berevoiești, Dima i Șarban i Bulbosii stolnic, i Albul stolnic ot Lăângești i ot Dol Slănic, Vladul i Slavul i Coste i Vladul gram<atic>, ot Cotești, popa Sava i popa Dobrotă ot Vlădești“⁶⁴.

Așadar, printre martori au fost din Slănicul de Jos, Vladul, Slavul, Coste și Vladul grămătic. Aceasta ne indică faptul că acești martori nu locuiau pe moșia („partea“) vornicului Ivașco, ci pe alte proprietăți tot din Slănicul de Jos, fără să se precizeze dacă erau moșneni sau rumâni.

Urmașii vornicului Ivașco, spătarul Gorgan, soția Stana și fiica Vișa, nu locuiau la moșia Golești (astăzi satul Golești aparține de noul oraș Ștefănești), ci în Capitală: „Iar după aceia, la vreme culesului dă vii, venit-au spătaru Gorgan și jupăneasa Stana și fii-sa jupăneasa Vișa de ne-u chemat la Golești la vii“.

Faptul că nu locuiau la Golești și distanța de peste 60 km dintre acest sat și Slănicul de Jos, probabil, i-au determinat pe boieri să-i pună în vânzare pe rumâni, sau poate nevoia de bani i-a determinat să facă acest lucru.

Așadar, locuitorii Slănicului de Jos s-au răscumpărat din rumânie de la boierii Golești, „partea vornicului Ivașco“, împrumutând bani cu dobândă de la Tudoran sulger. Neputând achita datoria către Tudoran, doar o parte dintre ei au devenit oameni liberi (judeci), cealaltă parte, așa cum am arătat mai sus, au devenit rumâni ai acestuia, împreună cu delnițele lor („Dobrinu cu făme lui și cu delnița lu<i> și Radul, cu frate-său Erca, cu delnița lui, vărul Manii, Oprea, cu delnița lui, și Oprea cu delnița lui, fiiu-său Albul, cu delnița Buicăi, și Mane păcurar“).

Un document din 2 aprilie 1628 aduce noi precizări cu privire la cei ce au împrumutat bani de la Tudoran și cei ce au avut banii lor de s-au răscumpărat: „Scris-am noi Dol Slăniceni, anume al nostru zapis: eu Once i Șirban i Erca i Stoica, fecioru lu Vădislav“ prin care recunosc că au luat de la Tudoran sulger

⁶¹ Idem, CIX/2; *D.R.H., vol. XXI*, doc. 104.

⁶² Idem, CIX/3; *D.R.H., vol. XXI*, doc. 105.

⁶³ Idem, CIX/5; *D.R.H., vol. XXI*, doc. 107.

* În document este trecut anul 7130 (1621), însă conținutul se referă la celelalte patru documente, scrise la data de 6 iulie 1626, astfel că anul corect este tot 1626.

⁶⁴ Idem, CIX/1; *D.R.H., B., Țara Românească*, vol. XXI, doc. 146.

182,5 galbeni pentru a se răscumpăra și pe care nu i-au putut restitui. De aceea, *pentru acești bani, au devenit rumâni creditorului, împreună cu delnițele lor, în urma înțelegerii dintre ei: „Dobrin cu delnița lui i delnița lu Lencu i delnița Curei i Man cu delnița lui cu vâru-său Opre, i Erca cu frate-său Radul cu delnița lor i Albul cu delnița Bencăi i delnița lui Drăghici i Oprea Cenușe cu delnița lui i Mane păcurar“.*

Documentul menționează și pe cei care au devenit liberi: „*I noi am rămas judeci, anume: Șirban cu delnița lui și Stoica Tăpșan cu nepotul său Ionu cu delnița lor i Erca cu delnița lui i Man i Stan i Once cu delnița lor și Vădislav cu fii-său Stoica cu delnița lor“*, pentru că „am dat noi de ne-m scumpărat, dereptu 117 i pol galbene“⁶⁵.

Un an mai târziu cei ce se răscumpăraseră din vecinie (rumânie), împreună cu boierul Gorgan au mers la domnie pentru a li se întări zapisul primit în acest sens. Și astfel, Alexandru Iliș vodă, la 15 mai 1629, a întărit răscumpărarea pentru „Stoica și Ion și Șerban și Neagoe Bărzilă și Manea și Vădislav și Stan și Oancea și Iarca din sat din Slănicul de Jos și cu fiii lor câți le va lăsa Dumnezeu, ca să fie de acum înainte în pace și slobozi de vecinie, ei și fiii lor și cu delnițele lor din Slănicul de Jos din județul Mușcel și Pădureți“.

În document se arată că se răscumpăraseră cu suma de 150 de galbeni, în felul următor: „Stoica și Ion cu fiii lor și cu delnițele lor, pentru 25 ughi și iar a răscumpărat Stoica partea lui Slavul și a fratelui său Bărzilă, delnița lor, pentru un cal și 2500 aspri gata, și Șerban cu delnița lui, pentru 25 ughi, și Manea și fratele lui, Oancea, și nepotul său Stan, cu delnița lor, pentru 25 ughi, și Vădislav cu delnița lui, pentru 25 ughi, și Iarca cu delnița lui, pentru 25 ughi“.

Boierul Gorgan le-a dat zapis de răscumpărare din vecinie (rumânie) „dinaintea domniei mele, ca să fie slobozi și cnezi cu delnițele lor“. Pe baza acestui zapis, Vodă le-a dat act de întărire ca „să fie slobozi de vecinie, ei și cu fiii lor, cu delnițele lor, de către boierul domniei mele, jupan Gorgan, fost mare spătar și de către jupanița lui Stana și de către fiii lor și de către toate rudele lor, de nimeni tulburare să nu aibă, în veci“⁶⁶.

Documentul din 2 aprilie 1628 aduce și alte amănunte în privința numelor locuitorilor satului, posesori de ocine (delnițe) nemenționate până acum: Dobrin cu delnița lui „i delnița lu Lencu i delnița Curei“; Albul cu „delnița Bencăi i delnița lui Drăghici“ (la 1626 s-a numit „delnița Buicăi“). Iar cel din 15 mai 1629 precizează că Stoica a răscumpărat și „partea lui Slavul și a fratelui său Bărzilă“ (adică Neagoe Bărzilă).

Același voievod Alexandru Iliș, prin documentul din 1629 aprilie-iulie 20, îi întărește lui Dumitru Dudescu, al doilea vistier, proprietăți, fără rumâni: „Și iar să fie boierului domniei mele jupan Dumitru vistier ocină în Slănic, în județul Mușcel și Pădureț, însă partea lui Albul, fiul lui Neagoe, toată, din câmp și din pădure și din apă și din munte și cu toate delnițele și de moștenire și de cumpărătură și din vatra satului, de pretutindeni, oricât se va alege de peste tot hotarul, pentru că a cumpărat boierul domniei mele [...] ocină de la Albul, fiul lui Neagoe din Slănic [...] însă numai ocină, fără vecini“⁶⁷.

Și în acest document, ca și în altele, se menționează doar Slănic, fără să se precizeze dacă este cel de jos sau cel de sus. Credem că este vorba de Slănicul de Jos, deoarece Albul care și-a vândut partea lui, este fiul lui Neagoe Bărzilă, aflat printre cei nouă care s-au răscumpărat, așa cum s-a văzut mai sus. Documentul din 2 aprilie 1628 mai precizează că „Albul cu delnița Bencăi i delnița lui Drăghici“ a devenit rumân al lui Tudoran sulger, de aceea Dumitru Dudescu a cumpărat „ocină de la Albul, fiul lui Neagoe [...] însă [...] fără vecini“ (rumâni). Apoi trebuie să mai adăugăm că printre martori s-a aflat Tudoran pitar din Aninoasa, proprietar în Aninoasa și Vlădești, megieș cu Albul.

Așa cum am arătat mai sus, o parte a locuitorilor satului Slănicul de Jos căzuseră în vecinie (rumânie) la boierii Golești, necunoscându-se data. În anul 1626 aceștia s-au răscumpărat din rumânie: o parte au devenit judeci (adică oameni liberi), însă altă parte dintre ei au devenit rumâni ai boierului Tudoran sulger, de la care se împrumutaseră de bani pentru a-i da descendenților boierilor Golești pentru răscumpărare.

Zapisele din anul 1626 (patru din 6 iulie și unul din 24 septembrie) cuprind, printre martori, alte nume din Slănicul de Jos care, presupunem, erau moșneni: „omeni buni, anume: j<up>ân Lăudat comisul ot Vlăd<eni> i popa Zărână i Vladul i Slavul i Coste i Vladul gram<ătic> de sat i popa Savu ot Aninoasa i Neagoe ot Răugeni“; sau „mărturii<adică martori>: Lăudat comis ot Vlădeni, ot Berevoiești, Dima i Șarban i Bolbosii stolnic i Albul stolnic ot Lăngești i ot Dol Slănic, Vladul i Slavul i Coste i Vladul gram<ătic>, ot Cotești popa Sava i popa Dobrotă ot Vlădești“.

⁶⁵ Idem, CXI/6; D.R.H., B., Țara Românească, vol. XXII, doc. 48.

⁶⁶ Idem, CIX/7; D.R.H., B., Țara Românească, vol. XXII, doc. 276.

⁶⁷ D.R.H., B., Țara Românească, vol. XXII, doc. 254.

Dacă la această dată erau oameni liberi, în final și ei au devenit rumâni la fel ca toți locuitorii Slănicului de Jos și Aninoasei, aserviți lui Tudoran clucerul și apoi mănăstirii.

Cei ce se vânduseră au fost vecini (rumâni) ai lui Tudoran sulger până în timpul lui Matei Basarab, când urmașii boierului, fiii Badea, Pârvu și cumnata lor Chera (soția celuiilalt frate, Iane paharnic, care decedase) au fost chemați în judecată în Divan de jupâneasa Stana și fiica Vișa (Gorgan spătar murise în 1632) pentru a-și recâștiga rumânii din Slănicul de Jos. Documentul din 20 ianuarie 1635 se referă la lupta dintre boierii Golești și Vlădești pentru stăpânirea rumânilor din Slănicul de Jos. Boierii Vlădești au arătat cum au devenit rumâni slănicenii, însă jupâneșele Stana și Vișa au prezentat un zapis din care rezulta că „de se vor vinde rumâni altora să le lepede banii, să hie iar rumâni, cum au fost și nainte“.

Matei Basarab voievod spune că a judecat „pre dreptul și pre leage“, împreună cu boierii și vlădica Theofil și cu cei doi episcopi, Ignatie al Râmnicului și Ștefan al Buzăului, dându-le dreptate celor două jupâneșe, cărora le-a întărit „ocină și rumâni în Slănicul de Jos [...] doaă părți de sat de preste tot hotarul“⁶⁸. Documentul prezentat de cele două jupâneșe, deși este pergament, este îndoielnic. La 20 ianuarie 1635 Matei Basarab voievod întărește jupaniței Stana spătăreasa și fiicei sale Vișa, soția lui Stroe Leurdeanul fost al doilea vistier, ocină și rumâni în Slănicul de Jos, două părți de sat. În document se arată cum s-au dus rumânii la Gorgan spătar și jupanița Stana și fiica Vișa de s-au rugat să se răscumpere de rumânie și boierii au acceptat cu condiția să nu împrumute bani de la altcineva și să cadă rumâni acestuia, pe ascuns, fiindcă și după 20 de ani vor „lepăda“ banii, iar ei vor deveni din nou rumânii lor. Însă documentul din 24 septembrie 1626 arată că spătarul Gorgan știa că rumânii împrumutaseră bani de la Tudoran sulgerul, de aceea le-a mărit și prețul răscumpărării de la 260 ughi la 300 ughi: „Iar după aceea, la vreme culesului dă vii, venit-au spătaru Gorgan și jupâneasa Stana și fii-sa jupâneasa Vișa de ne-u chemat la Golești la vii și ne-u zis: dă vreme ce-m băgat pre Tudoran sulger în sat, noi să avem a u<m>plere ughi 300 că așa i-au dat alți boiari“. Mai precizăm că documentul din 20 ianuarie 1635 nu menționează numele rumânilor, ci este loc alb, necompletat.

Astfel că rumânii din Slănicul de Jos au aparținut lui Tudoran sulgerul între anii 1626 și 1635, când au revenit în stăpânirea urmașilor vornicului Ivașco Goleșcu. Însă acest lucru a durat până în anul 1670, când Tudoran vel agă din Aninoasa, nepotul lui Tudoran sulgerul, apelează la dreptatea lui Antonie Vodă din Popești pentru a-și recâștiga rumânii și cheamă în judecată pe Matei spătar, fiul lui Stroe Leurdeanul care se călugărise sub numele de Silvestru. În urma judecății Matei spătar, la 9 februarie 1670, dă un zapis lui Tudoran vel agă în care arată că două părți din Slănicul de Jos au fost rumâni ai „moașă-mea Stanei, jupâneasa lui Gorgan spătar, și al măine-mea jupâneasii Vișei“, iar o parte erau „judeci“ (liberi). În continuare se arată cum Gorgan, cu bunică-sa Stana și mamă-sa Vișa au primit banii de la rumâni pentru răscumpărare, așa cum s-a arătat în documentul din 24 septembrie 1626. Apoi se arată cum urmașii lui Tudoran sulger au fost chemați în judecată în fața lui Matei Basarab voievod, la 20 ianuarie 1635, când domnitorul „știindu pre mumă-mea că-i iaste rudă, n-au judecat după obiceiul țării [...] ci au judecat pre voia moașă-mea și măine-mea“, dându-le dreptate lor.

Tudoran vel agă a prezentat în timpul judecății un „zapis adevărat al rumânilor“ cu privire la răscumpărarea lor și Antonie Vodă „după obiceiul țării și după judecata direaptă“ i-a dat lui Matei spătar 12 boieri ca să jure că Stana și Vișa (bunică-sa și mamă-sa) n-au știut că rumânii împrumutaseră banii pentru răscumpărare de la Tudoran sulger. Acesta n-a putut „nicidecum încuteza“ să jure, rămânând „de leage și de judecată“. Ca urmare, a primit cei 182,5 ughi de la Tudoran vel agă, iar acesta și-a luat „moșiia cu rumânii îndărăt“, precum și cartea de întărire dată de Matei Basarab voievod lui Stroe Leurdeanul. Matei spătarul precizează în zapis că a fost obligat prin judecată „să-m iau banii îndărăt“ și pentru moșiile și rumânii cumpărate de Stroe în timpul lui Matei Basarab, deoarece „nu l-au luat cu direptate“⁶⁹.

Patriarhul Ierusalimului, Dosithie, trimite o carte de afurisanie, la 17 aprilie 1670, ca urmare a plângerii lui Tudoran vel agă pentru faptul că pierduse rumânii și ocinile din Slănicul de Jos din cauza lui Stroe ajuns la „boerie mare și la cinste“ în timpul lui Matei Basarab voievod. În document se repetă istoricul răscumpărării rumânilor, cerând lui Matei spătar, așa cum făcuse și Antonie vodă, să predea lui Tudoran vel agă și celelalte zapise referitoare la Slănicul de Jos. Matei spătar declarase că documentele fuseseră luate de tatăl său Stroe, de aceea Antonie Vodă l-a pus să jure că atunci „când s-ar afla, tot să aibă a le da la mâna dumnealui Tudoran vel agă“.

⁶⁸ D.A.N.I.C., fond Mitropolia Țării Românești, CIX/8.

⁶⁹ Idem, CIX/14.

Prin cartea de afurisanie, patriarhul se adresa „Ńie Silivestre călugăre, cu fiu-tău Ghenadie călugărul și cu Matei spătar“ cerând ca „de vor mai fi niscare cărți domnești sau zapise, au de care ați luat de la dânșii când ați luat satul, au de care veți fi făcut voi pre urmă, după ce ați luat acel sat“ să le predea lui Tudoran vel agă pentru a nu fi „procleți și afurisiți de domnul nostru Iisus Hristos⁷⁰ (adică blestemați).

A avut dreptate Tudoran vel aga să ceară și celelalte zapise de la Matei spătar referitoare la Slănicul de Jos. Unul datează din 7 martie 1638 prin care Stoica Teșșan vinde lui Stroe vistier o delniță în Slănicul de Jos, care era „fără omu“, adică numai pământul, pentru 2700 de bani. Această delniță fusese răscumpărată de Stoica Teșșan de la Gorgan spătar și aparținuse lui Bârzilă⁷¹. Altul a fost scris la 15 iunie 1647 prin care Stroe a cumpărat de la „Nedelco călărașul și cu feciorii mie, feciorul Micului“ din Slănic o „delniță de ocină [...] și dân siliștea satului și dân câmpu și dân pădure și dân apă și dân munte [...] însă moșie stearpă, fără dă rumâni“ la suma de 4600 bani⁷², iar Cârstea al lui Oprea vinde partea lui de moșie, la 13 noiembrie 1657, lui Stroe logofătul⁷³.

Deși s-au răscumpărat din rumânie cu greutate, în anul 1626, devenind judeci (liberi), unii s-au vândut din nou. Așa a făcut Șerban cu fiii săi, vânzându-se, la 5 februarie 1649, „rumâni de moșie în veci și cu bună pace“ lui Stroe, pentru suma de 5000 bani⁷⁴. La fel au procedat, la 12 martie 1652, frații Roman și Slavul care s-au vândut lui Stroe „noi și cu toată moșia noastră și cu toate delnițele noastre“ pentru suma de 4000 de bani și un bou, prețuit la suma de 900 de bani⁷⁵.

În urma procesului din anul 1670, Tudoran vel agă, așa cum s-a arătat mai sus, a reintrat în posesia celor două părți din Slănicul de Jos, dar și a delnițelor cu rumâni sau sterpe, pentru care a dat Matei spătar 200 de ughi, fapt menționat de acesta în zăpisul din 9 februarie 1670. Matei spătar nu recunoștea că mai erau și alți săteni care se răscumpăraseră din rumânie împrumutând bani de la Tudoran paharnic. La 2 mai 1678, Radu postelnicul mărturisește că tatăl său, Matei fost mare comis, a primit de la Oprea și fratele acestuia Voicilă banii pentru răscumpărarea din rumânie și se obliga să restituie banii lui Tudoran (devenit călugărul Teodosie), creditorul, iar cei doi rumâni să fie slobozi cu moșiile lor⁷⁶.

În continuare prezentăm alte documente care arată cum Teodosie călugărul, în numele mănăstirii Aninoasa, a continuat să cumpere delnițe sau să primească danii în Slănicul de Jos, până când aproape toți locuitorii au devenit rumâni. La 2 ianuarie 1678, Stan al popii Dumitru și Oprea al lui Vlad dăruiesc mănăstirii Aninoasa părțile lor de moșie, iar la 28 ianuarie, frații Stanciu și Stoica, feciorii lui Meromiș fac danie mănăstirii o livade pentru pomenire. În același an, Oprea cu fiul său Albul vând partea lor de moșie, dar și pe a fratelui său Onufrie.

La 8 decembrie 1680 popa Necula călugărul, nepotul lui popa Cănda din Slănicul de Jos, împreună cu feciorii săi (Cănda, Nica, Dragomir și Tudoran), dă zăpis părintelui Teodosie prin care îi vinde delnița nepotului său, Moise, care se găsea „pe din sus de biserică“, pentru 5 ughi. Martori la facerea zăpisului au fost: „Popa Costea din Slănicul de Jos, Oancea vistier tot de acolo, Neagoe din Berevoiești, Oancea Râe, Costandin dascălu“⁷⁷. Frații Stan și Costandin, feciorii popii Dumitru din Slănicul de Jos, dau zăpis, la 14 ianuarie 1682, lui Teodosie de la mănăstirea Aninoasa, căruia îi vânduseră partea lor de moșie mai dinainte, prin care îi vând și partea de munte, două delnițe, cu trei taleri⁷⁸. Oprea, feciorul lui Vlad Călcâi, dă zăpis, la 23 ianuarie 1682, părintelui Teodosie prin care confirmă că i-a vândut partea lui de moșie, dar și a vărului său Manea, feciorul lui Albu, adică trei delnițe, iar acum îi vinde și partea ce o avea în muntele Netotul al Slănicului de Jos, pentru trei ughi. Printre martori s-au aflat și „Manea pârcașab ot Aninoasa [...], Ion sin popa Dumitru ot Slănicul de Jos“⁷⁹. La 18 ianuarie 1684 Stan și Costandin, feciorii popii Dumitru, vând părintelui Teodosie o moșie numită Strâmba, aflată lângă muntele Năpârteanu, pe care o aveau de la Cârstocea, strămoșul lor, cumpărată în timpul voievodului Mircea Ciobanu de la logofătul Vlaicu din Piscani. Vânzarea s-a făcut la suma de 50 de galbeni, iar martori au fost: „Daniil, egumenul de la Aninoasa, iermonah Varlaam, Inochentie monah, Rafail monah“⁸⁰.

⁷⁰ Idem, CIX/16.

⁷¹ Idem, CIX/9.

⁷² D.R.H., B., *Țara Românească*, vol. XXXII, doc. 179.

⁷³ D.A.N.I.C., fond Mitropolia Țării Românești, CIX/13.

⁷⁴ D.R.H., B., *Țara Românească*, vol. XXXIV, doc. 20.

⁷⁵ Idem, vol. XXXVII, doc. 87.

⁷⁶ D.A.N.I.C., fond Mitropolia Țării Românești, ms. 137, f. 89-90.

⁷⁷ Idem, CIX/24, ms 137, f. 94-94v.

⁷⁸ Idem, CIX/25, ms 137, f. 95.

⁷⁹ Idem, CIX/26, ms 137, f. 94v.

⁸⁰ Idem, CCCVI/11, ms 137, f. 350v.

Unchiașul Oancea, feciorul lui Manea Râe, și fii-său Lunca vând părintelui Teodosie, la 9 mai 1684, partea de moșie din Slănicul de Jos, adică o jumătate de delniță „de peste tot hotarul“ pentru 2 ughi și jumătate; delnița vărului său Oancea, rămasă de la Stoica al lui Vădislav, fiind mort și fără urmaș, i-a revenit tot lui pe care a dat-o de pomană mănăstirii Aninoasa „pentru pomenirea sufletelor lor“; iar jumătatea de delniță a nepotului său Stoica Hoza nu o vinde. Martori la întocmirea zapisului, scris de Necula grămăticul, nepotul lui Daniil călugărul, au fost: „Daniil egumen, iermonah Varlaam, iermonah Daniil, Rafail monah, Onufrie monah din Slănicul de Jos și Stan sin popa Dumitru, tot de acolo“⁸¹. Zapisul dat de popa Costea, unchiașul Oancea Râe și monahul Onofrie din Slănicul de Jos, la 14 decembrie 1684, părintelui Teodosie prin care confirmă că Micu și Neagoe sin popa Ivan din Slănicul de Jos, „rumâni ai sfinției sale“ dețin o delniță de moșie cumpărată din partea megieșilor, care era „cumpărătoare de la Micu Crivăț“. Se menționează în document că de „nu vor avea acești rumâni acea delniță“ vor da ei lui Teodosie altă delniță din părțile lor⁸². La 15 decembrie 1684 frații Micu și Neagoe, fii ai popii Ivan din Slănicul de Jos, dau zapis părintelui Teodosie prin care recunosc că i-au fost rumâni cumpărați de la Matei spătarul, fiul lui Stroe vornicul, iar acum, în zilele lui Șerban vodă le-a dat voie să se răscumpere pentru 40 de ughi și jumătate și i-au dat și o delniță de moșie cumpărată de tatăl lor din partea megieșească de la Micu Crivăț pe 5 taleri. Răscumpărarea fusese doar „pentru capetele lor și ale copiilor lor“, fără de moșie⁸³. Este singurul document cunoscut până astăzi care arată că s-au răscumpărat din rumânie de la părintele Teodosie sau de la mănăstirea Aninoasa. La 15 iulie 1699 Dragomir, feciorul popii Nica din Slănicul de Jos, vinde o delniță egumenului Inochentie de la mănăstirea Aninoasa pentru 7 lei și jumătate; restul moșiei fusese vândută de tatăl său părintelui Teodosie⁸⁴.

La 2 septembrie 1730 Albu, fiu al diaconului Antonie și nepot al diaconului Costea din Slănicul de Jos, vinde partea sa de moșie egumenului Varlaam de la mănăstirea Aninoasa, pentru 26 de taleri. Vânzarea a fost făcută cu știrea sorei sale și a vărului Bucur⁸⁵.

Este de subliniat faptul că, la 16 mai 1679, însuși popa Nica, feciorul lui Macarie călugărul din Slănicul de Jos, face danie părintelui Teodosie de la mănăstirea Aninoasa „fânețile după Slănicel“, moșie pe care o avea de la moșul său, popa Cânda. De asemenea îi închină și biserica din Slănicul de Jos, făcută de popa Cânda, împreună cu delnița bisericii „spre vecinica lor pomenire“⁸⁶. Iar la 20 iunie 1680 popa Nica „feciorul lui Malea dascălul“, nepot popii Cânda din Slănicul de Jos, vinde părintelui Teodosie o delniță de moșie din Slănicul de Jos, „delnița casei, dinaintea bisericii, lângă delnița lui Slav“, pentru 5 ughi, moșie fără rumâni⁸⁷.

Alte patru documente ne arată că unii locuitori ai Slănicului de Jos fugeau din sat, fără să se menționeze cauza. Probabil motivul era că se împrumutau de bani și dobânda fiind mare nu reușeau să-i restituie la timpul stabilit, așa cum se precizează în documentul din 25 martie 1636, despre care am vorbit mai sus. La 30 mai 1680 preoteasa Stana a popii Dumitru și fiii Stan și Costandin din Slănicul de Jos vând părintelui Teodosie de la mănăstirea Aninoasa toată partea lor de moșie din sat, fără rumâni, două delnițe, „moșie părintească“ și alte două delnițe funia Berivoiască, pentru 16 ughi. Pentru a-l asigura pe cumpărător că moșia le aparținea în totalitate și nu era afectată proprietatea megiașilor (vecinilor), care erau fugiți, în zapis se preciza că Stana va da altă moșie în loc dacă vor apărea pretendenți asupra moșiei vândute. Martori au fost Oancea vistier, unchiaș Oancea Râe, Oprea Călcâi, popa Costea din Slănicul de Jos și popa Vlaicu⁸⁸. În aceeași zi unchiașul Oancea vistier, feciorul lui Manea Căcărează, vinde părintelui Teodosie două delnițe, fără rumâni, moșie părintească; o delniță a moșului său Dragomir Curnegru; trei delnițe pe care le cumpărase de la unchiașul său Radu Hlăntără; alta pe care o cumpărase de la Pârnu din funia Berivoiască. Pe cinci delnițe a primit 25 de ughi, iar a șasea a dat-o de pomană. Se obliga să dea cumpărătorului „moșie pentru moșie“ dacă s-ar dovedi că a vândut moșie mai multă ori de-a megiașilor care erau fugiți⁸⁹. Și tot la 30 mai 1680 Oprea, feciorul lui Vlad Călcâi din Slănicul de Jos, vinde părintelui Teodosie toată partea sa de moșie și a vărului său Manea, feciorul lui Albu, tot de acolo, moșie stearpă (fără rumâni) și anume: o delniță a vărului său Albu, feciorul lui Albu Mănică, o delniță a unchiașului său Tudoran. Ca să fie crezut

⁸¹ Idem, CIX/27, ms 137, f. 95v-96.

⁸² Idem, CIX/28, ms 137, f. 96-96v.

⁸³ Idem, CIX/29, ms 137, f. 97.

⁸⁴ Idem, CIX/30, ms 137, f. 97v-98.

⁸⁵ Idem, CIX/31, ms 137, f. 98-99.

⁸⁶ Idem, CIX/19, ms 137, f. 91-91v.

⁸⁷ Idem, CIX/23, ms 137, f. 91v-92.

⁸⁸ Idem, CIX/20, ms 137, f. 93v-94.

⁸⁹ Idem, CIX/21, ms 137, f. 92-92v.

de către cumpărător că nu vinde moșie mai multă decât are, sau din a megiașilor („fiind mulți fugiți din sat“), se obliga să dea „moșie pentru moșie“ dacă s-ar dovedi că a fost necinstit. Martori la tranzacție au fost popa Vlaicu, popa Costea, unchiaș Oancea vistier, unchiaș Oancea Râe, Stan sin popa Dumitru⁹⁰. La 13 aprilie 1685, Manea cu fratele său Aldimir, feciorii lui Bucur din Slănicul de Jos, dau zapis părintelui Teodosie de la mănăstirea Aninoasa în care arată că unchiul lor, Onufrie monahul, fratele tatălui lor, în timpul cât au fost ei fugiți în Țara Ungurească (Transilvania) le-a vândut o delniță de moșie părintească din Slănicul de Jos lui Teodosie. Iar acum împăcându-se, fiindcă unchiul lor le-a dat trei taleri „și partea lui din Țara Ungurească, din satul Zărnești, a patra parte de peste tot hotarul“, dau și ei acest zapis părintelui Teodosie, ca să stăpânească în pace delnița menționată⁹¹. Aceste documente ne relevă și legăturile dintre Slănicul de Jos și sudul Transilvaniei, în cazul de față localitatea Zărnești, aflată la vest de Bran, din județul Brașov.

Nu știm ce metode a folosit Teodosie monahul (fostul Tudoran clucer), dar în câteva decenii aproape toți locuitorii Slănicului de Jos s-au vândut mănăstirii Aninoasa, împreună cu delnițele lor. La această vreme, metoda cunoscută și aplicată din plin și de Teodosie monahul era cămătăria: împrumutul de bani cu termen și dobândă foarte mare. Pentru a se răscumpăra de rumânie unii s-au împrumutat la Tudoran sulger, care la rându-i, după cum singur a declarat, a luat banii de la turci, tot cu dobândă și la termen. Dar au folosit și împrumutul de bani de la turci în schimbul unor produse alimentare. Un zapis din 25 martie 1636 este edificator: „Stoica, feciorul lui Vlădislav, și Iarca din Slănicul de Jos încredințează pe nașul lor Stoica Tăpșan că, la răscumpărarea de rumânie, au avut ce au avut, ca să îplinească o sumă de bani, și lipsindu-le 110 taleri s-au rugat de Stoica pârçălabul de a luat bani turcești pe unt, cu zi până într-un an, apoi, pe ei speriiindu-i datoria, birul și nevoia, au trecut în Țara Ungurească. Chezașul fiind luat la zi să dea untul, s-a rugat de i-a mai pus încă un an termen și fiind luat cu strânsoare mare a cerșut ban pe ban și a fost și în legătură 9 luni, până a dat toți banii.

⁹⁰ Idem, CIX/22, ms 137, f. 92v-93.

⁹¹ Idem, CIX/17, ms 137, f. 96v-97.

25 46/59

Handwritten text in Church Slavonic script, likely a church record or deed. The text is dense and covers most of the page.

Handwritten signature or name in Church Slavonic script, possibly reading "Stoica" or similar.

Handwritten signature or name in Church Slavonic script, possibly reading "Stoica" or similar.

1679 mai 16. Zapis prin care popa Nica închină mănăstirii
Ainoasa biserica din Slănicul de Jos

Apucându-i și pe ei să-i dea banii, și ei neavând de unde, i-au vândut delnițele lor, <a lui> Stoica cu 12 ughi și jumătate și Iarca cu 28 ughi și jumătate⁹².

Prin urmare, Iarca și Stoica, fiul lui Vlădislav, pentru a se răscumpăra de la spătarul Gorgan l-au rugat pe Stoica pârçalabul să ia bani de la turci, fixându-se termenul de un an, în schimbul unei cantități de unt, neprecizată, pe care s-o dea creditorului turc. Însă fiind speriați de datorie și de birul pe care trebuia să-l plătească, cei doi au fugit în Transilvania, dar și-au pierdut delnițele pe care le-a vândut Stoica pârçalabul pentru a recupera banii pe care i-a restituit turcilor. Aceste delnițe au fost cumpărate de către Stoica Teșan,

⁹² Idem, CVIII/3.

nașul lui Stoica și Vlădislav, deoarece le-a plătit cu 220 taleri, fiind chezașul celor doi că vor da cantitatea de unt stabilită.

Prin donații între rude au ajuns proprietari de moșii în Slănic (cel de jos, credem), și alte familii. La 16 iulie 1652, voievodul Matei Basarab întărește lui Moise spătar și Vâlcul logofăt, ginerii logofătului Radu Dudescu, și jupâneselor acestora, Elina și Marica, moșiile de la Slănic - Mușcel și altele în Ialomița, lăsate de Ancuța, sora jupâneselor la moartea sa: „au lăsat jupâneasa Ancuța cu limbă de moarte partea ei den sat den Slănic ot Mușcel cu toț rumâni și cu tot venitul și pre Barbul țiganul cu țiganca lui, Voica, și cu tot sălașul lor, care țigani sânt daț jupâneasii Ancuții de unchiu-său Barbul stolnicul Brădescul”⁹³.

Unele hrisoave, dar mai ales zapise, care se referă la moșiile și locuitorii Slănicului de Jos și Slănicului de Sus, menționează cele două sate doar sub forma de Slănic, fără să se precizeze de Jos ori de Sus. Numai prin coroborarea informațiilor cuprinse în documentele secolelor XVI și XVII s-au putut face deosebiri, fără să putem garanta că nu s-a produs vreo confuzie. Multe documente fac precizarea că boierii Golescu au stăpânit două părți în Slănicul de Jos, locuitorii fiind rumâni, însă nu se știa dacă cealaltă parte se afla în stăpânirea altor boieri sau locuitorii erau judeci (liberi). Însă zăpisiul lui Matei spătar, dat lui Tudoran vel agă, la 9 februarie 1670, aduce lumină în acest sens, făcând precizarea că bunică-sa Stana, și maică-sa Vișa, au stăpânit doar două părți din Slănicul de Jos, iar cealaltă parte a moșiei aparținea oamenilor liberi („judeci”).

Documentele prezentate mai sus credem că sunt destul de lămuritoare în privința rumânilor care au aparținut familie Golescu, apoi lui Tudoran vel agă din Aninoasa, fiul lui Iane și Chera Vlădescu și nepot al lui Tudoran sulger.

Numele celor care stăpâneau a treia parte din sat, care nu și-au vândut ocinele și nici pe ei, rezistând să fie oameni liberi, apar în documente în calitate de megieși (vecini) de moșii sau martori la întocmirea unor zapise. În cele patru documente din 6 iulie și cel din 24 septembrie 1626, referindu-se la răscumpărarea din rumânie a celor din Slănicul de Jos, apar câteva nume de martori, care nu puteau fi decât moșneni (judeci): „popa Zărână și Vladul și Slavul și Coste și Vladul gram<ătic> de sat”; sau: „și Vlad și Coste și Vlad gram<ătic> de Slănic”; sau: „Vladul și Slavul și Coste și Vladul gram<ătic> din Slănicul de Jos”. Prin urmare, popa Zărână, Vladul, Slavul, Coste și Vladul grămătic sunt locuitori ai părții a treia a Slănicului de Jos, care erau judeci (oameni liberi), așa cum precizează Matei spătarul în zăpisiul său din 9 februarie 1670.

Într-un document din 20 ianuarie 1642 sunt menționați Costea și Mălin din Slănicul de Jos⁹⁴, iar la 2 februarie 1642, aceiași Costea și Mălin se află printre cei „șase boieri luați cu răvașe domnești”⁹⁵ (boieri în sensul de proprietari de ocini) pentru rezolvarea unei neînțelegeri de hotar. De asemenea, într-un document din 25 decembrie 1642, sunt menționați ca martori: Coste și Albul Mănichii și Vișan“ din Slănicul de Jos⁹⁶.

Iar în cel din 5 decembrie 1654 apar nouă martori din Slănic, fără să se menționeze care dintre cele două sate, astfel că, numele acestora le consemnăm cu rezervă: „Mihnea, Neagul, Radu, Stan, Dragomir, Oana, Stoica meșter, Vlad meșter și Vlad Lupșor din Slănic”⁹⁷.

Unul dintre locuitorii Slănicului de Jos, care a fost rumân al boierului Gorgan spătar și s-a răscumpărat în anul 1626, a fost Stoica Tăpșan, cel ce s-a pus chezaș pentru finii Iarca și Stoica, fiul lui Vădislav, că vor da untul la timp pentru cei 110 taleri luați de la turci, cu termen, de către Stoica pârcălabul. Acesta, la 15 mai 1644, a întocmit un zăpis, un adevărat testament, prin care și-a lăsat tot ce agonisise doar unuia dintre fii și anume lui Costea deaconul, deoarece acesta îl îngrijise 12 ani, el fiind orb. Celuilalt fiu, Mușat, nu i-a lăsat nimic, fiindcă a fost „om rău și blestematu”, vânzând din ocine fără știrea sa. Stoica Tepșan i-a lăsat „casa cu dichisul ei și ocina de baștină și cumpărătură, cu locurile de peste tot hotarul și anume: delnița de lângă biserică, cu pomii ei, delnițele de la finii Stoica și Iarca și de la Ion și delnița casei de jos, locul de la crucea de piatră, locul de sub Turnu, locul de sub acela și din jos de sat până în Valea lui Pătru, 4 cânipiști, și peste vale lunculița care merge cu capul în hotarul Vlădeștilor, locul din grădina lui Iarca în jos și cel de pe culme în sus, altul în dosul culmii cu capul la chilii și altul în fundul grădinii mari; locul din Pătulețe cu gropile și afară în livadă, locul de pe lângă crângu din Tulești, cu capul în vale, apoi din sălcii în jos și mai sus livada mare din piatră în sus, și sub mal un loc, arătură de o zi, și gropile de din sus și din jos de gropi, un loc cu capul la drum și locurile din față, unul în curmeziș și două în jos, unul cu o piatră în căpătâiul din jos și altul până în Valea Bisericii și dinspre Mușcel, din vadul carului în sus până în Perișori; un loc arătură

⁹³ D.R.H., B., *Țara Românească*, vol. XXXVII, doc. 249.

⁹⁴ D.A.N.I.C., fond Mitropolia Țării Românești, CCCVI/5.

⁹⁵ Idem, XCVIII/25.

⁹⁶ Idem, XCVI/22.

⁹⁷ *Catalogul documentelor Țării Românești din Arhivele Statului*, vol. VIII, doc. 455.

de o zi, în poalele Mușcelului; două locuri ce se împreună, unul cu capul în Valea Bătinșii, altul în Valea Ghintariului; și două locuri în Valea Podului, puse zălog la cuscrul său popa Vlaicul; locul de la pruni și două locuri din Vâlcane, Balta Golii, din muchea Berevoieștilor, până în sălcuțe la Bășică⁹⁸.

Se face precizarea ca fiul său Mușat să nu aibă niciun amestec cu aceste locuri, fiindcă el a muncit și le-a răscumpărat, iar fiul le-a vândut fără știrea sa, că a fost „om rău și blestemat și niciun folos de el n-am avut“. Să aibă pace fiul Costea „de către rudele sale și de către toți megiașii și rumâni“, căci el n-a lăsat datorie nimănui, că a fost și chezaș, dar a plătit tot, cu 220 de taleri. Martori la întocmirea zapisului au fost: frate-său popa Dumitru, Oancea roșul, Oprea Glamotă și popa Vlaicul din Slănicul de Sus, documentul fiind scris de „popa Ivan de aici“⁹⁸, adică din Slănicul de Jos.

Documentul este important fiindcă ne transmite informații despre biserică și slujitorii ei, despre existența unei cruci de piatră și a unui turn („locul de sub Turnu“); despre modul de folosire a pământului („4 cânepiști“, „delnița [...] cu pomii ei“, „locul de la pruni“, „Perișori“); de asemenea, documentul consemnează mai multe toponime: Valea lui Pătru, Pătulețe, Tulești, Valea Bisericii, Valea Bătinșii, Valea Ghintariului, Valea Podului, Vâlcane, Balta Golii, Bășică. Este de mirare cum acest Stoica Tepșan a putut să strângă atâtea delnițe în intervalul de la 1626 (când s-a răscumpărat din rumânie) și 1644 (data testamentului), în situația sa de orb !!

Ultimul document cunoscut care menționează satul Slănicul de Jos datează din anul 1750, când locuitorii ai Slănicului de Sus reclamă la domnie că mănăstirea Aninoasa a acaparat din moșia lor. Despre aceasta vom vorbi la prezentarea Slănicului de Sus.

În catagrafia din anul 1774, întocmită de către militari ai armatelor rusești de ocupație, satul Slănicul de Jos nu este menționat. Dar Slănicul (adică cel de Sus) este menționat și avea 11 case și tot 11 familii, ceea ce înseamnă că nu putea fi înglobat aici și Slănicul de Jos, fiindcă acesta era format din mai multe familii, după cum am arătat mai sus. Așa cum am arătat când am prezentat Aninoasa, nici acesta nu este menționat, ci doar mănăstirea Aninoasa și un număr de familii de rumâni și țigani ce locuiau pe moșia acesteia.

Colonelul austriac Specht a realizat harta Țării Românești între 1790 și 1791 marcând satele existente⁹⁹. Nici de data aceasta numele satului nu este menționat. Însă este marcat un sat (cătun) pe partea dreaptă a pârâului Slănic, chiar la apus de satul Aninoasa, acolo unde se varsă un pârâiaș în Slănic, numit astăzi Valea Siliștii, și care este numit „Wladest“. Mai sunt marcate câteva sate, la sud de cel amintit, dar mai mici, tot pe partea dreaptă a apei Slănic, apoi a Bratiei, fiind numite tot „Wladest“¹⁰⁰.

Felul cum este plasat primul „Wladest“ corespunde cu amplasarea actuală a satului Valea Siliștii, acolo unde a fost mutat Slănicul de Jos, locuitorii acestuia căzând în rumânie, toți, față de mănăstirea Aninoasa.

În catagrafia întocmită în anul 1774 este menționat un singur sat cu numele Vlădești și era format din 28 de familii de ungureni, 10 familii de „țigani bejenari“, un preot și un diacon. Credem că și în cazul Vlădeștilor catagrafia este incompletă, fiindcă documentele anterioare menționează mai multe familii de boieri, judeci (moșneni) și rumâni.

Suntem de părere că satul marcat de colonelul Specht la confluența unui pârâiaș cu pârâul Slănic, înainte ca ultimul să se verse în Bratia, denumit în hartă cu numele de „Wladest“, nu este altul decât actualul Valea Siliștii, mutat de la Valea lui Stroe aici și menționat în documente cu denumirea actuală abia în anul 1838.

Când și de ce s-a mutat satul Slănicul de Jos?

Sunt cunoscute în istorie cazuri provocate de boli molipsitoare (ciumă), însă în situația de față niciun document nu face cea mai mică aluzie la o astfel de întâmplare sau alta. Nici tradiția locală nu păstrează o astfel de situație, afirmându-se totuși că actualul sat Valea Siliștii, cu trei sute de ani în urmă, s-a aflat la Valea lui Stroe.

Am arătat mai sus că ultimul document cunoscut prin care locuitorii ai Slănicului de Jos s-au vândut mănăstirii Aninoasa este cel din septembrie 1730, prin care fiul diaconului Antonie își vinde egumenului Varlaam delnița de moșie. Alte documente după această dată nu mai sunt cunoscute. Iar ultima mențiune a satului sub forma de Slănicul de Jos apare la 1750 martie 13, când săteni ai Slănicului de Sus reclamă la domnitor încălcarea hotarului de sud al moșiei lor de către mănăstirea Aninoasa.

La 10 martie 1780, preotul Dumitrache este trimis de către mitropolitul țării să cerceteze pâra mănăstirii Aninoasa împotriva preotului Nicolae din Slănic (de Sus) care ar fi schimbat hotarul. Documentul nu mai

⁹⁸ Ibidem, doc. 1343; Mitropolia Țării Românești, CIX/10.

⁹⁹ Marin Popescu Spineni, *România în izvoare geografice și cartografice*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 188.

¹⁰⁰ Specht, *op. cit.*

menționează moșia Slănicul de Jos, ci doar mănăstirea Aninoasa care devenise vecină cu moșnenii slăniceni (Slănicul de Sus)¹⁰¹.

Dispărând satul Slănicul de Jos, prin mutarea lui mai la sud, și apariția mănăstirii Aninoasa ca vecin la sud pentru Slănicul de Sus, au făcut ca documentele să înregistreze de acum înainte satul de moșneni doar sub forma de Slănic, fără „Sus“, fiindcă nu mai era vecin cu satul Slănicul de Jos, ci cu proprietatea mănăstirii Aninoasa. Harta lui Specht din 1790-1791 nu consemnează nicio localitate între Slănic (de Sus) și „Wladest“ (Vlădești), poziționat pe locul fostului sat Slănicul de Jos. Iar harta austriacului este foarte amănunțită.

Prin urmare, satul Slănicul de Jos s-a mutat pe noua vatră, unde se află astăzi, în răstimpul dintre 1730 (zapisul prin care fiul diaconului Antonie își vinde bucata sa de pământ egumenului mănăstirii Aninoasa) și 1774 (catagrafia în care nu este menționat). Desigur, mutarea sătenilor s-a făcut pe parcursul mai multor ani. În mod sigur, cel puțin o parte dintre ei, nu s-au mutat de bunăvoie: aveau gospodării proprii, oricât de sărăcicioase ar fi fost, aveau biserica lor, cimitirul unde erau îngropate rudele și, pe deasupra, trebuie să adăugăm faptul că omul cu greu își părăsește locurile natale (a se vedea și astăzi rezistența locuitorilor satelor inundate). Credem că unele familii s-au mutat mult mai târziu. Două dintre acestea, la începutul anului 1832, încă se mai aflau acolo, însă locul gospodăriilor lor nu se mai numea Slănicul de Jos, ci Valea lui Stroe, numele unuia dintre boierii proprietari. Mărturie stă registrul de stare civilă pentru botezați, cununăți și morți pe anul 1832 al bisericii Sf. Nicolae din Slănic (de Sus), în care a fost înregistrată, la nr. 4, în ziua de 7 februarie 1832, căsătoria dintre „Gheorghe sin Bratu din Valea lui Stroe cu Stana sin Ioan Vilău din Valea lui Stroe“; preot a fost Ion Chirca, naș Dumitru fiul lui Ioan Șolea și Bălașa, iar martori, Ioan Dejan și Ioan Brătulescu¹⁰².

Prin urmare, cel puțin cele două familii ale tinerilor căsătoriți încă mai locuiau pe vatra fostului sat Slănicul de Jos, păstrat de tradiție și în acte oficiale (actul de cununie menționat mai sus) sub numele de Valea lui Stroe. Această denumire (toponim) se păstrează și astăzi, fiind legată de numele lui Stroe Leurdeanu vistier, urmaș al boierilor Golescu și proprietar a două părți din Slănicul de Jos, așa cum s-a arătat mai sus.

În felul acesta se explică afirmația învățătorului Mihail I. Bugheanu, făcută în anul 1946: „Astăzi se găsesc pomi fructiferi: vișini, meri, peri altoiți, gutui, nuci etc.“, în izlazul numit valea lui Stroe, aparținător de satul Valea Siliștii.

Mutarea satului a fost hotărâtă de către conducerea administrativă a mănăstirii Aninoasa (egumenia). Ctitorul mănăstirii, Tudoran clucer (devenit Teodosie după ce s-a călugărit) a avut un singur scop până la moarte (ultimul document care-l menționează datează din 1695): sporirea averii acesteia. Până la sfârșitul vieții sale, majoritatea locuitorilor Slănicului de Jos deja se vânduseră mănăstirii, devenind rumâni. Acest sat se afla cam la 4 km depărtare de mănăstire, iar drumul dintre Aninoasa și Valea Siliștii s-a construit mult mai târziu (vezi capitolul Căile de comunicație). De aceea, pentru a fi mai bine și mai ușor de administrat moșia și de supravegheat și controlat rumânii, s-a hotărât mutarea mai aproape de mănăstire, aducându-i lângă satul Vlădeștii de Sus (așezat tot pe moșia mănăstirii), așa cum l-a menționat documentul cartografic al lui Specht.

Cum o fi reușit egumenia să-i determine pe săteni să-și părăsească satul?.

Mai întâi trebuie să avem în vedere că aceștia erau rumâni și trebuia să asculte de stăpânul moșiei, apoi, schitul Slănicului de Jos, și mai cu seamă biserica, pentru întreținere, avea nevoie de cheltuieli, iar sătenii fiind rumâni nu mai aveau posibilitate pentru a o susține. Lăcașul sfânt încă din anul 1678, când popa Nica l-a închinat mănăstirii, avea nevoie de reparații la acoperiș. Probabil că egumenul n-a luat măsuri pentru îngrijirea bisericii, astfel că aceasta a început să se degradeze. Un alt argument a fost amplasarea la vest de drumul județean Stâlpeni-Vlădești-Slănic (de Sus)-Stănești-Nucșoara, cam la 2 km, lângă pădure, pe teren mai puțin neted, cu acces mai greoi la drumul județean. La aceasta am mai putea să adăugăm, probabil, un oarecare ajutor dat de mănăstire pentru ridicarea caselor noi și a noului locaș de închinăciune.

Se poate stabili locul unde a fost satul Slănicul de Jos?

Desigur. La 17 noiembrie 1873, învățătorul P. Genuneanu, răspunzând la chestionarul trimis de Alexandru Odobescu, dă următoarele informații: „în partea dinspre miază-noapte, în pădure, au fost un schitu de călugări, care acum se află numai ruinele și acestu schitu purta numele de schitu Slănicului“.

¹⁰¹ D.A.N.I.C., fond Mitropolia Țării Românești, CIX/33.

¹⁰² A.N.D.J.A., Colecția de stare civilă, satul Slănic, reg. 1/1832.

Învățătorul Mihail I. Bugheanu de la școala din Aninoasa, în lucrarea sa despre comună, întocmită în anul 1946 pentru obținerea gradului didactic I, apelează la tradiția locală și spune că „vechii locuitori“ ai satului Valea Siliștii au locuit pe Valea lui Stroe, la 1,5 km nord de actualul sat, unde „au fost biserică, cimitir, cruci, case, cârciumă“. Mai departe, ca martor ocular, afirmă: „Astăzi se găsesc pomi fructiferi: vișini, meri, peri altoiți, gutui, nuci etc.“ în izlazul comunal Valea lui Stroe. De asemenea, afirmă că pe locul unde se bănuiește că a fost biserica se găseau „bolovani mari și plugul scotea la iveală oseminte omenești“. La solicitarea Preturii Domnești, la 7 august 1939, Primăria Aninoasa răspunde că pe teritoriul comunei sunt două cruci al căror conținut nu poate fi citit de „niciun cărturar din comună“; una în lunca satului Aninoasa și una în satul Valea Siliștii, punctul Valea lui Stroe. Ambele „reprezintă locul vechilor biserici de acum 300 de ani, când pe acele locuri au fost satele vechi“. Despre cruci se spune că erau fixate în piatră, având fiecare înălțimea de 80 cm. Primarul V. Lina mai precizează: „Aceste cruci se prezintă bine, ambele inscripții vor fi luate de noi în caricatură și vor fi trimise cucernicului preot Răuțescu - Dragoslavele pentru traducere“¹⁰³.

Locul unde se presupune că a fost biserica, se numește și astăzi Dealul Bisericii, iar zona unde s-a aflat satul se numește Valea lui Stroe. Pe această vale curge un pârâiaș numit tot Valea lui Stroe, de la vest către est, care are apă mai mult în timpul ploios. La 16 mai 1679 popa Nica de la biserica de aici a dat mănăstirii Aninoasa „fânațele dupre Slănicel“; e posibil ca pârâiașul să se fi numit așa, diminutivul de la apa Slănic în care se vărsa, pe partea dreaptă. Și astăzi cele două toponime sunt folosite de către locuitorii satelor Valea Siliștii și Slănic. Acestea se află cam la jumătatea distanței dintre Valea Siliștii și Slănic, iar din drumul ce leagă cele două sate către vest, cam 1200-1300 m, s-a aflat așezarea medievală Slănicul de Jos. Numele de Valea lui Stroe vine de la boierul Stroe vistierul din Leurdeni, care s-a căsătorit cu Vișa din familia boierilor Golești și care a stăpânit două părți din Slănicul de Jos până în anul 1670 când a intrat în stăpânirea lui Tudoran clucer și apoi a mănăstirii Aninoasa.

Locul unde a fost mutat satul a fost ales de către egumenul mănăstirii și s-a numit Siliște. În partea de sud-vest se află Valea Siliștii, care, mai spre obârșie, se unește cu Valea Donii; de la vest către est, pe Valea Siliștii curge un pârâiaș cu același nume, iar mai către sud, având aceeași direcție, curge pârâiașul Valea Bărbosu, amândouă vărsându-se în apa Slănic, care curge pe direcția nord-sud.

Noul sat nu și-a păstrat vechiul nume, fiindcă moșia Slănicul de Jos, stăpânită înainte de către locuitorii moșneni, nu mai exista, ea fiind contopită cu restul moșiei mănăstirii Aninoasa. Nici nu a avut la început un nume sigur, din moment ce Specht, la 1790-1791, îl numește „Wladest“ (Vlădești), fiind așezat lângă satul Vlădeștii de Sus. Și în anul 1835 noua așezare (Valea Siliștii) se afla contopită cu Vlădeștii de Sus, împreună având 81 de familii¹⁰⁴, iar Aninoasa avea 52 familii. Că satul a fost la început unit cu Vlădeștii de Sus îl confirmă condica de stare civilă a satului Vlădești, pe anul 1834, în care a fost înregistrat, printre botezați, la 15 aprilie, copilul Ion, fiul lui Oancea sin Naftanailă și Maria sin Ion Toma, ambii „*lăcuitori din satul Valea Siliștii*“. Acest document ne arată limpede că Valea Siliștii era unit cu Vlădeștii de Sus: „*Naș: Toader Șărban din satu Valea Siliștii - Vlădeștii de Sus*“. În același an 1834 a fost înregistrat decesul lui Moise Iacov din „satul Valea Siliștii-Vlădeștii de Sus“, slujba de înmormântare fiind oficiată pe 17 aprilie de către „popa Vasile Irimescu“, care era „parohialnic la biserica sfântului Nicolae care se află în mănăstirea Aninoasa“¹⁰⁵. De asemenea, condica de stare civilă a bisericii din Slănic (de Sus), la 26 ianuarie 1836, consemnează căsătoria lui „Niculae, plugar, sin Ion al lui Moise“ din Slănic, cu Stana, sin Niță Crângașu din „satul Vlădeștii de Sus - Valea Siliștii“¹⁰⁶. De altfel, în catagrafia din anul 1838, satul Vlădeștii de Sus cuprindea și cătunul Valea Siliștii, care, apoi, va fi inclus în satul Aninoasa. Cu numele de Valea Siliștii, separat de Vlădeștii de Sus, apare pentru prima dată tot în anul 1838 și făcea parte din Aninoasa.

În anul 1856, mareșalul Fligely de la Statul Major austriac a fost trimis de Institutul Geografic din Viena să studieze diferența de nivel dintre Marea Neagră și Marea Adriatică. Cu această ocazie, domnitorul Barbu Știrbei i-a solicitat să facă și ridicarea hărții Olteniei și Munteniei. Lucrarea s-a efectuat între anii 1856-1857, fiind tipărită la Viena în anul 1864.

¹⁰³ Idem, fond Prefectura Mușcel, dosar 136/1939, f. 80.

¹⁰⁴ Constantin C. Giurescu, *Principatele Române...*, p. 251.

¹⁰⁵ A.N.D.J.A., Colecția de stare civilă, biserica Vlădești, reg. 1/1832-1835.

¹⁰⁶ Idem, Colecția de stare civilă, satul Slănic, reg. 1/1836.

Domnitorul Alexandru Ioan Cuza l-a angajat pe Carol Popp de Szathmary să reproducă harta Țării Românești, ceea ce s-a și întâmplat¹⁰⁷; harta nu menționează satul Valea Siliștii, ci numai Aninoasa, de care aparținea din punct de vedere administrativ.

Faptul că locuitorii Slănicului de Jos din oameni liberi au devenit rumâni ai boierilor Golescu, în două rânduri, apoi ai boierului Tudoran mare clucer și mănăstirii Aninoasa, a determinat întocmirea mai multor zapise și hrisoave din care aflăm numele celor mai mulți dintre săteni. Numele lor apar începând cu anul 1525, când voievodul întărește dreptul de proprietate asupra ocinelor unora dintre ei, apoi când începe lupta sătenilor de a se răscumpăra din rumânie și, în final, aservirea întregului sat față de mănăstirea Aninoasa:

1525 = Lалу, Doiciu, Drăghici;

1560 = Mirca, Drăghici;

1626 = Stoica, Vădislavu și fiul Stoica, Șarban, Mane Răia (Râia), Once, Stanu, Iarca, Ionu, Dobrinu, Mane, Oprea, Erca și frate-său Radul, Albul, Oprea Cenușe, Mane păcurar, Buica („delnița Buicăi“), popa Zarnă, Vladul, Slavul, Coste, Vladul grămătic, Cura („delnița Curei“), Lencu, Drăghici;

1628 = Stoica Tăpșan;

1629 = Neagoe Bărzilă (frate cu Slavul);

1642 = Costea, Mălin, Albul Mănichi, Vișan;

1644 = Costea deaconul și Mușat, fiii lui Stoica Tepșan, frate cu popa Dumitru; Stoica pârcaľabul; popa Ivan;

1647 = Nedelco călărașul, feciorul lui Micul;

1652 = Roman, frate cu Slavul;

1654 = Mihnea, Neagul, Radu, Stan, Dragomir, Oana, Stoica meșter, Vlad meșter, Vlad Lupșor (nu este sigur că erau din Slănicul de Jos, fiindcă puteau fi din Slănicul de Sus);

1657 = Cârstea al lui Oprea;

1678 = Stan și Costandin, feciorii popii Dumitru; Oprea și fratele Voicilă; Oprea al lui Vlad; frații Stanciu și Stoica, feciorii lui Meromiș; Oprea și fiul Albu; Onufrie, frate cu Oprea; Stana a popii Dumitru, uncheașul Oancea, feciorul lui Manea Căcărează; Oprea al lui Vlad Călcâi;

1679 = popa Nica, feciorul lui Macarie călugărul și nepot popii Cănda;

1680 = preoteasa Stana a popii Dumitru și fiii Stan și Costandin; Oancea vistier, unchiaș Oancea Râe; Oprea Călcâi; unchiașul Oancea vistier, feciorul lui Manea Căcărează, moșul său Dragomir Curnegru, unchiul său Radu Hlăntără; Oprea, feciorul lui Vlad Călcâi, vărul său Manea, feciorul lui Albu, vărul Albu, feciorul lui Albu Mănică; popa Costea; popa Nica, feciorul lui Malea dascăľul; Costandin dascăľul;

1682 = Stan și Costandin, feciorii popii Dumitru; Onufrie monah; Ion sin popa Dumitru;

1684 = frații Stan și Costandin, feciorii popii Dumitru, strămoșul lor Cârstocea; unchiașul Oancea, feciorul lui Manea Râe, fiul său Lunca, nepotul său Stoica Hozo, vărul său Oancea; Stoica și Vădislav; popa Costea; Onofrie monahul; Micu și Neagoe, fiii popii Ivan; Micu Crivăț;

1685 = Manea și Aldimir, feciorii lui Bucur, veniți din Transilvania; Onufrie monahul, fratele lui Bucur;

1699 = Dragomir, feciorul popii Nica;

1730 = Albul sin diaconul Antonie, vărul său Bucur.

După cum se poate vedea, satul Valea Siliștii (fost Slănicul de Jos) avea un număr însemnat de familii, fapt marcat și de Specht în harta sa, marcând diferențierea de mărime a satelor. Catagrafia de la 1838 cuprinde la un loc Vlădeștii de Sus cu Valea Siliștii, în total 121 de familii, fără să menționeze care erau dintr-un cătun și care din celălalt. La această dată, Aninoasa avea 62 de familii, Vlădeștii de Jos 30 de familii, Vlădeștii Pământeni 149 de familii, iar Slănicul (Pământeni și Ungureni) 86 de familii. Însă „Tabela de venitul birnicilor de capitație du prin sate și târguri după condicile catagraficești ale periodului al 2-lea în care intră și bulgarii cu răspunderea pă jumătate, până la anul 1843¹⁰⁸, întocmită în anul 1838, ne aduce unele clarificări. Dacă în catagrafia întocmită tot în anul 1838 Aninoasa se compunea din 62 de familii, în această tabelă este consemnată cu 106 familii care plăteau bir. Diferența de la 62 la 106 familii apare de la faptul că Valea Siliștii a fost separată de Vlădeștii de Sus și alipită la Aninoasa. Catagrafia de la 1838 precizează că doar 33 de familii din cele 62 ale Aninoasei plăteau bir. Aceasta înseamnă că din cătunul Valea Siliștii plăteau bir 73 de familii. Deci: 73 din Valea Siliștii, plus 33 din Aninoasa dau 106 familii, număr de birnici menționat la Aninoasa în tabela pomenită mai sus.

¹⁰⁷ Biblioteca Academiei Române, *Charta României Medievale, publicată din ordinul Mării Sale Principele domnitoriu Alexandru Ioan I, București, 1864, H 876 C XXII 1, Columna VI, Seria 3.*

¹⁰⁸ D.A.N.I.C., fond Obștescul Control, dosar 4384/1838, f. 30v-32.

În mod sigur în Valea Siliștii era un număr de familii scutite de bir (văduve, neputincioși, preoți) care se adăugau la cele 73 de birnici.

Așadar, pe baza datelor prezentate mai sus, se poate afirma că Valea Siliștii (fostul sat Slănicul de Jos), în anul 1838 avea peste 80 de familii, Aninoasa 62, iar Slănicul (de Sus) 86 de familii.

Iată evoluția numărului populației satului (Valea Siliștii), așa cum o consemnează documentele:

1897 = 608	1935 = 873
1905 = 688	1953 = 1293 (cu Broștenii)
1908 = 746	1962 = 986
1915 = 754	1988 = 931
1922 = 679	

Slănic (de Sus)

Prima mențiune a unei localități într-un document scris nu indică și faptul că de la acea dată începe existența ei. Menționarea așezărilor în documentele scrise apare, de regulă, cu ocazia unor danii domnești, vânzării-cumpărării de moșii, acapararea de ocini și plângeri către domnie, măsurători și stabilire de hotare etc. Cu cât locuitorii unei așezări nu se aflau în astfel de situații, cu atât ei și așezarea lor lipsesc din documente. Slănicul Mușcelului s-a aflat într-o astfel de situație și chiar într-una, se poate spune, particulară. Deși înconjurat de sate ai căror locuitori au devenit rumâni ai unor mănăstiri (satul Domnești a intrat în stăpânirea mănăstirii Argeș, Stănești în proprietatea mănăstirii Câmpulung, Berevoești Ungureni în proprietatea mănăstirii Vieroși, iar Aninoasa și Slănicul de Jos în stăpânirea mănăstirii Aninoasa), acesta a rămas sat de moșneni.

Documentele din 24 iulie 1525, 29 august 1526, 10 noiembrie 1528, 19 aprilie 1560, menționează satul Slănic, însă după conținut ele se referă la Slănicul de Jos, așa cum am arătat la prezentarea acestui sat.

Hrisovul din 29 decembrie 1532, prin care Vlad Vintilă voievod întărește proprietăți lui Vlaicu clucer cu frații și nepoții lui ar putea fi primul document care menționează Slănicul (de Sus): „ca să le fie satul, anume Năpârtanii toți, cu tot hotarul și din seliștea Măceșanilor și a Buzianilor jumătate și muntele numit Iezerul tot [...]. Și să le fie în Berivoești și în Drăgăneștii de la Slănic a treia parte de peste tot hotarul și în seliștea Copăcenilor și pe toate seliștile și pe râul Bratiei și pe râul Năvrăpului și Răușorul, părțile lor și la muntele care se cheamă Berivoescul a treia parte”¹⁰⁹.

Toponimul Drăgana de astăzi se referă la partea de răsărit a moșiei Slănicului care se învecinează cu Berevoeștii Ungureni, acolo unde până nu demult a existat mina de cărbune «Drăgana». Alte documente care să cuprindă toponimul Drăgănești nu se mai cunosc, iar ordinea în care sunt menționate săliștile în documentul menționat, de la sud către nord, ne face să *considerăm că acest document este primul care se referă la Slănicul de Sus*.

Hrisovul din 22 ianuarie 1572, emis în cancelaria voievodului Alexandru al II-lea, întărește lui Vlaicu logofăt și fratelui său Mihnea satul Năpârtanii (inclus în satul Berevoești Ungureni), menționându-i hotarele de jur-împrejur. Descrierea hotarului începe cu partea de sud a hotarului de vest, continuă către nordul acestuia, apoi se îndreaptă către răsărit, continuă către sud și, în final, către apus, în punctul de plecare. Prezentăm mai jos hotarul satului Năpârtanii, în partea de vest apoi sud, învecinându-se cu Slănicul (de Sus), Răugeni și Slănicul de Jos. „Dat-am domnia mea această poruncă a domniei mele [...] ca să le fie lor satul, anume Năpârtanii toți, cu tot hotarul, din siliștea Măceșanilor și a Boziianilor, din capul Erjii, pe muchie în sus și pe hotar și preste capul Bezgugului în sus pe muchie și pe obârșia Țigăni<i> și pe calea carului, pe șleau, până în obârșia Văi lui Vlad și din marginea Teișului tot în sus, pe șleau și tot Teișul până în obârșia Vădișorului, pe hotarale cele vechi și bătrâne și pre semne, tot în sus pe sliamea, cum cură apele, până în obârșia Văi Molidvișului și tot înainte prin obârșia Văi Mateiului și prin obârșiile slemnelor înainte, pe slemea, până în obârșia Alunișurilor și de acolo tot înainte pi obârșia Slănicului, unde se chiamă Rătunda de Sus, despre capul Rătundeii și tot în sus pe slemea, pe capul Slănicului, pe capul Richițelelor, cum cură apele și preste plătiță și preste Strâmba, și tot hotarul Năpârtenilor, până în obârșia Strâmbei, până în piatra cea mare și de acolo merge hotarul în sus până la plaiu și până la curmătura plaiului [...]”. Hotarul depărtându-se de Slănic, nu-l mai descriem și-l reluăm în partea de sud și sud-vest, când are atingere cu Răugeni și Slănicul de Jos: „și de acolo pe muchie la deal din Măgură, până în Crucioara, în vârful unde se lovește cu hotarul Coteștilor și de acolo în jos pe muche până în fântâna cea bătrână la cireș și de la fântână sus la deal și pe muchea cea care se hotărăște cu Răogenii drept la vale până dinjosu de drum, unde

¹⁰⁹ D.R.H., B., *Țara Românească*, vol. III, doc. 141.

sânt 2 pietre și din Bratia să chiiamă Ceșanii și preste Bratia merge, unde să chiamă Buzuenii și de acolo drept la deal, până în capul Ergii de sus, unde să hotăraște cu Slănicu de Jos, de acolo pre Slănic în sus, precum scrie semnele în cărțile cele bătrâne. Și aici să încheie toate semnele moșiei Năpârtenilor“.

Muchia dealului dintre apele Bratia și Slănic, cu dispunerea nord-sud, reprezintă hotarul de est al moșiei Slănicului de Jos și moșiei Slănicului de Sus, numită Erja, de unde s-a început descrierea hotarelor satului Năpârteni, spre nord, și s-a încheiat la sud-vest. Documentul arată că moșiile Slănicul de Jos și Slănicul de Sus aveau vecini la capul dinspre răsărit satul Năpârteni (Berevoieștii Ungureni).

Prin documentul din 21 aprilie 1599, domnitorul Mihai Viteazul întărește lui Tudoran pitarul o jumătate de moară din Vlădești, martori fiind „oameni buni, anume: popa Albul și Radul din Găguești <parte componentă a Vlădeștilor> și Știrbin și Stoian din Slănicul de Sus și popa Berteza din Aninoasa“¹¹⁰. Documentul ne transmite primele două nume sigure din satul Slănicul de Sus, iar prin expresia „oameni buni“ se înțelege proprietari de ocini.

Printr-un document din 25 iunie 1609, Tudoran pitarul cumpără ocină în Găguești de la pretesele Stana din Câmpulung și Preia din Slănic¹¹¹. Preteasa Preia putea fi din Slănicul de Jos ori din Slănicul de Sus, documentul neprecizând. Un alt document din 16 aprilie 1613 menționează ca martori pe Slavul și Batea din Slănic¹¹², nespecificându-se „de Sus“ sau „de Jos“; aceștia ar putea fi din oricare dintre cele două sate, însă documentul următor ne face să înclinăm către Slănicul de Sus. În hrissoul din 29 ianuarie 1630, domnitorul Leon Tomșa explică modul cum s-a rezolvat o neînțelegere de hotar între Bratu din Bratia (Berevoiești) și mănăstirea Vieroși. „Astfel Gavriil <Moghilă> voievod, domnia lui, a dat 4 boieri pe răvașe domnești, anume: Slavul din Slănic și Vlaicul din Berevoiești și Cocoratul și Radul din Albești să cerceteze și să adeverească... * și să afle ei cu sufletele lor“¹¹³ cine are dreptate; cei patru au dat dreptate lui Bratu.

Prin urmare, boierul Slavul era din Slănicul de Sus, fiindcă Slavul din Slănicul de Jos, așa cum am arătat la prezentarea acestui sat, fusese rumân al boierilor Goleșcu.

Slănicul de Sus este menționat în documente mai mult sub forma Slănic, însă conținutul, de cele mai multe ori, ne ajută să facem deosebirea dintre cele două sate. La 5 august 1634 Vasile spătarul vinde logofătului Radu Dudescu „ocina din Stănești, de în Valea Pârâieștilor pre în copăcel, până în piscu, alătura cu drumul, până în hotarul Slănicului și până să hotărâscu cu Domneștii tot cât am ținut eu“¹¹⁴. Este limpede că este vorba despre Slănicul de Sus, fiindcă numai acesta se învecina la apus cu Pârâieștii.

Documentul din 26 noiembrie 1636 face precizarea că este Slănicul de Sus, menționând la martori pe „Mogoș diiac“¹¹⁵. Probabil că de la acesta se păstrează astăzi toponimul „Mogoșoia“, aflat pe stânga apei Slănic, aproape de ulița Dobreștilor.

Printre proprietarii de ocini (moșii) în acest sat s-a aflat și Dumitru Dudescu fost mare vistier, căruia Matei Basarab voievod îi întărește, la 20 aprilie 1638, moșie la Slănicul de Sus, județul Mușcel și Pădureț, partea Albului din Olănești, fără rumâni, cumpărată de Radu Dudescu „cu 30 ughi aspri gata“¹¹⁶.

Un document din 26 iulie 1638 menționează la martori și pe „Mogoș, Manea și Costea din Slănic“, fără să se precizeze care Slănic¹¹⁷. Pe doi dintre ei îi găsim ca martori și într-un document din 15 ianuarie 1641: „moș Manea și Costea din Slănic“¹¹⁸.

Zapisul (testamentul) pe care-l întocmește Stoica Tepșan din Slănicul de Jos, la 15 mai 1644, are ca martori pe frate-său popa Dumitru, „Oancea roșul, Oprea Glamotă și popa Vlaicul din Slănicul de Sus“¹¹⁹. Acest document menționează alte nume de locuitori ai Slănicului de Sus, inclusiv pe popa Vlaicu; acesta este menționat și la 25 aprilie 1656, tot ca martor, într-un document prin care Tudoran paharnic cumpără ocini¹²⁰.

¹¹⁰ Idem, vol. XI, doc. 328.

¹¹¹ D.I.R., B., Țara Românească, veacul XVII (1601-1610), doc. 351.

¹¹² Ibidem, doc. 164.

* Loc alb.

¹¹³ D.R.H., B., Țara Românească, vol. XXIII, doc. 41.

¹¹⁴ Idem, vol. XXIV, doc. 346.

¹¹⁵ Idem, vol. XXV, doc. 419.

¹¹⁶ Colecția Documente muntenești, LXXVI/8; ms. 1723, f. 15-16, nr. 13.

¹¹⁷ Catalogul documentelor Țării Românești, vol. IV, doc. 1271.

¹¹⁸ Documente istorice, MCLXXVI/12.

¹¹⁹ D.A.N.I.C., fond Mitropolia Țării Românești, CIX/10; Catalogul documentelor Țării Românești, vol. IV, doc. 1343.

¹²⁰ Catalogul documentelor Țării Românești, vol. VIII, doc. 892.

Într-un document din 5 decembrie 1654 sunt menționați ca martori mai mulți locuitori din Slănic: „Mihnea, Neagul, Radu, Stan, Dragomir, Oana, Stoica meșter, Vlad meșter, Vlad Lupșor din Slănic”¹²¹; credem că toți aceștia erau moșneni ai Slănicului de Sus.

Documentele cunoscute până astăzi nu mai menționează acest sat timp de șapte decenii. Primul document în care se menționează Slănicul de Sus este în legătură cu proprietatea mănăstirii Aninoasa. La 5 decembrie 1734 popa Ion și Stan, frate cu diaconul Ilie, din Slănicul de Sus, împreună cu Radu Șeptelici „ot Râul Doamnei i Coman cârciumarul ot Stănești”, dau zapis părintelui Ilarion și popii Stanciu de la Aninoasa prin care confirmă semnele de hotar ale moșiei Strâmba a mănăstirii Aninoasa¹²².

Nefiind cunoscute documente pe acest interval de timp, nu cunoaștem cine a înstrăinat din moșia Slănicului (de Sus) și cine a cumpărat. Abia un document din 20 decembrie 1742 (de fapt copia lui făcută la 5 martie 1821) ne aduce unele informații cu privire la unii proprietari de pământ din sat. Deoarece documentul ne transmite mai multe informații, îl redăm mai jos. „Adecă eu popa Pavel din Slănicul de Sus dăn sud Mușcel, dinpreună cu soția mea i fecioru meu, anume Oancea, i cu fata mea Mariia și cu câți Dumnezeu îmi va dărui, data-m zapisul meu la mâna neni popii lui Ion să-i fie de bună credință, precum să știi că având noi cu verii noștri o parte din moșie ce este răscumpărată, jumătate din hotarul Slănicului de Sus, ce au fost la dumnealui spătarul Mihaiu, cum arată și în hrisov, și luând bani de la neguțători cu dobândă, me-am pus sorocu cinci ani și neputând face bani și văzând <că> voi să răpoiu <să pierd> și partea mea de moștenire ce o am bună, o am făcut vânzătoare. Și m-am dus la veri miei, anume popa Neculaie i Mihăilă i popa Necula ca să o cumpere, ca să nu mai încapă în mâini streine, și au zis că nu pot. Și am căzut la nenea popa Ion și au cumpărat-o și i-am dat toată partea mea ce mi s-au venit de la spătarul Mihai, din pădure, din săliște, din livezi și am dat și partea mea din muntele Iezerul, toată, în taleri o sută cincizeci și opt. Și acești bani mi s-au dat toți deplin în mâna mea și să-i fie lui moștenire în veci, lui și copiilor lui și nepoților de strenepoți.

Iar întâmplându-să a să scula cineva din mai sus numiți* să fie supt blestemul sfinților părinți și al meu păcătosul, că am întrebat pă toți. Iar vreunul din neamul neni popi de s-ar întâmpla a o vinde, să o vândă tot la neamul nostru, a nu mai apuca la mână străină. Și cându s-au făcut acest zapis au fost toți frați și pentru credință am iscălit mai jos ca să să crează.

Și am scris eu cu mâna mea, decemvrie 20, 7251 <1742>.

Eu popa Neculaie, adeverez

Eu Mihăilă”.

Copia a făcut-o condicarul județului Mușcel, Anghel logofăt, care ne asigură că a fost scoasă „după cel adevărat zapis, din cuvânt în cuvânt și spre a fi crezută o iscălii. 1821 martie 5”¹²³.

Acest document ne arată limpede că printre proprietari s-a aflat și spătarul Mihai, care deținea o anumită suprafață de pământ, adică „jumătate din hotarul Slănicului de Sus, ce au fost la dumnealui spătarul Mihai, cum arată și în hrisov”. Această jumătate din moșia Slănicului de Sus nu știm când intrase în posesia spătarului Mihai ori a ascendenților acestuia. Însă știm, după cum precizează documentul, că popa Pavel, împreună cu verii lui „popa Neculaie i Mihăilă i popa Necula” o răscumpăraseră de la spătarul Mihai cu cinci ani înainte de a se face acest zapis, partea lui de răscumpărare ridicându-se la suma de 158 de taleri. Această „jumătate din hotarul Slănicului de Sus” era moșie „stearpă”, adică fără locuitori, fiindcă nu se face nicio aluzie la acest lucru. Popa Pavel, după cum singur mărturisește în acest zapis, întocmit la 20 decembrie 1742, a luat bani pentru răscumpărare de la neguțători cu dobândă și „sorocu cinci ani”; prin urmare în anul 1737. Neputându-și achita datoria la negustori și fiind în pericol să-și piardă „și partea mea de moștenire ce o am bună”, a pus în vânzare suprafața ce i se cuvenea lui din răscumpărare. Dar pentru ca „să nu mai încapă în mâini streine” (prin urmare spătarul Mihai era străin de sat) „m-am dus la veri miei, anume popa Neculaie i Mihăilă i popa Necula ca să o cumpere”. Verii lui „au zis că nu pot” s-o cumpere, de aceea „am căzut la nenea popa Ion și au cumpărat-o și i-am dat toată partea mea ce mi s-au venit de la spătarul Mihai, din pădure, din săliște, din livezi și am dat și partea mea din muntele Iezerul, toată, în taleri o sută cinci zeci și opt”.

Zapisul încheiat cu ocazia efectuării acestei tranzacții a fost semnat de verii lui, adică popa Neculaie și Mihăilă, ca martori.

¹²¹ Ibidem, doc. 455.

¹²² Idem, *Mitropolia Țării Românești*, CVII/2, ms 137, f. 351.

* Documentul rupt.

¹²³ A.N.D.J.A., Colecția de documente, pachet III/3.

Prin urmare, așa cum spune documentul, jumătate din hotarul Slănicului de Sus aparținuse spătarului Mihai până în anul 1737, când a fost răscumpărată de cei patru veri. Unul dintre ei, popa Pavel, neputându-și achita la creditori suma de 158 de taleri, partea ce i se cuvenea lui pentru despăgubire, a vândut suprafața răscumpărată lui „nenea popa Ion“. Astfel că jumătate din „hotarul Slănicului de Sus“ a intrat în proprietatea verilor popii Pavel, anume „popa Neculaie i Mihăilă i popa Necula“ și „nenea popa Ion“.

Cealaltă jumătate a Slănicului de Sus aparținea celor menționați, dar și altora, ale căror nume nu le cunoaștem, cei mai mulți fiind rude între ei. Am arătat mai sus numele altor proprietari menționați în diferite documente ca martori la încheierea unor zapise.

Documentul ne mai precizează că la data redactării popa Pavel avea un fiu numit Oancea, și o fiică, numită Maria și „câți Dumnezeu îmi va dăru“.

Un alt document important datează din 13 martie 1750, scris cu prilejul cercetărilor făcute la fața locului de către 12 boieri, la porunca domnitorului, în urma plângerii făcute de unii proprietari din Slănic, întrucât mănăstirea Aninoasa călcăse hotarul de sud-est al moșiei lor, cotropindu-le o fâșie lată de 56 stânjeni. Documentul ne arată cum se făcea o cercetare la fața locului, cine o efectua și cum se soluționa, scoțându-se în evidență și metodele folosite de marii proprietari la încălcarea hotarelor¹²⁴.

Cei ce făcuseră plângere la domnitor au fost popa Ion, popa Pavel, popa Neculaie, cu fratele său Mihăilă, și popa Necula, cu fratele său Drăgoi, care au arătat că „părintele chir Mihail eg<u>m<enul> sf. mănăst<iri> Aninoasii s-au tinsu de le-au împresurat 56 de s<tân>j<eni> de moșie din hotarul Slănicului de Sus, despre răsărit“. Se știe că la această vreme se măsoară doar lățimea moșiilor, la cele două capete și la mijloc, lungimea fiind dintr-un hotar într-altul, funiile de moșii fiind perpendiculare pe apa care traversa un sat. În cazul de față, moșia Slănicului de Sus avea capătul de răsărit vecin cu Berevoieștii Ungureni și cel de apus vecin cu Stăneștii și Domneștii.

Documentul descrie cum au procedat cei 12 boieri, aleși de către jeluitori, pentru a stabili adevărul. „Deci, noi când au fost la zi și la soroc, cu toții ne-am strâns acolo, în fața locului, și întâi am cetit luminată cartea Mării Sale lui Vodă într-azul tuturor de am văzut ce poruncește Măria Sa și am cetit și cărțile hrisoave de moșii ce au fost la amândoa părțile. Întrebat-am pă sf. părintele chir Mihail [...] cu ce s-au tinsu în hotarul Slănicului de Sus. Sf. sa au scos o carte de adeverință a megiașilor den satul Aninoasa făcută la sept<embrie> 16, 7258 <1649>. Într-acea carte scria că au mărturisit că știu hotarul Slănicului de Jos pe unde iaste și după adeverința acelor mărturii fost-au puse și pietre cu slujitoru ce au fost trimis de dumnealui isprav<nic>“.

Însă boierii fac precizarea că la cercetarea anterioară ispravnicul a văzut că rezultatul cercetării n-a fost corect, de aceea „nici carte iscălită cui s-ar fi cuvenit n-au dat“. Apoi i-au pus pe aninoșenii care declaraseră mincinos și care se aflau de față „să mărturisească și înaintea noastră și să ia cartea de blestem și traistă cu pământ și iar pă unde vor ști că iaste hotarul să meargă înaintea. Și ei n-au primit a lua cartea de blestem“. Atunci boierii au întrebat pe preoții care se jeluiseră dacă pot „priimi cartea de blestem și traista cu pământ și să ne arate ei pă unde știu că iaste hotarul Slănicului de Sus. Și preoții ne-au răspunsu că nu numai ei vor priimi cartea de blestem și vor lua pământ, ci și doi oameni bătrâni ce au din neamul lor ce știu cu adevărat hotarul. Și aducându-i înaintea noastră pe acei doi oameni, anume Ștefan călugărul și Andrei, fratele lui. Și lângă acești oameni au mai ișit un om striin din satul Berevoiești, anume Vlad. Și întrebând pe acel Vlad, în taină, cum știe cu sufletul lui hotarul Slănicului de Jos și el ne-au arătat tot, din semn în semn, până în hotarul Năpârtenilor al mănăstirii Vierăș.

După aceea au fost întrebați cei doi bătrâni, care „tot aceale semne ne-au spus și ne-au arătat. Și neputându-ne noi încredința cu acea dovedire datu-le-am cartea de blestem și pământ în traistă la acei doi bătrâni și au început a merge înaintea pă unde ne-au arătat și după dânșii și acel om striin și cu toți prioții și noi împreună cu portari după dânșii, făcând semne dupre cum să numesc până în capul moșii dăspre răsărit. Și pintru ca să știm pe câți s<tân>j<eni> s-au fostu tinsu mănăst<irea> Aninoasa în hotarul Slănicului de Sus, puindu funiia la capul moșii despre răsărit s-au găsit s<tân>j<eni> 56 și la mijlocul moșii iar s<tân>j<eni> 56, iar la capul moșii despre apus n-am găsit nicio pricină. Și cu acel fel de adeverință am luat acei numiți s<tân>j<eni> de la mănăst<irea> Aninoasa, din hotarul Slănicului de Jos și i-am dat supt stăpânirea numiților prioții și părtașilor lor și i-am alăturat lângă hotarul Slănicului de Sus. Și într-acest chip am odihnit pe amândoa părțile“.

Prin urmare, mănăstirea Aninoasa schimbăse hotarul dintre Slănicul de Sus și Slănicul de Jos, în defavoarea primului, intrând în moșia acestuia pe o lățime de 56 stânjeni, în capul dinspre Berevoiești, la

¹²⁴ D.A.N.I.C., fond Mitropolia Țării Românești, CIX/34.

fel și la mijlocul moșiei, iar capul dinspre apus (Domnești) fiind corect; în acea zonă fiind așezat satul Slănicul de Jos.

În Evul Mediu se măsoară lățimea moșiilor în trei locuri (la răsărit, mijloc și apus), iar lungimea era menționată în documente cu formula „din hotar în hotar“, adică de la un sat (Berevoești) la altul (Domnești). În anul când s-a făcut cercetarea era deja statornicit stânjenu lui Șerban Vodă Cantacuzino, care măsoară 1,962 m. Astfel că mănăstirea cotropise o fâșie lată de 109,872 m (56 stânjeni x 1,962), începând de la capul de răsărit (Berevoești) către apus (Domnești) până la mijlocul moșiei (probabil firul apei Slănic).

Domnitorul Grigore al II-lea Ghica mai poruncise celor 12 boieri să stabilească și hotarul Slănicului de Jos, de nu se va fi făcut anterior, trăgându-l „prin trei locuri după obicei“. Negăsindu-se documente la mănăstirea Aninoasa, adăugându-se și afirmația preoților din Slănicul de Sus „că n-au pomenit nici ei, nici bătrânii lor să fie fost hotărâtă vreodată“, au trecut la stabilirea hotarului. „Deci, puind noi funiia despre răsărit pă vârful unde să hotăraște Slănicul de Jos cu Slănicul de Sus, în căpătâiul moșii Năpârteanii ai mănăst<irii> Vierăș, pă vârful la vale până în hotarul mănăstirii Aninoasii, la Curmătură, unde iase poteca din Slănic și treace în apa Brății, găsit-am funii 54 pol <și jumătate>, funiia po<pe> s<tân>j<eni> 25, <care> fac s<tân>j<eni> 1362 pol. Și iar am pus funiia dinjos de hotaru Aninoasii, în capul bălții, într-un vâlcet, alătura cu drumul, și am tras pân mijloc în sus pân<ă> în hotarul Slănicului de Sus <și> găsit-am funii 42 s<tân>j<eni> 7, care s-au făcut s<tân>j<eni> 1067*. Și iar am pus funiia din hotarul Slănicului de Sus, despre apus, tot pă vârful în jos, iar pân<ă> în hotarul mănăst<irii> Aninoasii, pă unde să numește Vârful Cozmii, găsit-am funii 48, <și> fac s<tân>j<eni> 1200*. Strângându-se aceste trei trăsuri s-au făcut cu toții s<tân>j<eni> 3619 pol. Acești stânjeni făcându-i noi masă au rămas buni s<tân>j<eni> 1206.

Deci, dintr-acești s<tân>j<eni> iaste să ia mănăst<irea> Aninoasa doao părți, s<tân>j<eni> 804, după cartea răposatului agăi Tudoran, cu l<ea>t 1677 <și> au mai rămas s<tân>j<eni> 402, care mai are mănăst<irea> să mai ia dintr-a treia parte ce i se va aleage și iar să mai ia mănăst<irea> Aninoasa după alte cumpărături cu zece zapise ce nu să cuprind în cartea agăi Tudoran, care sânt cumpărătoare mai în urmă, iar de dumn<ea>lui și de părinți eg<u>m<eni> după vremi. Dat-am și numiților preoți să ia dintr-acest hotar cu cinci zapise, iar dintr-acești s<tân>j<eni> 402.

Deci, neavând într-alt chip cum face, socotit-am întâi banii mănăstirii Aninoasii, ce face: s-au găsit bani ce să numescu în cartea agăi Tudoran care iaste să mai ia moșie dintr-a treia parte și cu bani de zece zapise ce să numesc mai sus, care s-au făcut t<a>l<eri> 389 pol, costande 10; s-au găsit și în zapisele preoților de cumpărătoare t<a>l<eri> 79, costande 10, care s-au făcut de toți bani cumpărătore mănăst<irii> Aninoasa și cu ale preoților t<a>l<eri> 468 pol*. Astfel, pentru cei 389,5 taleri mănăstirea a luat 323,5 stânjeni, iar preoții din Slănicul de Sus, 67 stânjeni, pentru cei 79 de taleri. Dar pentru că cei 67 de stânjeni erau moșie „mai bună și mai largă și fără pădure, socotit-am de am luoaț acești s<tân>j<eni> 7 pol de la preoți și i-am dat mănăstirii Aninoasii și am lăsat supt stăpânirea preoților s<tân>j<eni> buni 60 și au primit preoții de voia lor. Deci, acești s<tân>j<eni> 60 i-am dat preoților masă: adecă la căpătâiu moșii dăspre răsărit s<tân>j<eni> 60, la mijloc moșii s<tân>j<eni> 60 și despre apus, la capul moșii, iar s<tân>j<eni> 60 și i-am alăturat iar lângă hotarul Slănicului de Sus, unde s-au căzut ca să fie supt stăpânirea preoților și s-au pus și pietri, însă: despre răsărit în muchiia Năpârteanilor s-au pus pîiatră și mai la vale iar s-au pus pîiatră și iar mai la vale la mijlocul mușcelului s-au pus pîiatră albă de râu și în vale, în luncă, la mijloc moșii s-au pus pîiatră și treace peste râu la apus în muchiia Slănicului s-au pus pîiatră și merge tot spre apus în muchiia Râului Doamnei, s-au pus pîiatră o cruce frântă.

Și pre acest așăzământ și hotărâre au voit și sfânt părinte eg<u>m<en> și numiții preoți, dând și zapise unii la mâna altora, adică preoții la mâna eg<u>m<enului> și eg<u>m<enul> cu părinții sfintei mănăst<iri> la mâna preoților, scriind <că> oricare parte de acum înainte s-ar mai scula cu gâlceavă, unii asupra altora, să fie închinați să se pedepsească cu pedeapsă domnească și să-l globească cu galbeni 100.

Drept aceia am dat cărți la amândoao părțile de hotărâre și de împânstrire ca fieștecare parte să știe pă cât va stăpâni aceasta. Mart<ie> 13, l<ea>t 7258* <1750>.

Așadar, plângerea preoților din Slănicul de Sus a fost rezolvată favorabil de către cei 12 boieri, recuperând de la mănăstirea Aninoasa funia (fâșia) cotropită, în lățime de 56 de stânjeni, pe lungimea moșiei din capul de răsărit (Berevoești) și până la mijlocul ei (probabil firul apei Slănic).

Făcându-se hotărnicia moșiei Slănicului de Jos, tot de către cei 12 boieri, s-a stabilit că cei 1206 stânjeni „masă“ să fie împărțiți astfel: două părți din moșie aparțineau lui Tudoran mare clucer, pe care le-a dăruit, în

* Corect 1057. Eroarea de 10 stânjeni se păstrează la toate cifrele folosite la măsurătoare.

anul 1677, mănăstirii Aninoasa (așa cum am arătat și la prezentarea satului Slănicul de Jos), adică 804 stânjeni, iar a treia parte, adică 402 stânjeni, să fie împărțită, conform zapiselor de cumpărare - zece ale mănăstirii și cinci ale preoților din Slănicul de Sus = 323 și jumătate să ia mănăstirea și 60 stânjeni preoții. Prin urmare lățimea moșiei Slănicului de Jos, măsurată la cele două capete (răsărit și apus) și la mijloc avea 1206 stânjeni, egală pe toată lungimea (de la hotarul Năpârtenilor la hotarul Domneștilor). Din această lățime 1129 stânjeni și jumătate au revenit mănăstirii și 60 de stânjeni Slănicului de Sus.

Deși s-au dat „cărți la amândoa părțile“ aflate în litigiu, după 30 de ani au apărut din nou neînțelegeri pentru hotar între slăniceni și mănăstire. Astfel „părintele igumen Aninoșanu chir Mihail au înștiințat pe prea sfinția sa părintele mitropolit cum că hotarul moșii mănăstirii, cel dăspre Slănic, s-ar fi împresurând de un popa Nicolae din Slănic“.

Pentru cercetarea plângerii egumenului Mihail, mitropolitul a dat poruncă fostului preot Dumitrache, să cerceteze plângerea. Acesta, la 10 martie 1780, a „mersu în fața locului, față fiind și popa Nicolae i popa Ion împreună cu alți moșteni bătrâni și întrebându-i ca să ne arate semnele hotarului ne-au arătat o carte de hotărnicie în care scria semnele hotarului, arătând că s-au tras moșia pin trei locuri, după obicei, și s-au pus semne“. Este vorba despre cartea de hotărnicie din 13 martie 1750, primită de fiecare dintre cele două părți aflate în litigiu și atunci. „Dar popa Nicolae, afară dintr-acele trei semne ce sânt arătate în carte de hotărnicie, ne mai arată un semnu zicând că iaste și acela hotar și cerea să ție până acolo. Dar fiindcă în cartea de hotărnicie nu iaste arătat acel semnu și nici nu să potrivește cu celelalte semne ce mai sânt, fiindcă acel semnu intră în moșia mănăstirii (nu i s-au dat crezământ), ci am făcut împăciuire între părinte igumen și între popa Nicolae și s-au învoit ca să nu fie nici la o parte, nici la alta împresurare. Și cu voia amândurora s-au făcut semne ca să se știe moș<ia> măn<ăsti>ri până unde iaste“.

Documentul mai cuprinde o informație importantă, care arată că în intervalul de timp 1750 și 1780 au apărut ca proprietari asupra unei fâșii de pământ, lată de 50 de stânjeni, aflată între moșia Slănicului de Sus și moșia mănăstirii Aninoasa (fostă moșie a Slănicului de Jos), preoți din satul Jupânești. „Deosebit din moșia mănăstirii cincizeci stânjeni ce sânt ai unor preoți din Jupânești și s-au dat pe lângă moșia preoților din Slănic și s-au dat această adeverință la sfânta mănăstire“¹²⁵. Învățătorul Dragomir Hera Antone în lucrarea sa, pe care am amintit-o, face referire la faptul că slănicenii au dat unor preoți din Jupânești o fâșie din mușcelele lor, în partea de sud, spre Aninoasa, în schimbul muntelui Jupâneasa. „Tot proprietate a Slănicului este și muntele Jupâneasa, care pe vremuri a fost proprietate a moșnenilor din com. Jupânești, acest județ, dar l-au dat Slănicenilor în schimbul unei delnițe de pământ din mușcelele Slănicului, în suprafață de 50 pogoane. Această chingă lată de 50 st<ânjeni> Șerban Vodă, se întinde în partea de miazăzi a mușcelor Slănicului, din hotarul com. Berevoești și până în hotarul com. Domnești.

Spun bătrânii că au tras chinga Jupâneștilor aci pentru a pune o barieră lăcomiei călugărilor greci de la mănăstirea Aninoasa, cari prin țigani ce îi aveau pe moșie se tot întindeau spre M.N., cotropind din moșia Slănicenilor și provocând certuri și bătăi. Odată cu trasarea delniței Jupâneștilor, cari deveniră vecini cu moșia mănăstirească, scăpară slănicenii de pricini“. Într-adevăr, „Planul moșiei Slănicul“, întocmit de hotarnici în august 1874, menționează ca vecini la sud: „Jupânești sau Slănicu de Jos, proprietate a moșnenilor jupânești“, iar la sud-vest Domneștii. Un alt document, din 23 decembrie 1761, menționează pe Ancuța, femeia răposatului Ion logofăt din Slănic, și pe Dumitrașco, feciorul lui Neagu Pătrașco, tot din Slănic, în legătură cu zălogirea unei moșii de către Neagu pentru un împrumut de bani la Ion logofătul; văduva primind datorica îl lasă pe Dumitrașco să-și stăpânească moșia în pace¹²⁶.

Hotărârea Divanului Domnesc din 11 iulie 1781 dată în „pricina popii Ion sin popa Ion și Ianache, ginerele popii Neculae de la Slănic“ împotriva lui Ioniță, fiul răposatului Iorga șetrarul, ne dă informații referitoare la muntele Jupâneasa. Primii susțineau că moșii lor au vândut un munte „anume Șesul, Măgurile și Făgețelul, ce acum se numesc Jupâneasa“, lui Badea Vlădescu și acesta l-a lăsat clironomie (moștenire) fiului său Costandin Vlădescu. Acesta l-a vândut lui Iorga șetrarul, fără să-i anunțe și pe ei care vroiau să răscumpere muntele, de aceea au dat în judecată pe Safta, soția lui Iorga șetrarul, în vremea lui Ștefan vodă Racoviță (26 ianuarie 1764 - 18 august 1765), când li s-a făcut dreptate. Astfel că ei au „întors banii“ Saftai și au reintrat în posesia muntelui Jupâneasa, însă zapisul lui Costandin Vlădescu nu l-au primit, șetrărea motivând că nu-l găsește. Mai departe se arată în Hotărârea Divanului Domnesc că „s-a întâmplat de au ars hoții pe acel popa Ion și s-a răpus atunci și cartea lor de stăpânire“, iar Ioniță, fiul lui Iorga șetrarul, a scos zapisul lui Costandin Vlădescu și a cerut muntele înapoi, motivând că n-a fost răscumpărat de către

¹²⁵ Idem, CIX/33.

¹²⁶ Idem, *Documente Istorice*, DCXLI/195.

reclamanți. Dar s-a dovedit cu martori că Ioniță nu spusese adevărul, astfel că popa Ion, fiul popii Ion, și Ianache, ginerele popii Neculae, au primit întărire pentru stăpânirea muntelui¹²⁷.

O serie de documente reflectă lupta dintre diferite familii din Slănic pentru stăpânirea pământului, procesele intentate de unii împotriva altora întinzându-se pe durata a 100 de ani. La 7 decembrie 1786 s-a judecat pricina dintre Sora, soția unchișului Mihăilă, fii-sa Stanca și ginerele Radu Gănescu, pe de-o parte, și popa Ion, fiul lui popa Ion, pe de alta, pentru „niște moșie cu delniță și munte, cumpărate de ultimul de la Mihăilă. La judecată s-a dovedit „cu mărturii bune“ că tranzacția se făcuse „fără silă și cu primirea banilor“¹²⁸. Oancea diaconul și fratele său popa Ion, feciorii popii Pavel, încheie zăpisi, la 4 martie 1791, prin care: primul vinde preotesei Cârștina, soția popii Nicolae Slăniceanu, feciorul unchișului Andrei (văr bun cu popa Pavel), iar al doilea vinde lui popa Ion, fiul popii Ion, o jumătate de întărcătoare, adică a patra parte din hotarul Slănicului, care fusese mult timp zălogită la numiții cumpărători. Neînțelegându-se asupra modului de stăpânire, cumpărătorii au scos la mezat această jumătate de întărcătoare, care a rămas pe seama preotesei Cârștina. Hotarele cumpărării au fost acestea: „din vârful Coastei Frumose în sus pe la fântâna Voinii, pe muchea Râului Doamnei, cum curge apa spre satul Slănic, până în hotarul mănăstirii Câmpulung despre apus, apoi spre răsărit cum curge apa spre satul Slănic până în hotarul mănăstirii Vieroșul și către sat până în Arsuri și până în gura Văii Țigăncii și până în grădina lui Ivașco, cea de sub coastă“¹²⁹.

Ispravnicul județului Mușcel, Scarlat Drăgănescu, dă carte de judecată, la 25 septembrie 1794, în pricina dintre Stanca, fiica lui Mihăilă din Slănic, cu popa Ion și preoteasa Cârștina pentru o parte de moșie pe care ar fi cotopt-o numitul preot sub cuvânt că ar fi plătit el banii pentru care fusese zălogită „pe la unii alții și pentru care mai avusese multe judecăți“. La cercetare, ispravnicului i s-au prezentat câteva documente: 1. O carte de hotărnicie din 2 iulie 1757; 2. Un zăpis din 20 mai 1768 prin care popa Pavel și Mihăilă (tatăl jeluitoarei Stanca) vând partea lor, adică jumătate din muntele Jupâneasa, lui Gheorghe diacon din Câmpulung, iar popa Nicolae, soțul preotesei Cârștina, și popa Ion, tatăl pârâtului popa Ion, au răscumpărat-o „cu protimisis de rudenie“. 3. Zăpis întocmit în aceeași zi prin care Mihăilă și soția lui Sora vând popii Nicolae și popii Ion (verii lor): partea lor de întărcătoare și o livadă de fân pe Valea Mușcelului; altă livadă din Dosul Podului, la 12 mai 1757; altă livadă tot acolo, partea fratelui său popa Nicolae, la 1761; la 1766 tot Mihăilă mai vinde la Cășerie opt stâneni tot popii Nicolae, dar și partea lui din Valea Țigăncii; la 1776 vinde niște petice de pământ în Valea Podișorului, Periși, la Iancu și funia Cherii; iar la 1784 Maria, fiica lui Mihăilă, vinde popii Nicolae partea ei de moșie „de la Băzdog“.

Studiind zăpisi aceste documente ispravnicul a constatat că vânzările fuseseră corecte, iar jeluitoarea își stăpânește zestrea sa, astfel că popa Ion și preoteasa Cârștina pot să-și stăpânească în pace moșiile cumpărate¹³⁰.

La 19 iulie 1797 diaconul Andrei recunoaște că este dator 48 de taleri la cumnatul său, popa Drăgoi din Slănic, și neavând mijloace să-i achite, a pus zălog o grădină cu pruni, ce o luase și el de la unchiul său Dumitrie Tărășilă, sorocul fiind sfinții Apostoli¹³¹.

Ispravnicul județului Mușcel, Iordache Rasti și Alecu serdar, au întocmit carte de judecată, la 9 mai 1805, în pricina dintre Stanca, Radu, Pavel și Drăgoi, pe de-o parte, și popa Ion și Răducu, cu cetașii lor, pe de alta, ultimii doi fiind acuzați de primii că stăpânesc cu sila a patra parte a lor din moșia Slănicului. La judecată pârâții au prezentat o carte isprăvnicască, din 27 august 1781 când s-au judecat Mihăilă unchișul, tatăl Stancăi și socrul lui Radu, cu popa Ion și popa Nicolae (tatăl popii Drăgoi) și când s-a stabilit că părțile de moșie în discuție au fost cumpărate. Au mai arătat și copia unei anaforale a veliților boieri, din 16 august 1786, cu întărire domnească, prin care se dovedea că părinții lor au cumpărat acea parte de moșie de la părinții jeluitorilor. Au prezentat încă o carte isprăvnicască, din 25 septembrie 1794, care dovedea același lucru. Astfel, s-a dovedit că jeluitorii nu aveau dreptate și rău au făcut că „supără pe pârâți“. Jeluitorii, nemulțumiți cu această concluzie, „se sorocesc la judecata Divanului“¹³². Și astfel Departamentul de Patru, la 30 mai 1805, întocmește anafora (raport) în pricina de judecată dintre Stanca, fiica lui Mihăilă, Radu, ginerele lui Mihăilă, și Pavel, nepotul popii Pavel, pe de-o parte, și popa Ion, Radu, fratele său, și popa Drăgoi, pe de alta: primii reclamau că ultimii stăpânesc pe nedrept părți în muntele

¹²⁷ Idem, fond Mitropolia Țării Românești, ms 1237, doc. nr. 795.

¹²⁸ *Ibidem*, doc. nr. 885.

¹²⁹ *Ibidem*, doc. nr. 933.

¹³⁰ *Ibidem*, doc. nr. 986.

¹³¹ Idem, *Documente istorice*, DXCI/122.

¹³² Idem, *Mitropolia Țării Românești*, ms 1559, f. 27v-28.

Jupâneasa, în întârcătoare, livezi de fân și alte delnițe, care le aparțineau lor. Însă la judecată s-a stabilit că stăpânirea era dreaptă și să-i lase în pace pe pârâți¹³³. La 14 iunie 1805 pârâții: popa Ion, sin popa Ion Slăniceanu, cu fratele său Radu (Răducu) și popa Drăgoi, sin popa Nicolae, depun jurământ la Mitropolie că le aparține a patra parte din hotarul Slănicului. Jurământul s-a produs în urma reclamației jeluitorilor: Stanca, Radu Gănescu și Ion sin popa Necula¹³⁴.

Ispravnicii județului Mușcel dau o anafora, la 20 martie 1824, în pricina dintre moșnenii slăniceni cu Chirca și fratele său Ion și Preda Gănescu și frații lui care stăpânesc părți în munți și întârcători fără niciun drept¹³⁵. La 3 iunie 1825 Logofeția Țării de Jos dă anafora, cu întărire domnească, în urma jalbei lui Chirca, fiul lui Hera, și Ion, fiul popii Nicola (Necula) cu părtașii lor contra popii Ștefan și Dobre, toți din Slănic, pentru niște părți de moșie din hotarul Slănicului, zălogite de părinții lor la pârâți în vremea lui Constantin vodă Ipsilanti (18 august 1802-12 august 1806; 3 octombrie 1806-19 mai 1807; 27 iulie-16 august 1807). În anafora se face un scurt istoric al judecăților dintre moșneni și se cere cercetarea la fața locului¹³⁶. Pavel, fiul lui Oancea moșneanul, cu fratele său Ion și cu feciorii lor vând, la 4 noiembrie 1830, partea ce li se cuvine din căminul casei, stânjeni 20 „afară de vânzarea de mai nainte către logofăt Mavrodin și logofăt Dinu, fratele său, ca și la logofăt Milea, fratele dumnealor, stânjenul câte 23 taleri și 10 parale¹³⁷. Preoteasa Ilinca, văduva răposatului Popa Ilie, și fiul ei Ion se plâng, la 10 august 1842, la Judecătoria Mușcel, împotriva lui Dinu sin popa Antone din Băilelești și Ghiță postelnicelul din Slănic, cumnatul ei, că le-au acaparat o livadă de fân¹³⁸.

Moșnenii slăniceni au avut probleme de hotar nu numai cu mănăstirea Aninoasa dar și cu mănăstirea Vieroși. La 17 octombrie 1797 popa Ion și popa Drăghici din Slănic se plâng lui Alexandru Ipsilanti vodă că egumenul mănăstirii le-a împresurat un munte vecin. Împotriva acestui abuz se mai plânseră la Alexandru vodă Moruzi (30 decembrie 1792-15 ianuarie 1796; 30 ianuarie 1799-8 octombrie 1801), dar ispravnicii județului Mușcel le-au desemnat boiernași și martori pentru cercetare tot din oamenii mănăstirii „pe a cărora alegere“ n-au fost mulțumiți și cer alți boiernași care să le facă dreptate¹³⁹.

Desele reclamații ale urmașilor micilor boieri (Mihăilă și Pavel) împotriva urmașilor marilor boieri (popa Ion și Andrei) s-au soluționat prin hotărârea Veliților Boieri din anul 1825. S-a stabilit că boierii mici și-au vândut o mare parte din drepturi boierilor mari, prin acte în regulă, și prin urmare urmașii celor dintâi pe nedrept îi acuză pe ceilalți că stăpânesc mai multă moșie decât li se cuvine. Pentru că nu erau convinși că hotărârea era dreaptă, punerea ei în aplicare s-a făcut abia în anul 1879. Nemulțumirile și bănuielile au persistat încă mulți ani, așa se explică și acapărările din proprietatea lui Nicolae Mavrodin, decedat în anul 1879, văduva acestuia, de fel din Aninoasa, rămasă cu trei copii minori, neavând putere să se opună, mai ales că rudele mortului au făcut același lucru.

Certuri au fost nu numai între moșneni, dar și între aceștia și clăcașii care se așezaseră pe proprietatea lor. Din anaforaua ispravnicilor județului, dată la 2 martie 1805, în urma reclamației moșnenilor popa Ion, popa Drăghici, Ion diaconul, Nedelco mazilul și Răducanu (Radu, Răducu) aflăm că „pentru adeturile moșiei“ clăcașii strică livezile cu vitele, taie pădurea pentru a-și face porți, răzlogi, buți și putini pentru negoț, iar lor nu le dă nimic. În timpul judecății clăcașii au declarat că nu se împotrivesc „obiceiului din vechime“, însă au cerut să li se facă „învoire pentru toate ca să știe cum să urmeze“. Prin această anafora s-au hotărât: de la oile mari să se ia „de perdeă“ câte un leu și un miel și un caș, după obicei; să dea de oaie câte 2 parale „primăvăratic și să pască nelipsiți pe moșie până la Ispas, iar de aici înainte sau să se învoiască pentru suhat sau să le ridice la munte, unde vor avea întârcătoare cumpărată“; pentru un rămător să nu plătească, iar de la doi în sus să dea câte 30 de bani de unul și să mănânce ghindă neopriți; pentru o capră să dea 2 parale și să pască neoprite; pentru cei ce taie copaci să dea zeciuală; pentru plug „să urmeze după obicei, o zi clacă de arătură“; să facă pe an 6 zile de clacă fiecare casă; din pruni să dea zeciuală; să dea dijma porumbului din 10 banițe, una și dijma din fân, una din șase căpițe. Anaforaua face precizarea că toți au fost mulțumiți „pe această învoială“¹⁴⁰.

¹³³ Idem, ms 1239, f. 484.

¹³⁴ *Ibidem*, doc. nr. 1208 și 1212.

¹³⁵ Idem, ms 1395, f. 72v-73.

¹³⁶ Idem, ms 125, f. 226-227.

¹³⁷ Idem, ms 1396, f. 32v.

¹³⁸ Idem, *Documente Istorice*, DLXXXVIII/103.

¹³⁹ *Ibidem*, DCXLI/55.

¹⁴⁰ Idem, *Mitropolia Țării Românești*, ms 1559, f. 21v-22v.

Interesant este conținutul poruncii „Otcârmuirii Valahiei“, din 14 octombrie 1821, către ispravnicii județului Mușcel cu privire la datoria ce avea „Păun Ion, sin Nicolae Pulpea scutelnic, de la Slănic Pământeni“ la Mihai logofătul de divan și pe care n-o achita. Se menționează în poruncă faptul că și în anul anterior s-a făcut cercetare în această privință, când „numitul scutelnic“ a căzut cu rugăciune să mai fie amânat, legându-se prin zapis că va plăti 150 de taleri „rămășița din sferturi trecute, cu soroc până la sf. Dumitru din leat 1820, dar nici până acum n-a achitat acești bani și nici pe anul curgător din 60 taleri niciun ban, deci în total 210 taleri¹⁴¹.

Numele proprietarilor de moșii din sat ne sunt cunoscute parțial, de-a lungul timpului, de aceea le menționăm cronologic. Trebuie să facem precizarea că până la mijlocul secolului al XIX-lea oamenii erau consemnați în documente doar cu numele de botez.

Dăm mai jos numele locuitorilor Slănicului, așa cum apar în documente:

- 1599 = Știrbin și Stoian, martori;
- 1609 = preoteasa Preia (nesigur, putea fi din Slănicul de Jos);
- 1613 = Slavul și Badea, martori;
- 1630 = Slavul (împreună cu alți trei „boieri“ rezolvă o neînțelegere asupra unei ocini în Bratia-Berevoiești);
- 1636 = Mogoș diac, martor;
- 1638 = Mogoș, Manea, Costea, martori;
- 1641 = moș Manea, Costea, martori;
- 1644 = Oancea roșul, Oprea Glamotă și popa Vlaicul, martori;
- 1654 = Mihnea, Neagul, Radu, Stan, Dragomir, Oana, Stoica meșter, Vlad meșter, Vlad Lupșor, martori (fără certitudine, fiindcă puteau fi din Slănicul de Jos);
- 1734 = popa Ion și Stan, frate cu diaconul Ilie;
- 1742 = popa Pavel, popa Neculaie, Mihăilă, popa Necula, popa Ion (răscumpără proprietăți în Slănic);
- 1750 = popa Ion, popa Pavel, popa Neculaie și fratele său Mihăilă, popa Nicula și fratele său Drăgoi, Ștefan călugărul și fratele său Andrei (recuperează o parte de moșie, cotropită de mănăstirea Aninoasa);
- 1761 = Ancuța răposatului Ion logofăt; Dumitrașco, feciorul lui Neagu Pătrașco;
- 1780 = popa Nicolae și popa Ion;
- 1781 = popa Ion, sin popa Ion; Ianache, ginerele popii Neculae;
- 1786 = Sora, soția unchișului Mihăilă, fiica sa Stanca, ginerele Radu Gănescu;
- 1791 = Oancea diaconul și popa Ion, feciorii popii Pavel; preoteasa Cârștina, soția popii Nicolae Slăniceanu, feciorul unchișului Andrei, văr bun cu popa Pavel;
- 1797 = diaconul Andrei, cumnatul popii Drăgoi; popa Ion și popa Drăghici;
- 1805 = Stanca, Radu, Pavel, Drăgoi; popa Ion și Răducu; popa Nicolae, tatăl popii Drăgoi; Pavel, nepotul popii Pavel; popa Ion și Radu, fratele său; popa Ion, fiul popii Ion Slăniceanu, cu fratele său Radu (Răducu); popa Drăgoi, fiul popii Nicolae; Ion fiul popii Necula;
- 1821 = Păun Ion, fiul lui Nicolae Pulpea;
- 1824 = Chirca, fratele său Ion; Preda Gănescu;
- 1825 = Chirca, fiul lui Hera; Ion fiul popii Nicola (Necula); popa Ștefan, Dobre;
- 1830 = Pavel și Ion, fiii lui Pavel; logofătul Mavrodin, logofătul Dinu și logofătul Milea, toți trei frați;
- 1842 = preoteasa Ilinca, văduva răposatului popa Ion, și fiul ei Ion; Ghiță postelniculul.

Prin intermediul catagrafiei din anul 1774 aflăm că satul Slănic era format din 11 liude, fiecare având gospodărie separată. Din cele 11 liude (o liudă putea cuprinde și două familii), șapte capi de familie plăteau bir, ceilalți patru fiind: doi preoți, un diacon și un slujitor la județ¹⁴².

Cele 11 liude dețineau nouă cai și cinci boi, fiind repartizate astfel: birnicii posedau șase cai și un bou, preoții dețineau un cal și doi boi, diaconul un cal și doi boi, iar slujitorul de la județ posedea un cal. În mod sigur locuitorii satului dețineau și vaci și animale mici, însă armata de ocupație rusă era interesată de animalele de tracțiune care puteau fi rechiziționate.

Câte suflete să fi avut satul nu știm, însă dacă am socoti o medie de patru-cinci la fiecare familie, ar rezulta un număr de 44 sau 55 de suflete.

¹⁴¹ Idem, Judecătorești, Condica Logofeției Țării de Sus, nr. 7, f. 212v.

¹⁴² Moscova, Țentralinâi Gosudarstvennâi Arhiv Drevnii Actov, fond 293, pachet 187.

Cele 11 gospodării ale moșnenilor slăniceni erau așezate mai ales pe partea dreaptă a apei Slănic, dar câteva și pe stânga, așa cum arată colonelul austriac Specht în harta Țării Românești, realizată în anii 1790 și 1791¹⁴³.

Numărul populației crescând, ca urmare a sporului natural, dar și prin stabilirea în sat a unor străini, mai ales din Transilvania, satul s-a extins. Astfel că în anii 1856-1857, când mareșalul austriac Fligely a realizat harta Olteniei și Munteniei, la cererea domnitorului Barbu Știrbei¹⁴⁴, acesta se afla așezat pe ambele părți ale pârâului Slănic¹⁴⁵.

Spuneam mai sus că populația a crescut și datorită așezării în sat a altor români veniți din alte părți, mai ales din Transilvania, numiți în documente, uneori, *ungureni*.

În anul 1774, când a fost întocmită catagrafia de către armata rusă de ocupație, în Slănic încă nu apăruseră ungurenii. Însă erau înregistrați în mai multe sate mușcelene: Corbi 154 familii, Stănești Ungureni 19 (fiind sat alcătuit doar din ungureni), Domnești 37, Bădești Ungureni 29, Petroșani 11, Vlădești 28, Berevoiești Ungureni 42, ca să menționăm numai satele din apropiere.

Când au apărut primii ardeleni în Slănic, nu știm. Colonelul Specht a marcat pe harta sa casele grupate, pe dreapta râului Slănic, dar și câteva case pe stânga râului, la nord de drumul ce leagă Câmpulungul de Curtea de Argeș. La aceeași dată Specht constată și marchează un sat numeros, pe dreapta râului Bratia, pe care îl denumește „Perevojest Ungreni“ (adică Berevoiești Ungureni), separându-l de Berevoieștii Pământeni, pe care îl numește „Perevojest po Monte“, aflat pe stânga râului Bratia.

Cele câteva case din Slănic, marcate pe stânga râului, puteau fi de ardeleni, însă fiind puține, cartograful le-a socotit a fi ale Slănicului. Dacă ar fi fost mai multe, satul ar fi fost denumit Ungureni, cum se va întâmpla mai târziu.

În porunca „Otcârmuirii Valahiei“, din 14 octombrie 1821, despre care am vorbit mai sus, se menționează satul Slănic Pământeni, ceea ce înseamnă că la această dată se afla un număr însemnat de ardeleni (ungureni) așezați alături de moșnenii slăniceni, formând satul Slănic Ungureni.

¹⁴³ Specht, *Militairische*, *op. cit.*

¹⁴⁴ Dr. Marin Popescu - Spineni, *op. cit.*

¹⁴⁵ Constantin C. Giurescu, *Principatele române...*, p. 251-252.

Dacă la 1774 Slănicul avea 11 gospodării, catagrafia din anul 1831 înregistrează Slănicul Pământeni cu 66 de familii și Slănicul Ungureni cu 30 de familii, în total 96. Însă la 1838 satele aveau împreună 85 de familii, mai puțin cu 11, diferența explicându-se prin faptul că unii ungureni au plecat în alte sate. Cele 85 de familii însumau 340 de suflete, la care se adaugă familia unui țigan căldărar „al d. banului Băleanu“, cu șase suflete, care avea domiciliul provizoriu în sat.

Întocmai ca și harta rusă din anul 1835, pe care am amintit-o mai sus, catagrafia din 1838 îl înregistrează tot sub forma „Satul Slănicu Pământeni și Ungureni“. Această denumire ne arată limpede că numărul celor veniți din Transilvania era însemnat, ei așezându-se pe proprietatea moșnenilor slăniceni, cu îngăduința lor, în special pe partea stângă a pârâului Slănic, așa cum ne indică harta austriacă a mareșalului Fligely, despre care am vorbit mai sus. Aceștia au devenit clăcași pe moșia moșnenilor slăniceni, pe baza unor înțelegeri speciale și nu a Legiurii lui Caragea din anul 1818, așa cum vom arăta la împrumutarea din anul 1864.

Catagrafia de la 1838 ne precizează ce suprafață avea satul pentru cultură și fânețe, câte pogoane lucrau moșnenii și câte erau date clăcașilor. În anul întocmirii catagrafiei, cele 32 de familii de moșneni dispuneau de 292 pogoane de teren destinate pentru cultură și fânețe: 121 au fost cultivate cu porumb, 18 cu grâu și 153 au rămas pentru fânețe. Din totalul de 292 de pogoane moșnenii au lucrat singuri 157 de pogoane: 63 cu porumb, 6 cu grâu și 88 au rămas pentru fânețe, iar 135 de pogoane au fost date în folosință la 45 de familii de clăcași, folosindu-le astfel: 58 pentru porumb, 12 pentru grâu și 65 pentru fân. Celelalte nouă familii de clăcași, care nu aveau în folosință pământ deloc, erau: trei familii de văduve, patru de bătrâni și bolnavi, una era de „muncitor“ și una era a țiganului căldărar.

La început familiile celor veniți au fost înregistrate în evidențele administrative și fiscale separat de băștinași, formând satul Slănic Ungureni, pentru a-l deosebi de Slănicul Pământeni. Însă la 14 noiembrie 1837, Comisia de catagrafie a județului Mușcel întreabă la Departamentul din Lăuntru dacă satele mici pot fi unite cu cele mari, această unire „aducând unele ușurințe lucrătorilor suptocârmuirilor“. Se motivează că lucrările statistice s-ar ușura, dar mai ales pentru că ar fi greu să se înființeze „casă de adunare, pățul de rezervă (după trebuință la vreme)“ în fiecare sat mic. Departamentul a răspuns că se poate acolo unde este necesar și dacă „va fi și cu a lor primire“. Și astfel cele două sate vor fi unite sub denumirea de Slănic Pământeni și Ungureni, iar în scurtă vreme va fi numit doar cu numele de Slănic.

Pentru anul 1838 cele două sate au fost înregistrate separat în vederea achitării birului (capitației): Slănicul Pământeni cu 38 de familii, trebuia să plătească suma de 1140 de lei, iar Slănicul Ungureni cu 24 de familii, suma de 720 de lei, revenind fiecărei familii de birnici câte 30 de lei¹⁴⁸.

Trebuie să precizăm că nu toți plăteau birul: cei bătrâni și neputincioși erau „ertați de sate“, apoi văduvele, preoții, cei aflați în armată și sudiții. La aceștia se adăugau urmașii boierilor veliți (mari), numiți „neamuri“, ca și urmașii micilor boieri (de rangul doi) care se numeau mazili și erau scutiți parțial de plata dărilor. Rangurile boierești și odată cu ele și privilegiile s-au păstrat până în anul 1858, când au fost desființate de art. 46 al Convenției de la Paris¹⁴⁹.

În Slănic, pe proprietatea moșnenilor, în partea de nord a satului, aproape de izvorul de apă sărată, pe partea dreaptă a pârâului Slănic, s-au așezat și țigani. Ei și-au așezat bordeiele la marginea pădurii de fagi, mesteceni și arini, de unde-și procurau lemnele necesare practicării meseriei de fierar, dar și pentru construirea și încălzirea încăperii în care locuiau.

Registrele de stare civilă ale bisericii Sf. Nicolae din Slănic, apoi ale Primăriei Slănic¹⁵⁰, îi înregistrează pe țigani sub numele de: „emancipat“, „emancipat lăcătuș“, „emancipat lăcătuș herariu“, „emancipat herariu“, „emancipat ursar cu profesiunea herariu“, „herariu“, „ursar“, marea majoritate a țiganilor au fost înregistrați cu denumirea de „herar“ sau „herar lăcătuș“. Acești fierari confecționau diferite obiecte de metal de care aveau nevoie sătenii în gospodăriile lor: osii și cercuri pentru roțile căruțelor, topoare, securi, bardă, cuțitoaie, scoabe, cuie, lanțuri, potcoave, caiele etc. Obiectele confecționate erau negustorite de ei înșiși, deplasându-se cu ele prin sate și la târgurile anuale din diferite localități, afară de comenzile pe care le primeau de la slăniceni. Astfel de meseriași se găseau, probabil, în toate satele și orașele, mai ales că puțini dintre ei se stabileau într-o localitate pentru mai mult timp. De aceea întâlnim precizarea făcută în documente: „herariu cu domiciliul nestatornic“ sau „cu domiciliul provizoriu“.

¹⁴⁸ D.A.N.I.C., fond Obștescul control, dosar 4384/1838, f. 30v-32.

¹⁴⁹ Paul Cernovodeanu și Irina Gavrilă, *Arhondologiile Țării Românești de la 1837*, Editura Istros, Brăila, 2002.

¹⁵⁰ A.N.D.J.A., Colecția de stare civilă a satului Slănic, 1832-1892; de la această dată la zi se află la Primăria comunei Aninoasa.

Primele menționări ale țiganilor apar în registrul de decedați pe anul 1851: „Ștefan pruncul sin Ion herar“ și 1852 „Costina țiganca“. Cel dintâi născut, înregistrat în Slănic, a fost „Dumitru sin Ioan Ioan herariu și Ana Ioan Păciu“, iar prima căsătorie în anul 1881 între „Nicolae Constantin Gheorghe Cătănoiu, herariu de 21 ani, din Vlădești“ cu Maria Neculae Banzacu Lungu din Berevoiești.

Cu timpul, familiile fierarilor s-au împușinat, plecând în alte direcții, iar cele două, trei care au mai rămas, cu acceptul slănicenilor, și-au construit case în interiorul satului. Astăzi mai sunt câteva familii care nu mai profesează meseria de fierar.

De pe urma lor a rămas toponimul „Fiare“, indicând locul unde și-au avut ei bordeiele sau „cortul părinților“ și unde au rămas diferite fiare în urma prelucrării. Unii slăniceni cred în mod greșit că numele toponimului ar veni de la animalele sălbatice (fiare).

În apropiere de locul unde s-au așezat țiganii fierari, dar pe partea stângă a pârauului Slănic, s-au așezat țigani rudari. S-au așezat și în partea de nord-est a satului, tot în pădure, unde și-au făcut bordeie, păstrându-se și astăzi toponimul La Bordeie, deși ei nu mai sunt acolo, mutându-se în alte locuri.

În satul vecin Berevoiești Ungureni se așezaseră 13 „rudari veniți din Austria“ (adică din Transilvania) în anul 1833, fiind înregistrați în catagrafia din anul 1838. Ei au cerut să fie împământeniți, declarând că vor plăti biruri la starostele „sudiților k.k.“ de la Câmpulung¹⁵¹.

Un alt toponim rămas de la aceștia este Valea Țigăncii, pe care curge, mai ales în timpul ploios, pârâiașul cu același nume. Drumul ce merge pe această vale făcea legătura dintre sat și locul bordeielor rudarilor.

Ceilalți rudari, stabiliți la „Saramură“, lângă țiganii fierari, n-au părăsit locul niciodată, acolo aflându-se și astăzi, formând un cătun numit Rudari. Primii rudari menționați în Slănic datează din anul 1848, când Radu rudarul se căsătorește cu Rada, fiica lui Ion Ciufflie. Următoarea căsătorie înregistrată în registrul pentru căsătorii al bisericii din Slănic datează din 1854: „Ioan sin Pătru păcurar, rudar“, căsătorit cu „Eva sin Adam Muntianu, rudăreasă“.

Ocupațiile rudarilor sunt menționate în registrele de stare civilă ale comunei în felul următor: „rudar“, „rudar austriac“, „păcurar rudar“, „rudar corfar“, „rudar lemnar“, „rudar lopătar“, „țigan rudar“. Prin urmare rudarii prelucrau lemnul, de aceea s-au așezat în toate satele, la marginea pădurii. Ei confecționau albi, linguri, furci de tors, fuse, mături, corfe, coșuri, lopeți, talere, copăi etc. Doi rudari au fost menționați „păcurar rudar“, unul în anul 1854, altul în 1887, aceasta înseamnă că erau ciobani la oile unor moșneni.

Dacă la început locuințele lor erau bordeie, formate dintr-o încăpere, cu pereți din împletituri de nuiele și lipiți cu pământ, acoperite cu glij de pământ, astăzi toți au case din lemn sau cărămidă. Puțini dintre ei mai practică meseriile lor, deoarece produsele muncii lor sunt tot mai puțin căutate. Mulți dintre ei au căruțe trase de cai și se ocupă cu tăiatul lemnului din pădurea moșnenilor, legal sau ilegal, fără știrea sau cu știrea personalului silvic de la Ocolul Silvic Aninoasa.

Astăzi locuiesc 55 de familii, însumând 482 de suflete.

Trebuie să facem precizarea că țiganii rudari nu vorbesc și nu știu decât limba română, spre deosebire de celelalte categorii de țigani care știu un dialect țigănesc, iar portul rudarilor este același cu al sătenilor.

Nivelul lor de viață a fost scăzut: vânzarea obiectelor pe care le confecționau și cerșetoria, la care s-a adăugat lipsa de pământ, și implicit de animale, nu le puteau asigura o stare mai bună.

Astăzi existența majorității rudarilor se bazează pe ajutorul social de la Stat și alocația pentru copii (din această cauză natalitatea este mare, lucru care are urmări negative asupra satului din toate punctele de vedere).

Populația satului a evoluat, de-a lungul timpului, astfel:

1774 = 11 familii (liude)	1922 = 708 suflete	
1838 = 85 familii / 340 suflete	1928 = 750 suflete	
1867 = 91 familii	1935 = 889 suflete	
1871 = 79 familii	1940 = 976 suflete	1883 =
100 familii	1949 = 1054 suflete	
1886 = 456 suflete	1953 = 1052 suflete	
1897 = 554 suflete	1962 = 1143 suflete	
1904 = 602 suflete	1992 = 1168 suflete	
1915 = 728 suflete		

¹⁵¹ D.A.N.I.C., fond Vornicia din Lăuntru, dosar 2070/1837, partea IV, f. 768-769.

Recensământul populației stabile la nivelul comunei Aninoasa, efectuat în anul 2002, arată în felul următor:

Comuna Aninoasa din care	Total populație stabilă	Din care	
		Masculin	Feminin
	3364	1661	1703
Satul Aninoasa	1094	530	564
Satul Broșteni	766	387	379
Satul Slănic	775	386	389
Satul Valea Siliștii	729	358	371

În iulie 2008 situația populației stabile a comunei, pe grupe de vârstă și sex, a fost următoarea:

Comuna Aninoasa din care	Vârsta	Total populație stabilă	Din care	
			Masculin	Feminin
	0-9 ani	370	191	179
	10-19 ani	456	229	227
	20-29 ani	389	199	190
	30-39 ani	528	267	261
	40-49 ani	408	238	170
	50-59 ani	387	185	202
	60-69 ani	357	149	208
	70-79 ani	291	127	164
	peste 80	114	43	71
Total		3300	1628	1672*

* Datele ne-au fost transmise de către Primăria Aninoasa.

